CAMILLI PLAVTII PAEZONIS IVRISC. Fontanellatensis.

AD RVB. ff. DE OFFICIO EIVS Cui Mandata est iurisdictio Commentariorum libri duo.

AD SEREN. FRANCISCVM Medicem Etruriae Magnum PRINCIPEM.

FLORENTIAE
Apud Iuntas 1571.
CVM LICENTIA, ET PRIVILEGIO

FRANCISCO MEDICI ETRVRIAE MAGNO AC SERENISSIMO. PRINCIPI.

Camillus Plautius. S.P.D.

QVEMADMODVM, PRINCEPS AVGVSTISSIME, *boni auctoris officium principale illud est, vt quicquid a se scriptum fuerit, ad tempora, & loca, atque ad personas apte congruenterque accomodetur. Ita etiam ad eum pertinet diligenter studio secum examinare, et animo reuoluere, cui potissimum opera in publicum edenda dedicari oporteat, quia vt omnia omnibus non*

conueniunt, ita etiam qui uis liber non cui uis homini consecrandus est. quamobrem nemo dixerit eum ulla laude dignum esse, qui summis & Principibus uiris opera vilibus de rebus tractantia donauerit, is enim nihil aliud egisse uidetur, quàm quòd gemmam vilissimam auro inclusisse intelligitur, ego utraque in re semper operam dedi, ne mihi uitium istud ascribi posset, quod an præterito tempore assecutus fuerim, aliorum erit iudicium, certe in præsentia me in nullo peccare exploratum habeo, nã quod ad primum caput attinet. ego qui in publicis Gymnasiis iam pridem vitam ago, & in legibus interpretandis, ac studiosa iuuentute undique confluente erudienda, otium omne, tempusque cõtero, his felicissimis temporibus, quibus pax & tranquillitas summa In tota Italia præcipue autem in Etruria tuæ dictioni subiecta uiget, & omnium bonorum artium studia florent, magnoque sunt in honore, & cultu, optime intelligo decere, vt non aliud pangam opus, quam ciuilis sapientiæ lucubrationes, ea est enim uis, atque potestas legum, ut sine ipsis, nec domus ulla, nec ciuitas, nec gens, nec hominum vniuersum genus stare, nec rerum natura omnis, nec mundus ipse posit, quamobrẽ & locis & temporibus pacatissimis, nihil magis congruere existimaui quam legum commentaria, quibus studiosa iuuentus erudiri posit, & ciuitatum gubernaculis regendis idonea effici, quod ad secundum attinet nemo est qui nesciat in omni munere largiendo, ac om-

nino

nino in omni officio tribuẽdo duo spectari oportere, primum ut ei largiamur, cui plurimum debeamus, deinde ei, qui munere illo quàm dignissimus esse videatur, sic enim & officij ratio postulat, & ita ab his traditum accepimus, qui hisce de rebus precepta nobis reliquerunt, quæ cum cognita, & perspecta haberem, unus ipse occurristi, cui præ omnibus alijs lucubrationes istæ, & quicquid elaboratum domi habeo, dedicaretur, nemo enim est hodie inter viuos, cui, præter Serenissimũ eundemque magnum Etruriæ Ducem patrem tuum magis quã amplitudini tuæ debeam, cuius decreto multos iam annos publicis honorarijs studia mea subleuantur, & fouentur, tu præterea Princeps es potentissimus, idemque legum seruantissimus, quibus populos imperio tuo subiectos prudentissime, ac felicissime gubernas, quamobrem iurisdictionis & imperij libellus nulli magis quam maximo ac potentissimo iustissimoque Principi congruere uidetur. Vtrumque igitur (ni fallor) assecutus sum, nam tranquillis pacatisque temporbus, quibus arma silent, & legibus omnia reguntur, commentarios legum de iurisdictione, & imperio edere cõstitui, eosque gloriosissimo principi legum seruantissimo, ac optime de me merito dedicandos, & consecrandos esse duxi. Suscipe itaque PRINCEPS EMINENTISSIME *munusculum hoc serena fronte, meæ in te summæ obseruantiæ pignus, & testimonium quod tametsi tenue est, tamen quia munera non ex rei*

magnitudine, sed ex animi propensione pensantur, & ex accipientis dignatione estimantur, nihil vetat quin maximum, amplissimumque munus dignatione tua factum uideri possit, unum illud te oratum uelim, ut lucubrationes has meas amplissimi nominis tui auctoritate ab inuidorum, & maleuolentissimorum hominum, quos multos esse nosti, obtrectationibus defendas, meque iam diu celsitudini tuæ addictum, commendatum habeas. feliciter Vale.

INDEX CAPITVM PRIMO libro contentorum.

INDEX CAPITVM SECVNDO libro contentorum.

de iure

CAMILLI PLAVTII Commentariorum.

Ad Rubricam ff. de off. eius.

LIB. I. CAP. I.

INDEX.

CAPVT PRIMVM.

1 NON ignoro prefationes in cuiusque operis initio, & iucundas esse lectoribus, & ad faciliorem rei intellectum esse necessarias. l. i. ff. de ori. iur. tamen in presentia nullis sum usurus. quod & ratione a me factũ

 est,

est,quia anno ab hinc decimo septimo. quo tẽ pore publice profiteri cępi.in lucem edidi lib. tres ad l.i. infra eod. quorum in initio multa pręfationis loco scripsi, quę non esse repetendã duxi,ne superuacua lection e lectori plus oneris,q̃ ferri posſit, imponere velle videar. & sæpius eandem cantilenam studiosorum auribus inculcare , quamobrem præfationibus omissis. verba rubricæ declarabo,& glossatoris sensum explicabo,&oportunas quęstiones ita tractabo.ne lectorem ea quæ scripsero, vidisse non pigeat,nunc ad rem ipsam aggredia
2 mur. Inscriptio hæc facta est, De officio eius &c.quę verba ostendunt materiam quæ loco isto tractatur ad officium eius pertinere , qui iurisdictionem a magistratu mãdatam seu cõ missam habet,nam particula De significat causam materialem,seu materiam tractandam prę se fert.l.i.§.nunc videamus.vbi Bart.not.ff.de coniung.cum emanc.lib. Dec.in rub.ff.si cert. pet. Cagn.hic nu.2.& in rub.ff.de orig. iur. & alibi sępe Doct.qui etiam multa alia de huiusce dictionis significatione tradunt. pręcipue Alberi.de verb.sig. in verb. De: super quibus non est tempus conterendum,quia nihil ad rẽ prę sentem attinent, agitur itaque de eo quod quis in exercenda iurisdictione commissa facere tenetur.

3 Dicitur autem officium ab efficiendo, vt scribit Abb.in rub.extra eo. Abb. in c. post cessionem de probatio.& ante cum Donat.scribit.is enim

enim arbitratur officium dictum esse ab efficiendo, ꝙ sit illud quod quemq; pro conditione suę personę facere deceat. & ita sentiunt communiter Docto. alii ab officiendo dictum putāt per antiphrasim, quasi quod nemini noceat, sed prosit potius, hęc tamen non est proprie ethymologia, quę solet sumi directo. l. ii. §. appellata. ff. si cer. pe. Mod. Bon. nu. 38. arbitrantur dictum esse ab officiendo, quia nocet facienti seu officium exequenti, saltem quo ad liberum arbitrium, nam officiū dicitur id qđ quis facere tenetur lege, vel natura. Cic. de inuentio. fol. 42. a terg. & sic officit.

4 ¶ Tu vero dic ꝙ si inspicimus personam eius cui impedimus officiū, recte dici per antiphrasim, ꝙ non noceat, illi sed prosit potius, si vero inspicimus personam exequētis officium, tūc dicitur ab officiendo, quasi illi officit, quo ad curam, & sollicitudinem, seu operam, quę in exhibendo officio impenditur. tamē nihil vetat quin ab efficiendo dici posit, vt scribūt Donat. & Ambro. lib. i. offic. & Calep. in verb. officium, nec obstat ꝙ non omne quod efficitur dicatur officium, quod veriti sunt Mod. Bono. hic. respondeo enim non esse sumendum argumentum affirmatiue a b ethymologia vocabuli, quando diffinitio non congruit, vt p Docto. in d. l. ii. §. appellata. ff. si cer. pet. & in l. i. in princ. ff. de acquir. poss.

5 Est itaque officium, quod quis facere tenetur lege, vel natura secundum Cic. de inuētio.

& Donati locorum & temporum, & persona rum ratione habita, secundum Cic. de Inuen. & Don. & Ambr. lib. i. offic. & Calep. & Moder. Bono. nu. 38. qui addunt verb. conuentione, quod mihi superuacuum videtur.

Hoc loco officium accipitur pro iure, seu obligatione. qua Iudex iste tenetur facere ea quæ ad iurisdictionem sibi commissam pertinent. Mod. Bon. nu. 47.

6 Est tamen generale vocabulum officium, quod late acceptum significat omne ministerium artemq; & negotiationem omnem. l. legatis. §. si ex officio. ff. de leg. iii. qua significatione attenta, summus Pontifex dicitur habere officium, & Camerarius, & Pœnitentiarius, & Vicecancellarius, & Legatus. secundum Pauin. De offic. & potest. c. sede vac. in secundo prelud. Rimi. hic. col. iiii. probat tex. in c. pastoralis. de rescrip. & in cle. ne romani. de iure iurã. Nig. hic nu. i. Dec. nu. 6. scribit, & ipse officium esse verbum generale, ad omne ministerium, vt no. gl. in. d. §. ex officio. Cagn. nu. 3. Mod. Bon. nu. 37 & alii communiter. Item secundum eos delegatus dicitur habere officium quod videtur probari in rub. extra eod. & hic Nig. col. ii. & alii.

7 ¶ Amplius scribit Deci. coquum habere officium. per tex. in. d. l. legatis. §. si ex officio. ff. de leg. iii. & Mod. Bono. nu. 37. & alii Mod. Obst. text. in. l. si quid venditor. §. venditor. ff. de ædil. edict. vbi coquus dicitur habere artificium. quod differt ab officio. d. §. si ex officio. l. nomi-

nominatim.j.ff.de manumiss.test.quod artificium doctrinam requirit.l.inter artifices. ff.de verb.obl.& hoc puto verius. coquum scilicet habere artificium, non obst.text.in.d.§.sed si ex officio,cuius verba hęc sunt si ex officio, ad artificium transierit,quidam recte putant. legatum extingui,quia officium artificio mutetur,non idem e contrario.cum lecticarius coquus postea factus est, quibus verbis videt' coquum ex officio transire in lecticarium & sic in artificium, intelligendo lecticarium. cum qui facit lecticas.vt ibi glo.interpretatur.
8 Ego arbitror lecticarium ibi accipi pro eo,qui lecticæ ferendæ deputatos est.vt apud Cic.lib. iiii.Epist.fol.56.cum ait Sulpit.coactus sum in eadem lectica,qua ipse delatus fueram,meis q; lecticariis in vrbem eum referre, cum itaq; lecticarius habeat officium lecticæ deferẽdæ necessario coquus artificium habere intelligendus est.& erit sensus,& ordo, cum coquus postea factus est lecticarius,quo sensu recepto coquus ab artificio transisse dicitur ad officium, lanius tamen et caupo dicuntur exercere officium,de.i.de vita,& honest.cle.
9 ¶ Non desunt etiam qui arbitrentur hoc loco officium habere annexam,seu coniuncte in iurisdictionem,& sic in officio contineri iurisdictionem,Nig.hic. Anch.& Barb.in rub.extra eodem. Cagn.hoc loco.nu.4.&.5. Obst.ꝙ delegatus nihil habet proprium.l.i.§.qui mandatam.infra eo.& per consequens non habet iu

risdictionem, & dicitur habere officium sine iurisdictione. Dec. in rub. extra eo. col. ii. Nig. hic. colum. ii.

Respondet Cagno. hunc habere officium cum iurisdictione aliena, seu delegata. nu. 5. & p hoc dicitur habere officium proprie. Mod. Bono.
10 num. 46. existimant officium de quo hic agit differre ab iurisdictione pro eo quod iudex iste facere tenetur ad exequendam iurisdictionem sibi commissam. quod puto verum.

Doct. autem communiter opinātur differre officium a iurisdictione, quomodo differt exercitatio a re exercitata, quod defendi potest, non insisto, quia leuia sunt, & vterque sensus recte perceptus in idem recidit, accipiendo vnũ seu exercitationem, qualis fieri debet, non autem qualiter fit in prẹsentia, quæ nimia subtili-
11 tas mihi videtur ridicula. Officia quoq; pro magistratibus accipiuntur, vt apud Cicer. lib. epist. xii. fol. 192. vbi Pub. Lentulus proprętor ita loquitur, q̃ primum ad meum officium reuertendum mihi esse existimaui, & fol. seq. ait ad meum officium reuerti, intelligẽdo de quæstura, & prætura, quibus fungebatur. In tam varia significatione putat Berò. in rubri. extra eod. spectandam esse materiam subiectam, nume. 50. Itaque in materia iurisdictionis de magistratibus intelligemus, & qui eos circũsistũt vt in rub. & l. i. C. de diuers. off. lib. xii. l. i. & vlti. C. de off. diuer. iud. & assessor, dicitur habere officium. Bal. in cõsi. vlt. li. iiii. Dec. hic. n. 7.

In

In domesticis rebus lecticarii, cubicularii, & similes dicuntur habere officium. l. legatis. §. si ex officio. ff. de leg. iii.

12 Aduerte tamen ad id quod dicunt Doct. officium esse id quod quis lege, vel natura facere tenetur hoc multum distat à magistratu, puta consulatu, vel prætura, proconsulari quæstura & similibus, nam recte dicimus patris officiũ amici officium, & tamen nemo dixerit hoc habere officium aliquod, eum qui præturã gerit recte dicimus habere officium. sic & mariti officium. vxoris officium dicimus, nemo tamen ex his dicitur habere officium.

13 Itaque puto esse duo officiorum genera, alterum quod habemus. alterum quod facere debemus hoc secundum conuenit omnibus, nemo est enim qui non debeat officii causa aliquid facere, puta pater, mater, propinquus, socius, amicus, dominus, discipulus, tamẽ nemo ex his dicitur habere officium, nec recte appellabitur officialis. poterit tamen officiosus dici, vel inofficiosus, primum genus officii conuenit tantum muneri, quo fungimur, & differũt inter se tanquam exercitatio ab eo cuius causã exequimur, sin facimus aliquid exempli causa prætura est officium, vt supra ostendi, officiũ prætoris est exercitatio illa, qui prætor facere debet pro prætura, seu pro magistratu.

14 Cum ergo dicimus habere, vel consequi, vel obtinere officium, aut aliis huiusmodi verbis vtimur. ad acquirendum, vel obtinendum seu

poſsidendum, & retinendum aptis. tunc intel ligimus de officio formato quales eſt magiſtratus. ſeu præfectura, ſeu munus, & ab hoc dr̃ q̃s officialis, & quodãmodo accipit offm̃ actiue & pro re ipſa, q̃ adminiſtratur, ſeu exercetur. cũ vero dicimus offm̃ eſſe cuiuſpiã, puta amici, patris, vel propinqui, ſeu pertinere ad officium eius, tũc accipitur pro eo, quod amicus, ſeu pater, tenetur facere, habita locorum temporum, & perſonarum ratione, ab hoc dicitur quis officioſus, & inofficioſus, & quodammodo paſsiue accipitur officium, & pro exercitatione ab hoc non recte quiſpiam officialis dicitur. Item primo caſu officiũ accipitur pro munere formato ſecundum opinionem Vulgi, & id erit officium quod ex vulgi opinione cenſebitur, vt de dignitate ſcribit Bart. in l. i. nu. 44. C. de digni. lib. xii. ſecundo caſu quicquid nos decet erga aliũ, aut oportet facere, lege vel natura, id recte appellabitur officium, & hęc mẽti teneas quia multum proderunt ad dirimendas quæſtiones infraſcriptas. Pręcipue ad quęſtionem delegat. an ſcilicet ſit nuncupãdus officialis. de quo ſequenti capite tractabitur.

I N D E X.

ne.numero.2.
Delegatus quandoque dicitur officialis. nu.6.
Communis vsus loquendi attendi debet.nu.6.
Materiam subiectā interpretatur verba,nu.7.

CAP. II.

1 SEquens est questio. an delegatus summi Pontificis sit Pōtificius officialis, ita vt ea comprehendatur constitutione, quæ de Pontificis officialibus loquitur. Videtur, ꝙ sic,quia delegatus officium habet. secūdum Doct.per hanc rub.& extra eo.in rub.in scribitur enim de officio iudicis delegati, ergo videtur eum esse in officio, seu officium gerere.secundum Doct.vtrobiq;. Mod. Bono. hic. nu.37.& clarius nu.41.qui expresse dicunt delegatum habere officium, & per cōsequēs officialis appellari potest.

Secundo delegatus repræsentat delegantem, & eius vices gerit.l.& si prætor,infra eod.& eius iurisdictione vtitur,l.i.§.qui mandatam . infra eod.igitur officialis recte appellari potest.

2 Tertio ex mandato iurisdictionis officium iurisdicendi transit in delegatum.l.i.§.damus.ff. de suspect. tuto.ergo non potest negari eū habere officium iurisdicendi,& hos vere & proprie officiales esse credidere Mod. Bon.num. 44.licet hoc vltimo,non nitantur fundamēto, hanc sentētiā tuetur Berò.in rub.extra eo. nume.49.

Quarto

Quarto suffragatur tex. in l. iudex datus. ff. de iu dic. vbi Iudex datus in eodem officio permanet, licet furere cœperit, & sic vr habere offm̄.
3 Contrarium ex facto fuit responsum, a Ioan. Ligna. & Lap. & probat Deci. hoc loco. nu. 8. & fuit conclusum huiusmodi delegatos in extrauag. Io. & Eugenii, non comprehendi, quibus cauetur officiales summi Pontificis de heresi insimulatos non esse subiectos iurisdictioni inquisitorum hæreticæ labis.
Primo quia delegatus iste non est proprie officialis summi Pontificis, nec administrat quicq̃ ex rebus ad eum pertinentibus.
Secundo officialis dicitur ille qui officium aliqd' fuit commissum, secundum Lap. & Io. Lign. quod in delegato non verificatur. ergo. &c.
4 Tertio consuetudine recepta est hæc interpretatio ideo admittenda est. l. si de interpretatione. l. minime. ff. de legi. Dec. hic. & Mod. Bon.
Quarto secundum Bono. hi delegati non sunt simpliciter officiales, nec habẽt officium formatum, & stabilitum, verba autem statuti de officialibus tractantia, debeāt intelligi simpliciter, non secundum quid. l. hoc legatum. ff. de leg. iii. Mod. Bono. hic. nu. 44.
5 Hæc sententia mihi placet, alia ratione, quia scilicet. verb. officium hic & in rub. extra eo. accipitur passiue pro officio seu exercitatione, quam facere debet delegatus ad expediendam iurisdictionem sibi mandatam, quæstio est cō cepta de officio actiue sumpto, hoc est pro magistra-

gistratu,aut simili aliquo munere, a quo quis appellari potest officialis. Item ex vsu,& cōmuni hominum opinione,delegatio non dicitur officium,qualis est prætura,ergo &c. Non obst.l.iudex datus.ff.de iud. Respondeo. ibi late accipi officium pro eo quod quis facere tenetur,& sic accipitur officium pro munere,& necessitate iudicandi.l.quippe.ff.de iud. l.vlt.§.iudicandi.ff.de mun. & hono.

6 Limitatur non procedere in Iudice generaliter dato,quales sunt pedanei Iudices. quibus facultas iudicandi super causis humilioribus iure data generaliter,vt in l.vlt. C.de peda. Iud. & ī eo cui vniuersa seu tota iurisdictio fuit mādata,de quo in l.solet & l.prætor.ff.de iur.om. iud.& l.i.§.damus.ff.de suspect.tut. & consentiunt omnes ꝙ hi quibus vniuersitas causarū fuit delegata habeant officium,& officiales recte appellentur. Mod. Bono.hic.nu.44.in fin. hac ratione Vicarius episcopi dr̄ officialis.cle. ii.de rescript.c.romana.in princ.de app. lib.vi. contraria opinio procedit in eo cui causa aliqua particularis fuit commissa, hic enim non habet officium.& ita cōcordantur opiniones, Nisi forte communis vsus loquendi in contrarium vigeat,tunc illi standum est etiam contra propriam verborum significationem, vt no.in l.si seruus plurium in fi.ff.de leg.i.&in.l.librorum.§.quod tamen Cassius.ff.de leg.iii. Bart. in l.omnes populi.col.xxv.num.58.vers.iuxta præmissa.ff.de iu.& iu. Doct.in rub.ff.de ope.

no.

no.nunc. Berò ita limitat.in rub.ex.eo.nu.49.
7 Item aliud erit obseruandum, si materia subiecta id suadeat.arg.l. Insulam.ff.de præsc. verb. & l.ita stipulatus.in princ.ff.de vsur. Bart.in l. si vno.ff.loc. Berò in d.rub. de offi.delega. nu. 50.exemplo cauetur edicto Pontificio, quod officialis quilibet de rebus in officio gestis rationẽ reddere teneatur, aut iudicando canones seruet, non autem statuta municipalia, aut procedendo certum ordinem seruet, aut intra certũ tempus iudicet, seu sententiam exequatur, aut ne esculenta, aut poculenta accipiat huiusmodi edicto de officialibus loquente, continebitur etiam Pontificius delegatus: quia illi verba edicti conueniunt.c.i.de re iud.lib.vi.clem. sæpe.de verb.sig.igitur etiam conueniet dispositio.l.iiii.§.toties.ff.de dam.infec.l.i.ff. de aleę lusu cum simi.secus si materia non sit proportionabilis delegato, vt per eundem in d. rubri. numero.50.

Ego contra puto, quia verba edicti de officialib. loquentis non conueniunt delegato speciali, vt supra fuit demonstratum, Iccirco nec dispositio adaptabitur, nisi forte eadem ratio id suadeat.l.illud.ff.ad leg.aquil.cum sim.

I N D E X.

Altera

CAP. III.

1 ALtera est quæstio an Prætor Pistorii contineatur appellatione officialim, seu magistratuum cõmunis Florentiæ. Dec. hoc loco num. 9. paucis verbis se expedit & dicit conclusum fuisse ꝙ nõ, ita determinat Nell. a S. Gemi. in tract. Banniti, in secũda parte secundi temp. q. lxvi. Hanc sententiam probat tex. in l. iii. in fi. ff. quod met. cau. vbi magistratus populi Romani, & Præsides prouinciarum ponuntur tanq̃ diuersi, & magistratus populi Romani de his intelliguntur, qui in vrbe ius dicunt. Ad idem est text. in l. voluit. ff. de interrog. act. & in l. hos accusare in prin. ff. de accus. eandem sententiam probat Deci. consi. xl. & Mod. hic. & est communis. Mod. Bono. numero. 44.

2 Contrarium suadet tex. in l. sed licet. ff. de offi. præsid. vbi præ se fungimur vice magistratuũ Romæ, quod argumentum a Mod. adductum parum suffragatur.

Secundo Vicarius Episcopi dicitur officialis episcopi, ea ratione quia ab eo creatur, cle. ii. de rescr. c. Romana, de appell. libr. vi. qua ratione Prætor Pistorii creatus a Populo Florentino. recte appellabitur officialis communis Florẽtiæ, hanc sententiam probat Berò in rubr. extra eo. nu. 52. col. xv. circa med.

Qua

3 Qua opinione retenta, non obstant adducta in contrarium, procedunt enim in diuersis terminis, videlicet quando agitur de magistratib. aliud est. n. dicere officiales communis Florentiæ, & tunc omnes creati officiales a communi Florentiæ, continebuntur licet alibi ius dicāt. d. cle. ii. & d. c. Romana.
Aliud est dicere magistratus communis Florētiæ, tunc intelligimus de his qui in ciuitate ipsa ius dicunt. d. l. iii. cum si. Berò in d. rub. n. 52. quæ distinctio mihi non placet, quia ratio differentiæ nulla adduci potest, ergo nec diuersū ius. l. iii. §. nam diuus. ff. de iniust. rupt. cū sim.
4 ibi glo. allegatis. Mod. Bono. num. 45. distingūt vtrum commune Florentiæ accipiatur ꝓ populo ipso Florentino, an pro repub. & dominatione, primo casu. Intelligimus de magistratibus, qui in ciuitate ius dicunt, ita procedat communis opinio. secundo casu intelligimus de omnibus subiectis Imperio seu de omnibus, qui in ditione Florentina magistratum gerunt, vtrū autem ex istis modis accipi oporteat facile apparebit ex materia subiecta, arg. l. si vno vbi Bar. ff. locat. & ex præcedentib. & sequentibus. l. si seruus plurium. in fi. ff. de leg. i. Item ex coniecturis. l. licet Imperator. ff. de lega. i. Item ex communi vsu loquendi. Doct. in rub. ff. de ope. no. nunc.
5 His cessantibus spectandum erit, quale sit statutum huiusmodi, an scilicet odiosum, an fauorabile, primo casu cum statutum stricte, & pro
pric

prie accipi oporteat.iuxta.l.filium habeo.ff.ad Maced.c.odia,de reg.iur.libr.vi. appellatione officialium communis Florentiæ continebuntur tantum hi qui in ciuitate ipsa officium gerunt: altero casu: in quo verba late accipi debent,de omnibus in regno Florentino officiũ administrantibus erit intelligendum,in dubio intelligimus de officialibus ipsius ciuitatis Florẽtinæ,secundum Mod.Bono. quod mihi admittẽdum videtur,nisi obstet communis vsus
6 loquendi,sed quia relatum accepi cõmune ꝑ omnibus ciuibus accipi ad differentiam plebis quam Thusci populum vocant,vt scribit Bar. in l.i.nu.80. C.de dign.lib.xii.mihi videt̃ commune Florentiæ.idem significare, quod senatus populusq; Florentinus. Inst.de iure natu. gen.& ciui.§.plebs autem. Ideo forte verius est intelligi oportere de officialibus a communi Florentiæ creatis,quemadmodum si diceremus officiales senatus populiq; Florentini,de creatis ab ipso acciperemus, quemadmodum officialis episcopi dicitur Vicarius ab ipso crea
7 tus,vt supra.Non obstat tex.in l.iii.in fi.ff.qđ me.cau.cum si. Respondeo ibi restringi significationem verbi respectu adiuncti,nam ibi dicitur magistratus populi Romani,&præsides prouinciarum.quo loco propter adiectionem præsidum necessario restringitur significatio populi Romani,ad habitatores vrbis,ad differentiam prouincialium, ꝙ si simpliciter dictũ fuisset,magistratus populi Romani,forte non esset

esset absurdum generaliter intelligere de magistratibus senatus, & populi, vt in d. §. plebs autem. Inst. de iure nat. gent. & ciui. quia cum magistratus vrbis non coerceant senatum ipsum, qui vice principis fungitur. l. nam ambigitur. ff. de legib. non potest verificari oratio in significatione actiua, hoc est ex eo ꝙ senatui, & populo ius dicunt. Ideo interpretabimur in significatione passiua, hoc est de creatis a senatu & populo, cogita, quia communis est in cõtra
8 rium. Distingui itaque poterit, vt si fiat mẽtio de magistratibus, & adiiciatur persona cui magistratus ille nam imperat, sed paret. Intelligemus de magistratibus ab illo creatis veluti si dixerimus officialis episcopi, vel Regis, de his accipiendum erit, qui ab Epõ, vel Rege fuerint constituti. d. cle. ii. de rescr. d. c. Romana, de appel. lib. vi. sic tribuni plebis appellantur magistratus a plebe creati. l. ii. §. isdem temporibus. ff. de orig. iur.

Si vero adiectio fiat de personis, vel de loco cui magistratus ius dicit, ĩtelligemus actiue de magistratu qui ipsis ius dicit. ita in loco illo, veluti si dixerimus prætores Florentinorũ, vel prætores Florentiæ, vel præsidem prouinciæ, vel præfectũ vrbis, accipi oportebit de his qui Florentiæ, & Romæ, & in prouincia ius dicunt, nam etiam de creatis a populo illo. l. i. ff. de offic. præfect. vrb. l. i. ff. de offi. præsid.

9 Idem est si alia spe vis subiiciatur. tunc verba præcedentia restringuntur exemplum, si dixe-

ro officiales communis Florētiæ, & Pisarum, intelligemus de his, qui ī ciuitate officiū exercent, vt in.d.l.iii.in fi.ff.quod me. cau.& in.l. voluit.ff.de interrog.act.

INDEX

CAP. IIII.

1 HIS ita tractatis consequens est, vt reliqua tituli, seu inscriptionis verba explicemus. Dicitur hic de officio eius, vt ostendatur officium, de quo hic agitur esse proprium ipsius delegati, non alienum; nam genitiuus eam habet naturam, vt dominium proprietatemq; significet.l.1. §.1.ff.de relig.& sumpt.fun. Doct.in rub.ff.de operis noui nunciatio.

Obst.l.1.§.qui mandatam, infra eo.vbi propriū nihil habet is, qui mandatam iurisdictionē suscepit.& in l.& si prætor. infra eo. ibi non pro suo Imperio exequitur, sed pro eo cuius mandato ius dicit, quoties partibus eius fungitur.

& in l. solet. ff. de iurisd. om. iudi. ibi fungitur vice eius, qui mandauit, non sua.
2 Respond. iurisdictionem quidem esse alienã, officium vero esse eius proprium. d. §. qui mã datam, ibi proprium nihil habet, sed eius, qui mandauit iurisdictione vtitur, quod enim dixerat proprium nihil habere restringet ad iurisdict. de officio non loquitur, & sic fit restrictio secundum subiectam materiam, l. si vno. vbi Bar. ff. loca. & ex sequentibus declarantur præcedentia. l. si seruus plurium. in fi. ff. de leg. i. habet igitur iudex delegatus aliquid propriũ in officio, secus in iurisdictione.
3 Obstat tex. in l. et si prætor. infra eo. ibi partibus eius fungitur. & sic loquitur de functione seu exercitatione, & officio tamen dicitur fungi officio mandantis; & per consequens alieno: ad idem est tex. in l. solet. ff. de iurisd. om. iudicum. ibi fungitur vice eius, qui mandauit non sua.
Responderi potest fatendo hoc verum esse, & tunc ad genitiuum, de quo in rubr. respondetur ꝙ genitiuus non semper importat proprietatem, sed adaptatur ad materiam subiectam, quandoque enim importat administrationem gl. in c. pro illis. in verb. ecclesiarum. De prebẽ
4 dis. Orian. hic. nu. 6. ¶ Et sic officium istud de quo hic agitur non erit proprium, cui suffragatur tex. in l. i. § damus. ff. de suspect. tutori. vbi mandata iurisdictione totum officium iurisdicendi transit, & sic officium ipsum videtur mã dari,

dari,& per consequens alienum est.
Secundo responde q vtitur vice eius qui mandauit.i.exercet iurisdictionem eius, sed respectu officii dicitur habere proprium, & sic functio ipsa, & exercitatio propria est. res, qua fungitur,aliena est.
5 Ad tex.in d.l.i.§.damus.ff.de suspect.tut. Respon.officium eo loco accipi pro potestare, & pro officio iudicis quo postulationes,seu accusationes admittuntur,nos loquimur de officio passiue,i.de eo quod facere tenetur Iudex huiusmodi ad expediendam iurisdictionem sibi commissam.
Obst.etiam q in terminis nostris, & in materia proposita,officium sine iurisdictione esse non potest Doct.hoc loco communiter.& in rub. extra eo.vbi Anch.& Barb. Nig.hic.nu.2. Hoc admisso cum delegatus habeat officium proprium intelligetur etiam habere iurisdictionē propriam,quia eadem determinatio vtrunque pariter determinat. l.cum hoc iure.ff.de vulg.
6 & pup. Item connexorum idem est iudicium. l.eum actum.ff.de negot.gest. Iaso.in l.i.ff.de transact.l.quid ergo. §.pen.ff.de contrar. iud. tutel.l.ita.§.qui tutor.ff.de admin.tuto. Igitur aut proprium vtrunque habet, aut alienum.
Respon.officium habere iurisdictionem annexam,quando accipitur pro magistratu, sed qñ accipitur pro eo,quod Iudex facere tenetur,& sic pro vsu,& functione, tunc differunt tanq̃ res exercitata ab exercitatione, ita accipitur in

terminis nostris. Ideo recte dicimus hoc officium esse proprium, alio modo accipitur in cõtrariis, & tunc verum est officium esse alienũ.

7 Obstat etiam ꝙ iudicis officium mandari non potest. l. ii. §. quod non ita. C. de pedan. iudici. præses ipse ea, quæ suo officio incumbunt, cognoscere debet, ergo non debuit inscribi de officio eius &c.

Respondeo officium istud non fuisse delegatũ. Sed iurisdictio ipsa mandatur, & in consequẽtiam iurisdictionis transit officium, arg. l. legati. ff. de offic. procons.

8 Secundo dico tex. in d. l. ii. loqui, de pedaneis iudicibus, in hos enim non transeunt ea, quæ pendent ab auctoritate præsidum. d. l. ii. & in auten. vt defunct. seu func. §. illud. sed iurisdictione mandata transit officium. l. i. §. damus. ff. de suspect. tuto. de qua hic agitur, hoc tamẽ pendet ab eo, an differant inter se Iudex datus, & is cui mãdata est iurisdictio, de qua re alias. Tertio respondeo hoc loco tractari de officio passiuo hoc est de eo quod tenetur facere is, qui mandatam iurisdictionem suscepit, non autem de officio seu potestate, quæ cohæret iurisdictioni. Idcirco concludẽdum est recte fuisse inscriptum De officio eius &c.

INDEX.

Preces dominorum sunt præcepta. nu.3.
Delegata iurisdictio a principe est propria. nu.4.
Iudex datus iurisdictionem non habet. nu.5.

CAP. V.

1 QVI mandata est iurisdictio. nõ dixit. qui datus est Iudex, sed cui mandata est iurisdictio, vt ostenderet hic non agi de pedaneo Iudice, sed de eo qui vicẽ alterius gerit in iurisdictione, de qua re postea tractabitur, quia sum demõstraturus plurimũ differre Iudicem datum ab eo cui mandata est iurisdictio.

2 Item dixit mandata non delegata, vt ostenderet, susceptionem huiusce mandati esse voluntarium, quia mandatum est voluntarium, l. si mandauero. in fi. *ff.* manda. §. mandatum. Inst. eodem. Delegatio autem inuito iniungitur, l. vlt. §. iudicandi. *ff.* de mun. & hon. quia est munus publicum. l. quippe. *ff.* de iud.

Orian. tamen qui arbitratur Iudicem datum in aliquo non differre ab eo, cui mandata est iurisdictio, aliter loquitur, & existimat nihil referre vtrum dixerit mandata, an delegata seu commissa, quia in quia etiam mandatum huiusmodi, quia fit à superiore, habetur pro præcepto, habetur & iussu, glo. in l. i. *ff.* quod iussu, & sic importatur necessitas glo. in l. sæpe. *ff.* de offic. præsi. Alex. in l. more. *ff.* de iuris. om. iu. Oria. hic, nu.8.

3 Aduerte quod dicitur preces dominorum esse præcepta, intellige improprie, & propter reuerentiam, tamen reuera differunt, adeo q; etiã in Principe plurimum interest, quibus verbis vtatur. d.l. sæpe. ff. de offic. præsid.
Secundo aduerte præsupponit Orian. iurisdictionem mandatam ab initio suscipi, ego dico mandatum huiusmodi ab initio esse voluntarium, vt demonstratum est.
Tertio aduerte, præsupponit eum, qui iurisdictionem mandat, semper esse superiorem, qđ est contra.l. et si prætor. infra eo.
4 Quarto nullam constituit differentiam inter mandare, & delegare iurisdictionem, mihi videtur magnam subesse. nam mandata iurisdictio dicitur aliena, l. i. §. qui mandatam, & l. & si prætor, infra eo. l. more. ff. de iur. om. iud. delegata autem iurisdictio dicitur propria. d.l.i. vers. & ideo, in verb. delegatam, infra eo. quia princeps & lex dant propriam. l. & quia. ff. de iurisd. om. iud. Si tamen magistratus in mandanda iurisdictione delegandi verbo vteretur, non transferretur propria iurisdictio. attenta qualitate personæ delegantis, quæ propriã dare non potest, vt sæpe dictum est. arg. l. plenũ. §. equitii. ff. de vsu, & habit.
5 Item adiectum fuit verb. iurisdictio, vt ostenderetur, Iudicem istum habere iurisdictionem, ex quo sequitur, eum etiam habere mistũ Imperium, quia nulla est iurisdictio, quæ non habeat coercionem aliquam, Ideo mandata iuris
dictio

dictione transit Imperium illi cohærens.l.i.in fi.col.vlt.infra eo. Iudex datus non habet iurisdictionem, sed notionem tantum, seu iudicandi facultatem.l.ait prætor.in princ.ff. de re iudi.l.notionem.ff.de verb.signi.l.vlti. C.vbi,& apud quem. Aduerte præterea, quia licet ego constituam differentiam inter delegare, & mādare tamen quia iam diu a nostratibus doctoribus alterum pro altero vsurpatū est, ego quādoque nō erubescam delegatum appellare eū, cui mandata est iurisdictio, & forte non intererit vtrum dicamus delegare iurisdictionem, an mandare iurisdictionem, vtroque enim sermone idem significabimus, sed dare, aut delegare Iudicem, plurimum distabit ab eo, quod est mandare iurisdictionem, de qua re postea videbimus.

INDEX.

De ordinarijs tractatur supra, nunc delegatis.
Præfectus extraordinarius est.nu. 2.
Proconsul non est ordinarius.nu.3.
Præfectus prætoris non est ordinarius.nu.4.
Præses solus ordinarius est.nu.5.
Ordinarius varijs modis accipitur.nu.6.
Ordinarius est omnis magistratus, nu.7.
Ordinarius ad differentiam Vicarij.nu.7.
Extraordinarius est, qui mandatam habet iurisdictionem.numero.8.
Ordinarius Iudex, qui nihil habet extraordinariū numero.9.10.

 Expli-

CAP. VI.

1 EXplicitis inscriptionis, seu tituli verbis consequés est, vt ad glossatoris verba me conferam, Accur. more suo operam dat, vt titulus iste ad præcedentes recte applicatus, atque coniunctus videatur, & duobus modis adnectit, seu continuat, atque coniungit. Dictum est, inquit, De officio ordinarii, nunc delegati, licet aliquæ leges de ordinario tractent, hunc applicandi modum approbant Doct. hoc loco, videlicet Bart. Alb. Ang. Soc. Alex. & Orian. & Iaco. Nig. col. iiii. circa med. nu. 8. & Sebast. Sap. & Alciat. & Dec. & Cur. & Cagnol. nu. 28. & Mod. Bonon. & alii omnes, ex verbis, & ex mente gloss. colligitur, conclusio ꝙ hi omnes, de quorum officio hactenus fuit tractatum sunt ordinarii. Secunda est conclusio, eos de quibus sub hoc titulo agitur esse ordinarios, resultat, & tertia conclusio ꝙ antea numquam fuit de delegato tractatũ.

2 Circa primam obstat ꝙ antea fuit tractatum, qui non est ordinarius. l. ii. §. quoties. ff. de origin. iur.

Glo. in rubr. ff. de off. præfect. vig. dicit antiquũ præfectum non fuisse ordinarium. modernum autem esse ordinarium, quæ solutio mihi non videtur admittenda, quia legum correctio nõ est inducenda. l. præcipimus, in fi. C. de appel.

l. ii.

l.ii.§.contrarium. C.de vete. iur.enuc. gl.in.c. cupientes.§.ꝙ si per xx.de elect.lib.vi.

3 Secundo obst. ꝙ legatus proconsulis non est ordinarius, de quo tamen antea tractatum fuit l.ii.ff.de off.proconsf.& leg.l.legat.eo. titu. & quidem plenius, & latius, q̃ hic tractatur, Respondetur ratione connexitatis de legato fuisse tractatum in eodem tit.in quo de proconsule agitur, quemadmodum hoc loco etiã de ordinario mandante tractatur secundum Doct. arg.l.eum actum.ff.de neg.gest.& l.quid ergo §.pen. C.de contrario.iud.tutel. Cagnol .numero.29.

Hæc responsio nõ tollit obiectum, quia ego nõ improbo iurisconsulti ordinem, sed gl.rectius debuit continuationis exordium capere ab officio legati, cui magis affinis est titulus iste de officio eius, &c. & saltem verum est omnes, de quibus tractatum fuit, non esse ordinarios, & sic glo.verum non loquitur.

4 Obstat tertio ꝙ Præfectus prætorio non videtur ordinarius.l.iiii. C.de off.præfec. Præt.vbi dicitur præfectum esse Iudicem ordinariorũ, & l.vlt. C.de offic.præfect.augustal. vbi præfectus augustalis examinat Iudices ordinarios, ergo ipse non est ordinarius Iudex, quia sui ipsius Iudex esse non potest.l.i. C.ne quis in su. caus. Iud.

5 Item alibi ordinarius distinguitur a proconsule, auctem. De administ.offic. in sacris appel.§. complacuit.vers.hoc ipsum,& in auct. De de-

scrip.

ſcriptio. quatuor præſid. §. exorriauimus. vbi ex ordinario factus eſt conſularis magiſtratus, & in l. omnes. C. de epiſ. & cle. videtur præſidem ſolum eſſe ordinarium, & in l. vlti. C. de modo mulcta. ibi qui ordinario iure ꝓuincias regunt. deinde ſubiicit procõſularem vero poteſtatem, & ibi etiam commemorat eiuſdem dignitatis comitem orientis. Præfectum auguſtalem, & cæteros ſpectabiles duces, & ait lex ordinarios duarum vnciarum mulctam indicere poſſe, ꝓconſulem autem ſex vnciarum alios trium vnciarum, & ſic ſolue præſes ordinarius videtur. Igitur tamen recte ſentit gl. dũ exiſtimat omnes eſſe ordinarios, de quibus antea fuit tractatum.

6 Reſponde ordinarium variis modis accipi, vt per Alcia. in c. i. num. 13. & in l. Imperium, nume. 70. ff. de iur. om. iud. Primo ordinarius accipitur, Iudex ad differentiam extraordinarii, l. ii. §. quoties. ff. de orig. iur. & hoc modo intellecta gl. non recte loquitur, quia reuera nõ omnes ſunt ordinarii hi, de quibus ſupra fuit tractatum, nam præfectus vigilum extra ordinem ius dicit. d. l. ii. §. quoties. Hac ratione præſes poteſt dici ordinarius ſecundum quoſdam. l. qui ordinariam. ff. de offi. recto. prouin. ſcilicet ad differentiam eorum, qui extra ordinem ius dicunt. l. ii. §. hæc omnia. ff. de orig. iur. &c.

7 Alio modo ordinarius dicitur omnis magiſtratus. l. ſi in aliquam, in fi. ff. de offi. procon. vbi videtur expreſſum omnes magiſtratus eſſe ordinarios,

dinarios, ibi qui Romæ quasi magiſtratus, aut extra ordinem ius dicunt, & tunc procōſul, & ſimiles ſunt ordinarii, quia ſunt magiſtratus, alii autem, qui ſine magiſtratu ius dicunt, extra ordinem ius dicere intelliguntur. d.l. ſi in aliquam. Alio modo ordinarius quis dicitur, ad differentiam Vicarii, ſeu eius qui alieno nomine poteſtatem habet. l. ſi ſeruus. ff. de pec. l. hinc quæritur. eo. tit. vbi ordinarius ſeruus diſtinguitur a Vicario, ſic etiam delegatus Iudex diſtinguitur ab ordinario, l. apertiſsimi. C. de Iudic. l. quoniam. C. de appel.

8 Hac ratione etiam extraordinarius dicitur ille qui mandatam habet iuriſdictionem. l. ſi quando. C. de dilat. & ibi Bal. not. Abb. in c. de cætero, in. i. not. extra de tranſac. probat tex. in c. quoniam. Contra de proba. & ibi glo. in verb. extra ordinario, Dec. in l. i. §. vlti. nu. 2. infr. eo. ſic intelligendo omnes hi de quibus ſupra tractatur ſunt ordinarii: excepto proconſulis legato, qui iuriſdictionem habet mandatum, & per conſequens extraordinariam, quamobrem defendi non poteſt omnes eos, de quibus ſupra fuit tractatum eſſe ordinarios.

9 Alio modo ordinarius dicitur magiſtratus generalis, & Iudex omnium, quæ ſemper eſt ſimilis. & eiuſdem qualitatis, & formæ, nihil habens extraordinarium, qualis eſt præſes. l. de omnibus, & l. omnia. ff. de off. præſid. & dicitur ordinarius, quia nihil habet extraordinarium, nec dignitatem extraordinariam, nec aliud

liud quicq̃, & sic est clarissimus tantum, prout solent esse regulariter omnes rectores prouinciarum, l. quoties. C. de priuil. schola. l. i. C. de off. Comi. Orian. l. ii. C. de magist. munic. au- cten. de descrip. quatuor. præsid. §. i. quamobrem Iudex ordinarius nuncupatur.

10 Regulariter enim magistratus tales, seu similes sunt hi, qui prouincias regunt, ꝙ si aliquid mutetur, vel addatur, vel augeatur ad formam veterem, hi non dicuntur ordinarii non quia non habeant iurisdictionem ordinariam, sed quia non sunt cõstituti secundum formam ordinariam, & regularẽ, sic lapides ordinarii appellari solent hi, qui semp sunt similes, & eiusdem formæ, & qualitatis, vt scribit Bud. in annot. prior. pandect. fol. 89.

Hac ratione soli præsides sunt ordinarii, de his loquitur tex. in l. omnes. C. de episc. & cleric. cum similibus.

11 Redeundo ad glossam ea potest defendi si accipimus ordinariam ad differentiam eius, cui mandata est iurisdictio, nam hi, de quibus supra fuit tractatum, habent ordinariam, seu propriam iurisdictionem, non alienam, quia tamẽ etiam De officio legati, qui alienam habet iurisdictionem, tractatum est, vix defendi potest glossator. nisi dixerimus eum respexisse ad ea, quæ vt plurimum facta sunt.

INDEX

INDEX.

CAP. VII.

1 SEcunda conclusio gloss. ea est, quod hic agitur de Iudice delegato. Aduerte præsupponit glo. Iudicem delegatum eũ esse, qui mãdatam iurisdictionem suscipit, & propterea interpretatur de officio eius, idest de officio delegati, & nemo improbat, est tamen alia quæstio ista, an Iudex delegatus, & is: cui mãdata est iurisdictio, sint idem, de qua postea tractabitur, ego defendam hæc inter se plurimum differre ex quibus differentiis multi magniq; in iure nostro effectus oriuntur.
2 Aduerte secundo gloss. simpliciter dixit, De officio delegati, quæ interpretatio exponit ignotum per ignotius, nam verba specialia exponũtur per verbum generale, quod vitiosum est. nam per quàm absurdum est, vt species a genere expliceẽ. Sane appellatione delegati multa significantur, vt hoc loco tradit Alc. & Moder. in primis delegare significat debitorem in

sui locum substituere. l. delegare. ff. de noua.
3 ¶ Item delegatio pro annona accipitur, seu pro salario præsidibus debito. quod ab incolis per soluitur. l. i. C. de anno. & capitation. administra. l. qui ordinarium. C. de off. rect. prouinc. l. i. C. de defens. ciuit. Item delegare significat Iudicem dare. l. a Iudice. C. de Iudi. significat etiam Iudicem a lege specialiter datum, qui ordinariam iurisdictionem habere creditur, vt per Doc. i. l. i. inf. e. quo fit, vt verbũ istud multiplicem, ac generalẽ habeat significationem, sane generale verbũ obscuritatem parit, l. in tradẽdis. ff. commu. prædio. l. prætor edixit. §. quod autem. eo. titu. l. ita fidei. ff. de iure fisci.
4 Obscuritas huiusmodi in interpretationibus reiicitur, nam interpretatio debet esse clara, secundum glo. in Procem. digest. §. illud. Item facilis esse debet aucten. de non alienã. § nos igitur, in fi. & in procem. digest. §. cuius audito res. Rebuff. in l. vnica, in viii. nota. nu. 169. C. de sen. quæ pro eo quod inter. prof. Quamobrem verba illa, cui mandata est iurisdictio. quę specialia sunt & clara, non recte interpretantur per verb. delegati, quod est generale, & obscurum, ideo debuit addi Iudices, vt in rubri. decretalium, & sexti factum est, hoc dico præsupposito quod Iudex delegatus, accipi debeat pro eo, cui mandata est iurisdictio, tamen reuera aliud significat, vt late demonstraui in l. i. in princ. infra eodem.

INDEX

INDEX

CAPVT VIII.

1 TErtia concluſio ex gloſſ. reſultat ſcilicet Iudicem cui mādata eſt iuriſdictio ordinariam iuriſdictionem non habere, ſed delegatam, ſecundum communē, hāc videtur probare tex. in l.i. §. qui mandatam, infra eod. ibi, qui mandatam iuriſdictionē ſuſcepit, proprium nihil habet, ſed eius, qui mandauit, iuriſdictione vtitur, & in l. & ſi prætor, in verb. alienam, eo. ti. & in l. more. ff. de iur. om. iud. & in l. ſolet, eo. titu.

2 Obſt. tex. in l.i. §. qui mandatam, in verb. trāſferri, infra eod.

Secundo obſt. l. cognitio, in verb. dederis, infra eod. quod verb. ſignificat translationem proprietatis. §. ſic itaque. Inſt. de actio.

Tertio obſt. Bar. in l. Imperium. ff. de iur. om. iudi. qui ſcribit iuriſdictionem delegatam, et ordina-

dinariam, eandem esse, videtur ergo ꝙ delegatus habeat ordinariam.

3 Resolutio communis est, ꝙ in substãtia sit eadem, & sic respectu substantię non differt delegata iurisdictio ab ea, quam vocant ordinariã, in persona tamen Iudicis delegati nuncupat' delegata, quia vsus tantum transfertur, nõ autem proprietas iurisdictionis. d. §. qui mandatam, vbi Doct. & hæc delegata iurisdictio dicitur propria ipsius delegati, & hæc dicitur trãslata, & data, secundum Doct. quę translatio in effectu est potestas vtendi, & exercendi iurisdictionem sibi mandatam.

4 Plerique opinantur iurisdictionem ipsam ordinariam transferri in delegatum, & quidem vere, sed fingi non esse translatam eo quia momentaria est iurisdictio huiusmodi, & a mandantis arbitrio pendens, vtpote quę ad eius nutum dissoluitur. l. iudicium soluitur. ff. de iud. hunc probat gl. & Bar. & cõiter Doct. in d. §. qui mandatam.

5 Obst. tex. in d. §. qui mandatam, qui ait expresse, eum, qui mandatam iurisdictionem suscepit, nihil habere proprium, qui text. cauillari non potest, & habet vniuersalem negatiuam, quę in omnibus verificãda est, alioquin in vno falsa tota redditur falsa. l. si is qui. cc. §. vtrum. ff. de reb. du. oportet igitur defendere eũ nihil habere proprium.

6 Idem probat tex. in l. & si prętor. infra eod. ibi alienam iurisdictionem exequitur, & aduertatur,

tur, q tex. ille loquitur de tempore illo, quo iã tranſlata eſt iuriſdictio, & quo eam exercet, tamen alienam iuriſdictionem exequi dicitur, & eam, quę aliena eſt tempore executionis, ſeu vſus, & exercitationis, oportet enim q alieni qualitas adſit tempore quo exequitur, iuxta regulã de qua in l. in delictis. §. i. ff. de noxal.

7 Puto ego transferri propriam ipſius mãdantis iuriſdictionem, ſed cum tranſlata eſt incipit eſſe aliena, & ſic iuriſdictionem habet prætoriam is, cui mandauit prætor, alienam tamen habet, & mandatam quo ad ipſum, ſed propriam quo ad prætorem mandantem, eſt enim propria ipſius pretoris. l. cognitio in verb. propriam, infra eo. ſed quo ad ipſum delegantem aliena eſt: quia ipſe nihil habet proprium. d. §. qui mandatam. Non obſt. verb. dederis, quia declaratur, ex alia parte legis in verb. nihil proprium, arg. l. qui filiabus. ff. de leg. i. apparet ex hiſce verbis non eſſe tranſlatam iuriſdictionis proprietatem, & ſic verb. dederis ſtat improprie, pręcedentia enim ex pręcedentibus declarantur. l. ſi ſeruus pluriũ ff. de legatis primo.

8 Ad illud quod a pleriſque dicitur tranſlatam eſſe propriam, ſed fingi non eſſe tranſlatam, dic non eſſe locum fictioni. in d. l. i. §. vlti. verba. n. ipſa legis veritatem portendunt, ideo non eſt locus fictioni, vt per Bar. in l. ſi is qui pro emptore, col. v. nu. 5. ff. de vſucap. Concludo itaque eũ qui mandatam iuriſdictionem ſuſcepit nihil habere proprium. i. non habere iuriſdictionem

propriam,sed alienam,& vere alienam, non ficte,quicquid dicent alii.

9 Iccirco Bar.in d.l. Imperium,in fi.ff.de iur.om. iud.recte scribit iurisdict.ordinariam,& mandatam eandem esse substantiā,sic vestis mea, quo ad me est mea, & propria. Sed in manu Ticii, cui forte tradidero,& quo ad ipsum est aliena, & semper quo ad substantiam eadem est vestis siue penes me,siue penes Ticium reperiatur sic iurisdictio in persona delegati aliena est, & tūc dicitur iurisdictio mandata in persona delegati aliena est,& tunc appellatur iurisdictio mandata.d.§.qui mandatam,& aliena dicitur.l. & si p̄tor,infra eo.sed in persona mandantis dicitur ꝓpria,l.cognitio,in prin.infra eo.tit. an autem sit indistincte verum ꝙ nihil proprium habeat is, qui mandatam iurisdictionem habet sequēti capite explicabitur.

INDEX

CAP. NONVM.

1 RETenta conclusione ꝙ delegatus alienam habeat iurisdictionē,seu ꝙ nihil habeat propriū. d.§.qui mandatam,& d.l.& si pretor,infra eo.l.more,et l.Solet.ff. de iurisdict.omn. iudic.limitanda est multis modis vt

vt infra, videlicet fallit in legato procõsulis, qui vt habere aliquid proprium. l. legat'. ff. de off. ꝓ consul. vbi legati proconsulum nihil habent proprium nisi eis a proconsulibus mandata fuerit iurisdictio, quo in loco, verb. nisi pręsupponit ꝙ legatus post mandatã iurisdict. habet aliquid proprium, per not. per Barto. in l. actione. C. de transaction.

Secundo facit glo. in l. vlt. C. de iud. in glo. i. quæ dicit hunc esse ordinarium.

2 Aduerte quicquid dicat gl. cõis opinio est ꝙ sit delegatus, ita Doct. in d. §. qui mandatam facit, l. ii. ff. de off. proconsul. cũ sim. & sic non habet ꝓpriam iurisdictionem, sed mandatam, & alienã, l. & si prætor, infra eo. in verb. alienam, l. more. ff. de iur. om. iud. in verb. alieno. Non obst. d. l. legati. ff. de off. proconsul. Respon. Docto. ꝙ post mandatam iurisdictionem habet delegatam ꝓpriam, & vsum proprium quod est contra text. in d. §. qui mandatam, in verb. nihil.

Item quod dicitur eum habere propriã delegatam, hoc nihil aliud est dicere, album nigrum sunt enim repugnãtia ꝙ sit propria, & ꝙ sit mãdata, seu delegata, id est aliena.

3 Dic igitur non omne quod habet legatus Proconsulis esse alienum, sed habet aliquid ꝓpriũ a lege specialiter indultum. d. l. legati potest. n. dare tutorem, l. pen. ff. de offi. Proconsul. l. i. §. i. ff. de tut. & cura. dat. Potest etiam Iudicem dare, l. legatus, eo. ti. l. cum prætor. §. i. ff. de iudic. põt mulctare, l. ii. ff. quis, & a quo appel. quæ omnia

poteſt iure proprio, & ex indulgentia legis, ſunt enim iſta ſibi ſpecialiter conceſſa, vt ſentit text. in d.l.cum prætor.§.i.ff.de iud. & in l.i.§.legatus.ff.de tut.& cura.dat.ab his, & ſic eã habet a lege propter mandatum generale iuriſdictionis non ex mandato, d.l.legati, cum.n.poteſtas dandi tutorem nemini competat, niſi ei, cui hoc lex nominatim dederit, l.muto.§.tutoris.ff.de tutori.nec poſsit mandari, l.nec mandante.ff.de tut. & curat.da.ab his.

4 ¶ Fateri oportet poteſtatem huiuſmodi, quæ reperitur competere legato, & ſpecialiter datam fuiſſe ex legis indulgentia, & hoc probat tex. in l.i.§.legatus eo.tit. vbi expreſſe ait lex huiuſmodi poteſtatem ex conſtitutione Principis datam fuiſſe legato, poteſtas quoq; iudicis dãdi eidem tributa eſt a lege.d.l.cum prętor.§.i.ff. de iudic. nec nõ & mulctæ irrogandæ poteſtas, quia hęc nemini competit niſi cui nominatim data eſt, l. ii.in fi.ff.de iud.ex his habetis limitationem ad regulam, ꝙ delegatus nihil habet proprium, cæteræ limitationes ſequenti capite tractabuntur.

INDEX

Delegatus

Delegatus principis habet proprium, nu.5.
Vtroque iure, nu.6.& 8.
L.vnica.l.qui pro sua iurisdict.nu.7.
Vicarius Episcopi an habeat iurisdictionē propriā remissiue numero.8.

CAPVT X.

1 REdeundo ad conclusionem firmatam, ꝙ delegatus nihil habet proprium, vt supra dictum est, secundo fallit respectu vsus, seu exercitationis, nam vsus, seu potestas vtendi, & exercendi est ipsius delegati propria, secundum Doct.in d.§.qui mandatam.

Obstat tex.in d.l.& si prætor, infra eo.ibi quoties partibus eius fungitur, & in d.l.solet.ff.de iuris.om.iud.ibi fungitur vice eius, qui mandauit nō sua, & in d.§.qui mandatam, ibi eius, qui mādauit, Responde vt dixi supra in verb.eius.

2 Fallit tertio quo ad officium, habet.n.officium proprium, vt probat tex.iste in rub.quæ concepta est de officio eius &c. quo verbo significatur dominium, & proprietas.l.ii.§. locum.ff.de relig. Doct.in rub.ff.de ope.noui nunciat.

Obst.tex.in l.i.§.damus.ff.de suspe. tut.vbi mādata iurisdictionę totum iurisdicendi officium transit, & sic officium mandantis, quod alienū est, transit, dic ꝙ ibi accipitur officium pro officio iudicis, quod est annexum iurisdictioni, nos loquimur de officio exequendę iurisdictionis,

ideſt de eo, quod iudex iſte facere tenetur pro exequendo munere iniuncto, vt alias dixi, & ſic officium ſuum eſt fungi partibus mandantis; cō clude itaq; eum habere officium proprium, & ſuum, forte tamen hęc limitatio eſt eadem cum prima, niſi dixeris tantum diſtare officium ab v ſu, ſeu exercitatione, quantum functio ipſa, ſeu factum a iure, & obligatione exercendi, non inſiſto, quia hæc leuia ſunt.

3 Fallit quarto in delegato legis, proprium enim hic habet, nam ſecundum Doct. ordinariam ha bet iuriſdictionem, ego intelligo propriam, nō autem ordinariam ad differentiam extraordinariæ, ſed propriam, & ſuam, ſeu iure ſuo, non alieno beneficio, nam lex dat propriam, nō alienam iuriſdictionem, l. & quia. ff. de iur.om.iud. hæc iuriſdictio q̃q̃ eſt propria, eſt tamen ſpecia liter data, & ſic iure magiſtratus non competit, l.i. in princ. in verb. delegatam, infra eo.

4 Fallit in Vicario præfecti. l.i. C. de vica. l. vlt. C. vt digni t ordo ſeruet. libr. xii. quod ego intelligo verum, ſi fuerit conſtitutus a Principe.

Fallit in vicegerente præſidi dato per Principé, vel per Præfectum, l.ii. C. de off. eius, qui vicem alte. ger. iuncta, l. & quia. ff. de iuriſ.om.iud. pro batur in l. vlt. in fi. C. vt digni. ordo ſer. lib. xii.

5 Fallit in delegato Principis ſecundum quoſdā; is enim videtur habere propriam iuriſdictioné per regulam, de qua in d.l. & quia. Doct. contra per l. vlt. C. vbi, & apud quem ibi propriam iuriſdictionem non habent, & videtur notionem

tantum

tantum habere, per tex.in .l. si vt proponis. C. quomodo & qñ iudex. auctẽn. vt defuncti, seu func̃t. §. vltimo.

6 Prima opinio verior est iure Pótificio, vt est expressum, in c. in litteris in verb. eius iurisdictio. de off. deleg. & in c. quærenti, eo. ti. & in c. vlt. de off. legati. Idem videtur defendi posse secũdum iura ciuilia per tex. in d. l. & quia. ff. de iuris. om. iud. Non obst. tex. in d. l. vlt. C. vbi & apud qué. Responde ꝙ loquitur de his quibus mandata est iurisdictio a magistratu, hi dicuntur propriã iurisdictionem non habere, vt sępe dictum est. Non obst. tex. in auct. vt defunct. seu func. §. vlt. Respon. ꝙ nil facit ad propositum, nec debuit allegari.

7 Obst. tamen tex. in l. vnica. § vlt. C. qui pro sua iurisd. Dic, ꝙ eo loco sua iurisdictio intelligitur, quæ iure magistratus competit, & hoc respectu verum est, eum non habere suam iurisdictioné, idest ordinariam, seu iure magistratus competé tem, habet tamen extraordinariam, & suam. i. non alienam, de his loquitur tex. in l. rem nõ nouam. §. i. C. de iud. ibi qui ex iurisdictione sua iudicandi habet facultatem, nisi malueris ibi accipiendum esse de iudicibus a lege delegatis, qualis est Doct. de quo, in procem. digest. §. pe. & in auct. habita. C. ne fil. pro patre.

8 Idem tamen puto in eo, qui delegatam habet iurisdictionem a Principe, exequantur enim ista, ꝙ habeatur a lege iurisdictio, & a Principe. d. l. & quia. ff. de iur. omn. iud. & hoc puto verius.

Fallit vltimo in Vicario Episcopi, is.n.habet ordinariam iurisdictionem, secundum glos.approbatam in c.ii.de off. Vic.lib.vi.sed quia hęc quęstio longa indiget discusione, ideo sequenti capite eam examinandam reseruo.

INDEX

nem,nu.4.9.& 11.& clarius,nu.18.& 22.
Retenta communi limitatur non procedere in foraneo.nume 19.
Foraneus Vicarius an habeat diuersum tribunal ab Episcop o,& an ab eo appelletur ad Episcopum, nume. 20.& 21.23.
Appellatur a Iudice dato ad dantem,nu.24.
A foraneo Vicario appellatur ad Episcopum,n.20.
Imo ad metropolitanum,nu.23.

CAP. XI.

1 NON leuis est quæstio De Vicario Episcopi,an scilicet iurisdict. habeat ordinariam, seu propriã, an vero delegatam,seu alienam, qua in specie crebrior est opinio eum habere ordinariam.c.ii.de off. Vic.lib.vi.c. Romana,de appel.eo.lib.vi. Doct. communiter in rub.extra eo.tamen non desunt, qui cõtrarium multis, magnisq; rationibus tueantur. Iccirco occasione sumpta constitui ea in medium adducere,quæ in vtrunque partem disputari possunt vt veritatis lux appareat.

2 Opinionem affirmatiuam,videlicet q; Vicarius Episcopi ordinariam iurisdictio.habeat,probat gl.in c.ii.de off. Vic.lib.vi.& eam sequuntur cõmuniter Doct.hoc loco,& in rub.extra eo. præsertim Alex.hic,qui multa allegat.

3 Secundo Vicarius episcopi habet in ciuilib.ordinariam iurisdictionem,necnon & contentio-

sam

ſam licet ſecus ſit in criminalibus, & in beneficialibus, poteſt enim ea quæ indelegabilia ſunt exercere, quale eſt decretum interponere, & ſimilia glo.in c.ii.in verb.officialem de off. Vica. lib.vi. Cum itaque ab eius auctoritate ſpecialiter excipiatur iuriſdictio in beneficialibus, & criminalibus clare oſtenditur eum in cæteris regulariter hr̄e iuriſdi.l.i.ff.de reg.iu. Bar.in l.q̄ſi tū §.deniq; ff.de reg.iu. Dec.in d.l.i.nu.ii.

4 Reſpon. verum eſſe ꝙ in cæteris iuriſdictionē habet, tamen habet delegatam, & alienam. Nō obſt.ꝙ poſsit in delegabilia facere, Reſpond.ꝙ iure Pontificio attentō ea nam ſunt indelegabilia, quo iure quicquid cognoſci poteſt, idem & delegari poteſt, c.quod ſedem, de offic. ordinar. vbi Docto.

5 Tertio Vicarius poteſt certam cauſam delegare, vt per gl.in c.i.de off. Vic.lib.vi. Igitur ſuo iure vtitur, quia nemo mandat iuriſdictionem, niſi qui eam habet iure ſuo d.l.more.

6 Reſpon.eum poſſe cauſam vnam delegare, ideſt Iudicem in vna cauſa dare, & hoc poteſt quilibet, cui mandata eſt vniuerſa iuriſdictio.l.cum prætor.§.i.ff.de Iudi. & ſic non concluditur ex argumento huiuſmodi eum habere propriam, ſeu ordinariam iuriſdictionem.

7 Secundo ego reſpondeo hoc illi competere ex priuilegio, ſeu iure ſpeciali, tamen non ſequitur ꝙ in omnibus ordinariam habeat iuriſdict. Sic etiam legatus proconſulis quædam habet ſpecialia.l.legati.ff.de off.proconſ.& leg.tamen habet

bet in cæteris delegatam iurisdictionem.l.ii.eo. tit.l.i.§.vlt.infra eo.

8 Amplius præsupponit tex. ꝙ ille aliũ Vicariũ, seu vicegerentem constituerit, & iurisdictioné dederit, quod non posset, si delegatus esset.l.vlt. ff.de off.eius.d.l.more. Responde illud de facto accedisse, quia de iure non potest hæc facere, ita gl. respondet in d.c.i.

9 Quarto Episcopꝰ & Vicarius faciunt idem tribunal.c.ii.de consu͂.lib.vi.& hac ratione a Vicario ad Episcopum non appellatur.c. Romana, in prin.de appell.lib.vi. Ideo vices proprias gerit non alienas.c.i.de off.ord.

Responde verius esse ꝙ Vicarius Episcopi vices eius gerit in iurisdictione sibi tradita, ꝑ hoc tamen non concluditur eã habere iure suo: Imo hoc significat eam obtineri alieno beneficio, nã & cæteri, qui habent mãdatam iurisdictionem, dicuntur gerere vices mandantis, & partib. eius fungi.l.& si prætor, infra eodem.

10 Hęc quicq̃ releuat ꝙ habẽt idem tribunal, quia fatemur, idem esse tribunal vtriusque, tamen in persona Vicarii illud tribunal est alienum, & dicitur Vicarius in alieno tribunali sedere, in persona Episcopi proprium est, quia qui alterius vices gerit in iurisdictione, propriũ nihil habet. l.i.in fi.infra eodem.

11 ¶ Nec etiam releuat ꝙ ab ipso Vicario idem appellatur, qui ab Episcopo appellari solet. i. ad metropolitanum.

Respondetur, & retorquetur istud, ex hoc.n.so lo

lo oſtenditur Vicarium habere alienam iuriſdictionem, alioquin ſi haberet propriam ab ipſo Vicario prouocatio eſſet ad Epiſcopum, prout regulariter fit a minore ad immediate maiorem. l. Imperatores. §. i. ff. de appel. ab eo autem cui mandata eſt iuriſdictio non ipſe mandans, ſed ſuperior mandantis prouocari ſolet. l. i. §. vlti. ff. quis, & a quo appella. quod obſeruatur in Vicario Epiſcopi, ergo non habet propriam iuriſdictionem, ſed alienam. i. mandatam ab epo.

12 Quinto. Vic. habet iuriſdictioné. a lege. c. ii. de off. Vic. lib. vi. ergo habet ordinariam. Dic ꝙ habet confirmatam a lege, ſed immediate habet ab Epiſcopo, non autem a lege, ideo habet delegatam. d. l. & quia. ff. de iuriſd. om. iud. habet. n. iuriſdictionem ex mandato Epiſcopi, & ſic ab homine non a lege, & per conſequens alieno habet beneficio. d. l, more. eo. tit.

13 Sexto aliqua poteſt, quæ non delegantur. c. ii. et iii. de off. Vic. lib. vi.

Dic tex. ibi loqui imperſonaliter, hoc modo niſi ſpecialiter committantur, quod eſt imperſonaliter prolatum. auct. ſi quando. C. de conſt. pec. Ideo poſſunt intelligi ꝙ comittantur a Papa. Secundo dic ꝙ eo iure omnia ſunt delegabilia. c. quod ſedem, de off. ord. & cum dentur a magiſtratu, dicuntur haberi alieno beneficio. d. l. & quia.

14 Tertio dic ꝙ licet habeat aliqua a lege, eſt tñ delegatus in his, quæ habet ab Epiſcopo, prout de proconſulis legato dicitur, qui aliqua habet a le

ge

ge.l.legati. ff.de offic.proconf.l.cum prętor.§.i. ff.de iud. Tamen in cæteris dicitur habere mandatam iurisdictionem,l.ii.ff.de off.procon.l.i.§. qui mandatam,verf.quare,infra eod.l. cognitio eo.tit.& alibi sæpe.

15 Et aduertatur, ꝙ in casibus in quibus Vicarius, seu vicegerens dicitur ordinarius, id procedit, quando a Principe constituitur,vel a Præfecto, l.ii. C.de offi.eius qui vic. alt. quia tunc habet iurisdictionem a lege,idest ex Principis constitutione.d.l.ii.& sic habet eo casu propriam iurisdictionem.d.l.& quia.ff.de iurisd.om.iud. Sed creatus ab ipso magistratu sibi ipsi semper est delegatus.d.l.i.versi.non aliter infr.eod.d.l. more.ff.de iurisd.om.iud.& d.l.& quia eo. tit. qa nemo magistratus dat iurisdic.ordinariã.d.l. quia,ex quo sequitur,vicarium episcopi non habere iurisdictionem ordinariam, quia cautum non reperitur, ꝙ eam habeat à lege.

16 Et puto ego delegatum etiam eum esse, qui à Præside biduo antequàm ingrediatur prouinciam constituitur,quæ potest omnia præter vltimum supplicium,& membri abscessionem auctẽn. de collatoribus. §.ad hæc. iuncto tex. in auct.de administrato.§.illud.& ꝙ talis sit delegatus non autem ordinarius probat tex.in l.aliquando.ff.de off. proconf. quo tex. loquitur in eodẽ casu,de quo agitur in auctẽn.de administ. §.illud videlicet quãdo Præses absens ante prouinciæ ingressum præmittet aliquem, qui pro eo administret, tamen in d. §.illud. appellatur vice-

vicegerens. qui alibi dicitur habere mandatam iurisdictionem in d.l.aliquando.

17 ¶ Ideo defendendum est vicegerentem præsidis ab ipso constitutum.habere mandatam iuiusdictionem.non autem ordinariam. Idem igitur dicendum est de Vicario Episcopi. Nec refert ꝙ vicegerens possit ea,quę sunt impii.nam & hic in l.i.§.i.inf. eo. in casu profectionis. qui remanet iudex pro pręside habet exercitationẽ publici iudicii,tamen habet mandatam iurisdictionem,non ordinariam l.ii.eo.tit. de offic. de procons.& leg.

18 Vltimo pro communi adducitur ꝙ Vicarius iste habet iurisdictionem ex permixta, seu ex conscientia legis,& per consequens habet ordinariã & propriã. Resp.nõ sufficere ad propriã iurisdict. consequendum,ꝙ quis eam habeat, permissione legis. nisi lex immediate transferat l.vlt.ff.quis & à quo appell. vbi quis iudicẽ dedit ex commissione Principis nominatim iudicem declarantis, tamen non dicitur datus à Principe. sed à magistratu, d.l.vlt. ex his patet Vicarium Episcopi non habere iurisdictionem propriam,sed alienam, quia nemo dat propriã nisi lex,vel princeps d.l.& quia.ff.de iur.om.iudic.& hoc puto verius.

19 Retenta communi ꝙ Vicarius Episcopi habet ordinariam iurisdictionem.

• Limitatur secundum Alex.vt procedat in Vicario Generali.is enim obtinet vices Episcopi, & vtriusque censetur idem tribunal, & idem audi-

auditorium.

Secus est in particulare, seu foraneo Vicario ad aliquod particulare negotium dato, is enim habet distinctum auditorium ab Episcopo, & ab eo ad Episcopum appellatur secundum glo. singul. in Cle. ii. in glo. antepenul. de Rescrip. Bar. in l. i. §. vlt. ff. quis & à quo appell. Bald. in rub. de offic. de leg. q. x. Ang. in l. præcepimus. C. de appellatio. probatur in d. c. romana in princ. de appell. vbi Vicarii generalis, & Episcopi vnum est atque idem tribunal, & consistorium, & Vicarius huiusmodi quasi dignitatem habeat potest fieri delegatus Summi Pontificis. Cle. ii: de Rescript.

20 Et ab huiusmodi Vicario generali appellatur ad metropolitanum, non autem ad Episcopum cuius est Vicarius, vt per eum.

Diuersum obseruatur in Vicario foraneo, & speciali, secundum glo. in d. c. romana, & in d. cle. ii. is habet iurisdictionem delegatã ideo appellatur ab eo ad Episcopum, secundum glo. & doc. qui ita communiter transeunt.

21 Aduert. tex. in d. c. Romana, loquitur tex. ille de Vicario habente generalem cognitionem causarum, & illud dixit ad differentiam iudicis specialiter dati, qualis est Iudex, de quo loquitur tex. in l. cum specialis. C. de iudic. secundo aduerte ꝙ Vicarius vniuersalis Episcopi habet quidem dignitatem, & ob id potest esse delegatus Papæ. d. cle. ii. de Rescript. foraneus & particularis non habet dignitatem. Ideo non

potest

poteſt eſſe delegatus Summi Pōtificis per tex. in c.ſtatutum De Reſcript.lib.vi.probat tex.in
22 d. Cl.ii.¶ Per hoc tamen nō concluditur ꝙ iuriſdictio Vicarii generalis ſit diuerſa in ſubſtantia nec in qualitate a iuriſdictione Vicarii ſpecialis,ſeu foranei.

Differentia eſt tantum in quantitate, nam latiorem habet Vicarius generalis,quia habet mandatum amplius ,& latius,tamen vterq; habet alieno beneficio, quia vterque eam habuit ab Epō.i.a magiſtratu,qui non poteſt dare ordinariam d.l.more. & l.& quia.ff. de iur.om. Iudic. neque enim hoc ipſum ꝙ iuriſdictio competat in genere vel in ſpecie, facit quominus iuriſdictio dicatur mandata,& aliena l. Solet & l. prætor.ff.de iur. om. Iudic.

23 Admitto itaque Vicarium ſpecialem, qui vulgo foraneus dicitur habere iuriſdictionem delegatam,quod etiam admittunt Doct.

Sed ꝙ ab iſto debeat appellari ad Epiſcopum hoc non admitto,per tex.in d.c. Romana de appell.lib.vi.qui tex.ſimpliciter loquitur de Vicario Epiſcopi.ideo habebit locum in quocunq; Vicario etiam Foraneo quia verum eſt ꝙ vtitur iuriſdictione Epiſcopi,& eius vice fungitur d.l. i.§.qui mādatam.l.& ſi prætor,& d.l. Solet, & ab his omnibus appellandum eſt ad metropolitanum, non autem ad Epiſcopum. arg.d.l.i.§. vlt. ff.quis & a quo appel.& l. Imperatores.§.i. ff.de appel.& d.c. Romana de appel. cuius tex. ratio militat,etiam in foraneo & locali Vicario

dum-

dummodo sit Vicarius, & habeat iurisdictionē mandatam ab Episcopo. d.l.i.§. vlt. ff. quis, & à quo.

24 Secus si sit iudex specialiter datus, tunc appellatur ad dantē, d.l.i.§.i. & l.vlt.eo.tit.

Et hæc nota paucis cognita ex his etiam sequitur non esse verum, ꝙ Vicarius specialis faciat diuersum tribunal ab Episcopo, immo vtriusq; est idem auditorium, & idem tribunal in iurisdictione sibi commissa, d.c. Romana de appel lat.lib.vi. cuius tex. ratio militat tam in speciali, quàm in generali Vicario.

INDEX.

C A P. XII.

EX eadem gloss. resultat quinta conclusio, ꝙ iudex datus, & is, cui mandata est iurisdictio, sunt idem, alterũ enim pro altero interpratatur glo. Alii differre arbitrantur, de quibus hoc loco meminit Dec. nu. 10. communis tamẽ est cum glo.

Contra quam vrget, ꝙ immo plus est mandare iurisdictionem, q̃ dare iudicem, nam is, cui mãdata est iurisdictio, iudicem dare potest, cum primum enim mandata est cuipiam iurisdictio, intelligitur illi data potestas delegandi. l. cum prætor & ff. de iud. secus est si iudex simpliciter datus fuerit, is enim iudicem dare non potest. l. a iudice. C. de iud.

2 Differentia huiusmodi videtur probari ex l. 1. in princ. & in ver. ab eo. ff. quis & a quo appell. vbi apparet a iudice dato, appellandum esse ad eum, qui dedit, sed ab eo, cui iurisdictio mandata est, prouocatur ad superiorem mandantis, Iurisdictio est iudicis dandi licentia. l. imperiũ ff. de iuris. om. iud. & per consequens is, cui mã data est iurisdictio, licentiam huiusmodi statim consequitur. d. l. cum prætor, quod non est in iudice dato d. l. a iudice.

3 Quarto suffragatur, ꝙ duplex iurisdictio competit ordinario, altera super cognitione, & difinitione causarum vertitur, altera delegandi potestatem continet, ex hoc euenit, ꝙ qui iudicem dede-

dederit,cognitionem tantum, & difinitionem commisisse videtur,& sic alteram speciem iurisdictionis tantum,

Delegandi autem potestatem transtulisse non intelligitur,& hoc est quod dicitur,iudicem datum fungi munere iudiciario d.l.a iudice.i.munere iudicandi,& sic potestatem habet cognoscendi & terminandi,seu iudicādi,sed nō habet potestatem delegandi,aliud seruatur in eo, cui mandata est iurisdictio,is enim delegare potest, d.l.cum prætor.ff.de iudi.

4 ¶ Ex his defendi posse videtur, ꝙ differant inter se iudex datus,& is,cui mandata est iurisdictio,quam sententiam probant Cy.& alii quos refert & sequitur Soc.in d.l.i.col.v.versi.videndum est. ff. quis,& a quo appell. idem probat Alciat.libr.ii. Paradox.cap.v.& Io. Coras.hoc loco, & in l. legatus. ff. de offi.procon. & med. hoc loco in add.ad Dec.col.penul.

5 Contrarium ꝙ non differant,tenent communiter Doc.vt hic per Dec.col.penul.in fin.& eam ipse defendit, & cōsiderat ꝙ is, cui mandata est iurisdictio,proprium nihil habet.l.i.§. qui mandatam infra eo.& propterea vtitur iurisdictione mandantis,d.§.qui mandatam, ex hoc sequitur eum delegare, seu iudicem dare non posse. quod ex eo manifestatur,ꝙ iurisdictionem mādare ille demum potest, qui suo iure, non autē alieno beneficio eam habet.l. more.ff.de iuris. omn.iud. hoc admisso,apparet non esse veram differentiam primo loco traditam, & sic nemo

his iudicem dare potest, siue ipse sit iudex delegatus, siue illi mandata fuerit iurisdictio.
6 Secundo communem sententiam fulcit tex. in l. vltim. in princ. infra eo. vbi mandatam iurisdictionem mandare alteri neminem posse manifestum est, per quæ probat Dec. nullo discrimine distare iudicem datum ab eo, qui mandatam iurisdictionem habet, Cagno. hisdem vtitur nu. 15 & Nig. probat.
Quibus fundamentis iactis respondet ad contraria, quæ ad oppugnandam communem fuerunt adducta Dec. hic col. vlt.
7 Non obstat itaq; tex. in d. l. cum prætor. §. i. Respondet Dec. col. vlt. speciale esse in legato proconsulis, ꝙ iudicem dare posit d. l. cum prætor & l. legatus. ff. de offi. procons. tradit. Bart. in d. l. a iudice. C. de iud. ibi enim dicitur iudicem posse eos, quibus a lege conceditur; sicut est procons. deinde quod de proconsule traditum fuerat ampliatur, & producitur ad legatum, cui hoc idem a lege fuit cõcessum, vt expon it tex. ille, cum itaq; sit casus speciali iure receptus, nõ recte infertur ad alios, quibus mandata est iurisdictio, sed soli legato competit priuilegium illud, cui hoc lege datum est, aliis non fuit datum a lege ergo non competit, addit ratio nem Dec. col. vlt. quia inquit legato Proconsulis iurisdictio a lege mandata est, aliis delegatur a magistratu, ideo primo casu transit potestas iudicis dandi, secundo casu non transit d. l. a iudice.
8 Non obstat tex. in d. l. i. ff. quis & a quo appell.
Respon-

Respondet Dec. varie accipi posse tex. illum, quamobrē super committi non possumus, no. Bart in l. in ambiguo. ff. de reb. dub.

Non obstat tex in. l. imperium. in fi. ff. de iuris. om. iud. vbi iudicis dādi licentia iurisdictio est, quæ iurisdictio est delegabilis secundum Doct. Respondet Dec. ibi iurisdictionem accipi oportere pro ea, quæ ordinaria est, & iure proprio competit, hæc enim comprehendit etiam iudicis dandi licentiam, d. l. imperium secus est in iurisdictione delegata, in hac enim non continetur iudicis dandi licentia d. l. a iudice.

9 Vltimo non obstat tex. in d. l. a iudice. Respondet Dec. verba illa, fungitur munere iudiciario, aliter accipienda esse, significant enim secundū eum, ꝙ propriam iurisdictionem nō habet, sed delegantis iurisdictione vtitur d. l. i. §. qui mandatam infra eo.

10 Denique dicit Dec. Iudicem delegatum habere iurisdictionem, tamen ab eo iudicem alium dari non posse, & per consequens non est uerum cum iurisdictione trāsire potestatem iudicis dādi, Cagno. nu. 14. dicit articulum esse subtilem, & in utrāq; partem plura adducit, demum trāsit. cum communi. Mod. Bon. nu. 50. sentit cum Soc. ꝙ differant, & arbitratur mandare iurisdictionem esse genus, dare iudicem esse speciem, mandatur enim iurisdictio vniuersa, datur iudic. in causa particulari, idem probat ante eum Alciat. Paradox. libr. ii. cap. v. Coras. hic.

11 Aduerte hæc distinctiō cōprehenditur per tex.

in l. ult. C. de ped.iudicibus, ubi iudex datur ad vniuersitatem causarum, & per tex.in l. Solet, & l.prætor.ff.de iuris,omn,iud.vbi manda tur iurisdictio ad vnam causam tantum, & inter certas personas;ergo distinctio, mod. non est admittenda.
Secundo Obstat tex.in l. ult.circa fi. C. vbi & apud quem,ubi iudex pedaneus, seu datus dici tur habere mandatam iurisdictionem.
Tertio Obstat.l.ii.ff.quis & a quo appell.ubi a legato appellatur ad proconsulem,fatetur Mod. Bono.num.52.in hoc nihil differre iudicem datum ab eo,cui mandata est iurisdictio, constituunt enim diuersum tribunal ab eo,qui dedit l. Solet.§.legatus. ff.de offi.procon.&,d.l.ii.
Tunc obstat tex.in l.i.§.i.ff.si quis & a quo appell. Resp. Mod. Bon.nu.53.illum tex. accipi oportere de subdelegato, ut ab eo appelletur ad primum delegantem, non autem ad eum, qui subdelegauit,& est communis sensus. Qui sensus non potest defendi,quia nullo modo congruit verbis legis,ideo quod verba non sonant, nec ipse sensisse videtur. l. labeo. §. i. ff.de supell.leg.
13 Dic igitur ꝙ a legato proconsulis appellatur ad superiorem proconsulis, d.l.i.§.i. & in fi. fallit in mulcta d.l.ii.§.i.eo.tit. Ratio quia ius mulctandi non transit in legatum ex mandato iurisdictionis,sed specialiter a lege hoc habet.l.ii.in fi.ff.de iud.& sic iure proprio.l. legatus & l.legati.ff.de offi.procon.

Quod

14 Quod attinet ad potestatem iudicis dandi, dic verum esse, ꝙ legatus & similes, quibus tota iurisdictio mandata est, habent facultatem iudicis dandi.l.legatus.ff.de offi.procon.d.l.cum prætor.§.i.ff.de iud. quia hæc potestas nominatim illi a lege data est, d.l.cum prætor.§.i.iudici dato non competit d.l.a iudice C.de iud.quia non fuit a lege data, nemini enim competit, nisi cui a lege hoc datum est, d.l. cum prætor.§.i. legato itaque competit non ex mandato iurisdictionis sed propter mandatum, lex hoc illi indulsit d.l. cum prætor, & hoc habet proprium, arg.d.l. legati.sequenti capite, quid ego sentiam de iudice dato, explicabo & quomodo differat eb eo, cui mandata est iurisdictio.

I N D E X

CAP. XIII.

1 SVperest vt quid ego de iudice dato sentiam, in medium adducam. Itaque dic iudicem datum esse eum, qui habet potestatem iudicandi a lege, sed eã non põt exercere, nisi interueniat iussus præsidis, seu prætoris, & is nihil habet a prætore, sed iubetur exercere munus sibi a lege iniunctum, & cogitur suscipere curam huiusmodi.l.vlt.§. iudicandi. ff.de mune. & hono.l. quippe. ff. de iud.

2 Mandatam iurisdictionem habet is, cui magistratus

ſtratus aliquis uices ſuas dedit in iuriſdictione, l.& ſi prætor infra eo.l.Solet. ff. de iuris.om. iud.& hoc mandatum eſt voluntarium ab initio.§.mandatum Inſt.mandat, & quantumuis magno viro mandatur d.l.etſi prætor infra eo, ſed iudex datur inuitus,d.§. iudicandi,eſt enim munus publicum iudicandi neceſsitas, prout eſt tutela, legatio, & defenſoris officium, & decemuiratus, & Decurionatus, & alia huiuſmodi.l.quippe.ff.de iudic. Ideo ciuibus tātum, ſeu municipibus iniungitur. d.§.iudicandi.l. vnic. C. qui pro ſua iuriſ. iudic.dare dari ue poſs.& eiuſdem municipii ciues,qui ad functiones tenentur.l.iii. C.de aduo.diuers.iudi. prout de officio defenſoris ſtatuitur,in aucten. de Defenſ. §.interim,probatur in l.i.C.ubi quis de cohorta.conditio:ibi curiæ, uel officiis iudicum, aut aliis quibuſcumque corporibus obnoxius.

3 Dic igitur q iudices dati ſunt ciues ad iudicandum cauſas priuatas deputati. Similem iuriſdictionem habent conſiliarii vniuerſitatis Piſanæ qui rectoris ſententias appellatione ſuſpenſas, reformant,nam appellatione,ſeu quærela interpoſita,itur ad conſiliarios,qui tres ſuffragiis eligūt de ea re iudicaturos,& ex hac ſortitione,ſeu electione iuriſdictionis exercitationem naciſcuntur,quæ prius habitu competebat. Sic antiquitus municipes ad iudicandum idonei eligebantur, & eorum nomina in urnam coniiciebātur,cum poſtea lis iudicanda inter priuatos obueniebat,prætor iudices ſortiebatur, hique ſic

ſortiti,

sortiti, si non fuissent reiecti, iudicabant in causa, quæ illis obuenerat, ut scribit Bud. in anno. in l. vlt. §. iudicandi. ff. de mune. & hono. Alcia. in c. quod sedē nu. 8. & nu. 12. de offi. ordin. Coros. in miscell. libr. 3. cap. 18. Tiraqu. de iure Primogen. q. 17. Soc. in l. i. ff. quis, & a quo appell. Mod. Bono. hic nu. 54.

4 Hi omnes mentionem de iudicibus datis faciunt, tamen non sic explicant, vt videre potes. hi appellantur ab Iustiniano delecti iudices in auten. de iudicibus. §. veterem, & selectissimi nuncupentur. eo. tit. in §. si quis uero ex gloriosissimis secundum interpraetationē Aloandri.

5 Hi etiam sæpe appellantur pedanei iudices. l. ii. C. de ped. iudicib. & in d. auten. de iudi. in princip. & alibi sæpe, olim erant quamplurimi secūdum Bud. ubi supra. Hodie per Iustinianum ad exiguum numerum redacti sunt in aucten. de iudicib. §. i. hi summopere differunt ab eo, cui est mandata iurisdictio, is enim est eius locum tenens, seu vicegerens in iurisdictione, a quo suscepit mandatum, ideo dicitur uices eius gerere, & partibus eius fungi, qui mandauit d. l. i. in fi. in eo . l. & si pretor eo. tit. l. Solet. ff. de iuris. om. iud.

6 Exemplum etiam iudicum datorum poni potest in auditoribus sacri Romani Palatii, qui sunt xii. deputati ad causas audiendas, quæ ad curiam Romanam, seu ad Summum Pontificem deuoluuntur, tamen nemo ex eis potest iudicare, nisi ex rescripto, seu iussu Pontificis

& sic,

& sic habent iurisdictionem habitu, eam tamen non exercent, nisi interueniente Pont. iussione.
7 Tales erant Pedanei iudices, de quibus fit mentio in aucten. de iudicib. §. i. & per totum, tales erant magistratus municipales in potestate dandi tutores, habebant enim ius dandi tutorem a lege. l. ius dandi. ff. de tuto. & curat. dat. ab his, tamen non poterant illud exercere, nisi præsidũ iussu præcedente Inst. d. aff. tut. §. sed hoc iure. Item hi iudices dabantur partibus petentibus prout hodie partibus petentibus solet committi causa consilio sapientis decidenda. l. ex consensu. ff. de appell. l. ii. §. i. ff. de iudic. cora. in miscellan. lib. 3. cap. 18.
8 His sic præsuppositis, scire oportet solere magistratus continue occupatos esse iussionibus Principis aucten. vt defunc. seu func. ff. multo Aucten. de defenso. §. nos igitur, & in Aucten. de iudicib. §. i. Ideo iudices Pedaneos in paruis dare possunt. l. vlt. C. de pedaneis iudib. in his enim etiam non occupati dare possunt.
In mediocribus autẽ causis supra ccc. aureos, si sunt occupati publicis negotiis, uel iussionibus Principis, iudices dare possunt secus si alia habeant impedimẽta. l. ii. in princ. C. de pedan. iudicib. in magnis causis, quæ magnitudine forensi dignæ sunt, iudices non dantur etiã, si sint occupatissimi, sed hoc in præsidum cognitione retinentur, d. l. ii. vers. quod non ita. C. de ped. iudicib. l. i. C. de defenso. ciuit.
9 In mandato iurisdictionis omnia trãseunt, ex-
ceptis

ceptis his quæ specialiter sunt tributa à lege vel Senatusconsulto, vel constitutione principis.l. i, §.damnos, ff.de suspec.tuto.l. Solet & l. prætor.ff.de iuris.omn. iud.iuncta l.i.in princ.inst. eo.tit.

10 Et est aduertendum ꝙ in causis paruis omnino dandi sunt iudices, si pars petat, nec est eundum ad præsidem altera parte inuita, auten.de defen.ciuit.§.& iudicare, sentit tex.in l.vlt. C. de pedan.iud. ꝙ si ambæ partes consentiant, tenetur præses summatim cognoscere ex nō scripto, auten.de mand.princip.§.sit tibi quoque.

11 Alii intelligunt id procedere in ciuitatibus a quibus absunt presides, & ex eis non trahūtur causæ ad præsidem in alia ciuitate existentem, secundum Mod. Bono.ita intelligitur tex.in d. §.& iudicare, quem sensum non admittit verb. maxime ibi, & maxime cum absunt, quasi dicat idem esse etiam si non absint, sic etiam intellige tex.in auten.de man.princ.§. sit tibi quoq;, ea quæ sunt aliquanto grauiora, non delegat præses, nisi sit occupatus publicis negotiis, vel iussionibus principis, & sic non excusat eum occupatio priuatorum negotiorum. l.ii.in princ. C. de ped.iudicibus.

12 In magnis causis, quæ sunt dignæ magnitudine forensi, iudices non dantur, etiam si sint occupatissimi, sed in præsidum cognitione retinētur.l.i. C.de defens.ciuit. l.ii.§. qui non ita. C. de ped.iudi.

A principe tamen delegantur huiusmodi causæ

vt sentit tex.in l.i. C.qui pro sua iuris. iud.dare possunt; clarius in auct en.vt defunc.seu func.§. vlt.qui tex.loquitur de magnis causis, vt apparet ex.§.illud.

13 Item assessores huiusmodi causas cognoscunt excepta litis contestatione, & diffinitiua sententia, quæ præsidibus reseruatur, aucten. Vt defunc.seu func. §. illud & sic assessores possunt aliqua cognoscere, in quibus iudex dari non potest, Assessor tamen non permittitur hoc casu. Delegato Principis, sed tenetur ipse totam causam audire, & cognoscere, & terminare.§. ult. eo.ti.& in hoc differt iudex datus ab eo, cui mãdata est iurisdictio, nam iudex datur tantum in paruis d.l.vlti. C. de ped.iudi.& ab eo occupato in mediocribus.l.ii in princ. C.de peda.iudic.

14 Iurisdictio autem tota mandari potest.l. Solet et l.prætor ff.de iuris.omn.iud.l.i.§.damnus.ff. de suspec.tu. Item ab huiusmodi iudicibus appellatur ad dantem, quia faciunt diuersum tribunal l. Imperatores. §. i. ff. de appell.l.i. in princ.ff. quis & a quo appell. Auct.de iudicib. in princ. secundum interpraetationem Alexandri ubi inferioris subsellii iudices dicuntur; ab eo, cui mãdata est iurisdictio, appellatur ad superiorem mandantis.l.i.§.i.ff.quis & a quo appell.

15 In locum horum iudicum, qui antiquitus sortito dabantur, successerunt in prouinciis defensores ciuitatum; qui hodie sunt iudices constituti in paruis ipso iure Aucten.de defen.ciuit.§. nos igitur, in uerb.iudicum ordinem occupet, quibus

bus verbis significatur defensores occupasse locum,& officium iudicum, & in §.nulla, eo.tit. ibi officium iudicum complere, & in §. deinde ibi iudicum obtinere ordinem, hæc habent locũ in prouinciis,at in Vrbe regia pedanei sunt ab Iustiniano certi constituti,quib. & magistratus Vrbis,& princeps ipse delegant causas auϹten.de iudi.§.i.
16 Puto autem in municipiis,quæ ciuitatum titulo non illustrantur,etiam hodie posse constitui pedaneos iudices,iuxta tex.in l.vlti. C. de ped. iudi.& forte dandi sunt magistratus municipales,seu decemuiri,qui non in ciuitatib.sed aliis municipiis magistratum gerunt,sic fecit prætor in l.iiii.§. duas & in l.i.ff.de Damn.infec.
17 A Defensoribus appellatur ad præsidem AuϹten.de Defens.§.& iudicare in fi.idem puto a magistratibus municipalibus.l. Imperatores.§. i.ff.de appell.a pedaneis certis,& constitutis appellatur ad dantem auϹten. de iudicib.§. appellationes l.i.in princ,ff.quis & a quo appell.etiã si fuerit dat⁹ iudex iussu Principis; nominatim ipsum declarantis.l.vltim.eo.tit. in his habent locum omnia, quæ tradunt DoϹto.de legationibus leuium causarum,hi enim iudicant tantum leues causas.l.ea quæ.ff.ad municipal.in his defendi potest habere locum regulam illã a DoϹt. sæpe inculcatam, ꝙ ea,quæ magistratibus municipalibus non competunt,delegari nõ possunt, intellige, ꝙ in his non potest dari iudex pedane⁹.l.ii.in prin.C.de pedan.& sic ea, quæ sunt mixti

mixti Imperii,non poterũt delegari.d.l. ea quæ ff.ad municipal.

18 Ex cauſa tamen, puta ſi periculum ſit in mora præſes abſens hæc delegabit, vt eſt exemplum in l.i.& l.iiii.§.duas.ff. de Damn. infec.& ét ab occupato iuſsionibus Principis,uel per cauſarum multitudinem,ita poteſt intelligi tex. in d. l.ii.in princ. C.de ped iud. Nullo caſu iudex dari poteſt,in his,quæ iuriſdictionem requirunt, quæque a præſidum auctoritate pendent. auctẽn.de Defenſo. ciuit.§. iuſiurandum verſ.oportet,& l.ii.§.quod non ita. C.de ped.iudi.

19 Poteſt tamen mandari iuriſdictio maior, & quidem tota.l. Solet.& l.prętor.ff.de iuriſ.om.iud. l.i.§.damus.ff.de ſuſpec.tuto.nec non & mixtum Imperium.l.i.in fi.& l.vlt.infra.eo.de qua re poſtea uidebimus.

Item iudex datus a magiſtratu non habet iuriſdictionem,ſed tantum iudicandi facultatem,patet ex §.oportet,auctẽ.de Defenſo. Vbi ea,quæ iuriſdictionem requirunt,ad præſidem referuntur.

20 Item qui dat iudicem non mandat ei,vices ſuas nec illi dat iuriſdictionem, ſed imperat vt exequatur munus illi iniunctum a lege, tanquam municipi,& ciuit.l.quippe.ff. de iudic. l. ult.§. iudicandi. ff.de mune. & iuſſus non transfert iuriſdictionem glo.penul.in l.& quia. ff.de iuris.omn.iud.glo.in l.nec mandante. ff. de tuto. & cura.dat.glo.in aucten. ut nulli iudi.§.& hoc vero iubemus in uerb.præcipientem, gl.in Au.

de Att.tu.§.sed hoc iure Alex.in l.i. num.18.ff. de iud. omn.iud.ex aliis præterea facile dignoscitur, qualis quantaque uigeat differentia inter iudicem datum,&eum, cui mandata est iurisdictio, quæ sequenti capite explicabuntur.

I N D E X.

Differentiæ multæ referuntur inter iudicem datum, & eum,cui mandata est iurisdictio.

C A P V T. XIIII.

1 EX his quę paulo ante tractata fuerunt facile dignosci potest plurimum differre iudicem datum ab eo,cui mādata est iurisdictio, qđ ut dilucidius innotescat, libuit subnectere alia nō pauca, in quibus differunt.

2 Primo itaque differunt in eo ꝙ iudex datus habet auctoritatē a lege, sed non iudicat nisi expectato iussu præsidis vel alterius, de quo est exēplū Inst.de attilianī.tutor .§. Sed hoc iure, iuncta.l. Ius dandi.ff.de tutor.& curat.dat.

Is,cui mandata est iurisdictio,habet iurisdictionem a magistratu,qui mandat.l. more .ff.de iurisd.omnium iud.

3 Item index datus est infimus iudex.l.vltim. C. de pedā.iudicibus Auct.de iudicib. in princ.l. Imperatores.§.i.ff.de appell.

Is,cui mandata est iurisdictio,repræsentat eum, a quo

a quo suscepit mandatum l. & si prætor inf. eo. l. Solet. ff. de iurisd. om. iudic. et est æqualis mãdanti quo ad auctoritatem.

4 Itẽ iudex datus vilia tantum disceptat negotia l. vlt. C. de pedan. iudicibus. l. ii. in princ. eo. tit. Auct. de iudicibus. §. audient.

Is, cui mandata est iurisdictio, totam habet iurisdictionem, & totum officium l. i. §. damus. ff. de suspect. tutor. d. l. Solet & d. l. prætor. ff. de iurisdict. omn. iud.

5 Item Mandatum iurisdictionis sponte suscipitur, & est uoluntarium ab initio inst. de mandato. §. mandatum & l. si mandauero. §. vlt. ff. mãdati iudex datur inuitus. l. ult. §. iudicãdæ. ff. de muner. et hono. necessitas. n. huiusmodi est munus ciuile. l. quippe. ff. de iudi. Ideo inuito iniũgitur, prout & cætera munera solent. l. munus ff. de verb. signifi. l. penul. §. duo versi. quĩ autẽ ff. de vacation. muner. l. iii. in princ. & §. i. & l. si quis. ff. de mun. & hon. nisi vacationem vel excusationem habeat a lege l. prætor. §. vlt. eo. tit.

6 Item datur qui suppositus est iurisdictioni dãtis, & sic qui potest coherceri & cogi. l. i. C. qui pro sua iurisd. iudic. dare, & datur is, qui obstrictus est functionibus municipii, est enim munus publicum d. l. quippe. ff. de iudic. l. vlt. §. iudicandi. ff. de muner. & honor.

Mandari iurisdictio potest etiam extraneo, & maiori. l. & si prætor inf. eo. quia mandatum est voluntarium vt dixi, inst. de mãdato. §. mandatum.

7 Item appellatur à iudice dato ad dantem l.i. in princ. ff. quis & a quo, l. vlt. eo. tit.
Ab eo cui mandata est iurisdictio fit prouocatio ad superiorem mandantis d.l.i. versi. nam & generaliter qui rex. cauillari non potest cuius rei illa est ratio quia idem est tribunal vtriusque c. Romana de appell. lib. vi.
Obst. l. iii. ff. quis & a quo appell. vbi a legato pro consulis appellatur ad proconsulem & sic ab eo, cui mandata est iurisdictio, ad mãdantem prouocatur.
8 Dic ibi esse casum quo appellatur à mulcta cuius infligendæ uis habet legatus non ex mandato proconsulis sed a lege nominatim l. ii. in fin. ff. de iudic. Et sic in casu illo legatus, habet aliquid proprium iux. l. legati. ff. de offi. proconsulis; ideo appellatur ab eo ad proconsulem tam q̃ a iudice infimo qui habet potestatẽ a lege vt in l. Imperator. §. i. ff. de appell. sed si appellaretur ab eo in casu iurisdictionis mandatæ esset æquale tribunal. Iccirco appellatur ad superiorem proconsulis d. l. iii. in fin. ff. quis & a quo appell. & erit sensus ad l. iii. si mulctam dixerit legatus, Potest a legato appellari & potest Proconsul de iniquitate eius cognoscere quod nota, quia paucis hæc sunt cognita.
9 Item iurisdictio regulariter mandatur ab eo cui data est iurisdictio iure suo, non alieno beneficio. l. more. ff. de iur. om. iud.
Iudicem nemo dare potest nisi cui specialiter est a lege concessum d. l. cum prætor. §. i. & sic

non

non omnis qui iurisdictionem propriam habet iudicem dare potest, mandare tamen iurisdictionem potest, vt supra.

10 Item iudex dari non potest nisi ab eo, qui habet Imperiũ l. eum qui. ff. de iur. om. iud. l. cum prætor. §. i. ff. de iudic. l. unic. C. qui pro sua iurisd. l. Imperium. ff. de iur. om. Iud. iurisdictio mandari potest à quoque qui eam habet iure magistratus ut hic in tex. nostro & in d. l. more.

11 Item is, cui mandata est iurisdictio, vtitur iurisdictione mandantis vt procurator d. l. i. §. qui mandatam inf. eo. l. & si pretor eo. tit. l. Solet. ff. de iur. om. iud.

Iudex datus non vtitur iurisdictione dantis, nec vti procurator alterius ius dicentis, sed ex legis prescripto suo nomine iudicat, iussu tamẽ & precepto dantis, & hanc auctoritatem habent a lege, non autem a magistratu l. apertissimi. C. de iudi. & dãtur partibus petentibus. l. ex cõsensu ff. de collatio. l. i. & ii. ff. de iudic.

12 Item iurisdictio dati iudicis non intelligitur pꝑpetuata nisi præsentato rescripto ut p specul in tit. de comp. iud. adit. §. pen. vers. fi. nu. ii. fol. 37. c. ut debitus de appell.

Secus puto in iurisdictione mandata, in qua credo non requiri hanc præsentationem, sed sufficit sola acceptatio, prout in cæteris mandatis, quæ solo consensu cõtrahuntur, inst. de obligatio. ex consens. in princ. iuncta. l. & quia. ff. de iur. om. iud.

13 Item in mandato iurisdictionis non requiritur

ſcriptura, ſed ſufficit conſenſus, ut inſt. de obli. ex cōſenſu in princ. Rot. decis. 397. in not. alias eſt Dec. v. de officio Vicar. at in iudicis datione requiritur ſcriptura, cum fiat per reſcriptum, vt per Specul. vt ſupra quod reſcriptū requirit ſcripturam l. i. C. de diuerſis reſcripti. Steph. in tract. de interpret. iur. in i. parte principali, nu. 25. tamē Bart. in rub. de reſcripti nu. 31. putat ꝙ nō requiratur ſcriptura, facit tex. in l. contrahitur. ff. de pigno. ſed Dec. in d. rub. ait ꝙ de conſuetudine fit de legatio per ſcripturam.

14 Item iur. mādari pōt ab eo, qui exiſtit extra territorium, vt exerceatur in territorio, l. aliquando ff. de offic. procons. prout cætera mandata fieri poſſunt. Iudex autem dari non poteſt extra territorium, quia præcepto opus eſt. l. vnic. C. qui pro ſua iur. & l. eum qui. ff. de iure om. iud. ideo ei iubenti extra territorium, non eſt parendum l. fin. ff. eo. tit.

15 Item poteſt dari & cogi iudex, ut iudicet extra territorium dantis, dummodo detur intra territorium l. fin. ff. de offic. præfect. urb. prout etiā magiſtratus iubet ſubdito, vt compareat extra territorium ſuum coram alio iudice ad teſtificandum, prout quotidie uidemus obſeruari, & interdicit delinquenti etiam aliam prouinciam quam ipſe non regit, l. i. c. fin. ff. de offi. præfecti urb. & ibi glo. pen. ſed non poteſt mandari, ut ius dicatur extra territorium mandantis. l. fi. ff. de iur. om. iud. Iudex enim ſuo nomine agit, is autem cui mandatur iur. agit nomine mandantis

tis ut dixi.

16 Item morte mandantis re integra expirat iur. mandata .l. & quia. ff. de iure omn. iud. secus uidetur in iudice dato, quia iussus non expirat morte iubentis, hęc conclusio, si uera est, cōfun dit totum ius canonicum.

Ideo dicemus idem in iussu, qui expirat morte iubentis. vide inf. in l. i. in verb. delegatam. nu. 16. Item iudex datur ex his qui sunt obstricti ad munera ciuilia obeunda, non alius secus in mā dato iurisdictionis, nam mandatur cuilibet, ex quo voluntarie suscipitur, ut dixi.

17 Iudices dati a magistratu non possunt alium iu dicem dare, quia nemo potest cogere alium inuitum, ut pro se iudicet, quæ ratio cessat in iudi ce dato a Principe, quia non dantur iudices a Principe, tanquam teneatur munus tale subire. sed dantur ad placitum, & sic non potest dici, ꝙ iste dando alium iudicem velit cogere alium pro se ad subeundum munus, tamen hæc ratio non sufficit, nam oportet ꝙ specialiter hæc potestas indulgeatur. l. cum prætor. §. i. ff. de iudic. sed iudex datus a Principe huic regulæ non subiicitur. nam expressum est in l. a iudice C. de iud. ꝙ iudicem dare posſit, & in l. vnic. in fin. C. qui pro sua iurisd. qui titulus loquitur de iudicibus datis, defendi tamen potest delegatum Principis ea ratione iudicem dare posse, quia illi hoc specialiter a lege indultum est, d. l. a iudi ce & sic in eo locum habet regula antedicta, uidetis & his qualis quantęq; differentię consti-

tuantur inter iudicem datum, & eum, cui mandata est iurisdictio, ita ut mirum uideatur adhuc non deesse aliquos, qui aduersus leges tam apertas idem esse contendere non erubescunt, alia etiam discrimina minime me congessisse in commentariis ad l. i. infr. eo. ad eum locum uos reiicio.

I N D E X.

Potestas delegati qualis, & quanta sit secundum Canones.

C A P. X V.

1 Reliquum est vt de potestate iudicis delegati, & iure Pontificio aliquo generaliter videamus. Dic itaq; primo quod iudex delegatus habet iurisdictionem secundum iura Pontificia. c. consuluit de offic. delegati. c. quaerenti eo. titul. c. super quaestionum. §. porro eo. tit. & §. si vero. c. pastoralis in princ. & §. praeterea, eo. tit. c. ex litteris in princ. eo. tit. c. pastoralis. §. si uero. c. licet. eo. tit. c. suspicionis in fin. c. Petro. eo. tit. c. vlt. eo. tit. c, in literis. c. prudentia. §. vlt. eo. tit. & dr̃ trāsire iurisdictionem ex delegatione in delegatum. c. super quaestionũ. §. porro de offi. deleg.

2 Et tunc dicitur efficaciter translata, cum primũ delegatus vti caeperit iurisdictione, c. quamuis de

de offic. deleg. lib. vi. quia amplius non potest remoueri, d.c. quãuis dicitur autem, cœpisse vti iurisdictione, quando facta est litis contestatio coram eo; Ideo si postea moritur delegans, non expirat iurisdictio per contestationem litis perpetua te de offi. deleg. c. relatum idem est si citatio præcesserit, tunc enim desiit res esse integra & perpetuatur iurisdictio. c. gratum & de offic. deleg. c. vlt. de offi. legat.

3 Delegatus vices gerit delegantis. Ideo delegatus a Summo Pontif. dicitur gerere vices summi Pontificis c. sunt in princ. de offic. delegat. c. si pro debelitate eo. ti. & dicitur maior ordinario in eo quod decreuerit, c. pastoralis. §. præterea de offic. ordin.

Delegatus Summi Pontificis habet potestatem cohercẽdi districtiõe ecclesiastica litigatores, & eorũ fautores qui iustitiã administrari ĩpediũt. si hoc manifeste cognouerint c. i. de offi. deleg.

4 Item litigatores contumaces pœna ordinaria, si qua statuta ẽ, coherçet, alioquĩ mulctat arbitrio suo. c. de causis. §. i. eo. tit. nã cum primum causa sibi commissa est super omnibus, quæ ad causam ipsam spectare noscũtur, plenariam recipit potestatem. c. præterea eo. tit.

Ideo delegatione simpliciter facta potest delegatus cogere contumacem Pontificis auctoritate vt coram se cõpareat, & se ueritate ecclesiastica cohercere etiam si non fuerit mandato expressum, d. c. præterea.

5 Et quia gerit Pontificis uices. Ideo in causa

sibi commissa, superior esse censetur, & maior illis, quorum causam suscepit terminandam c. sane in princ. de offi. deleg. quod ego intelligo quo ad litigatores ipsos, de quib. iudicat immo etiam quo ad ea, quæ decreuerit, dicitur maior ordinario c. pastoralis. §. præterea de offi. ordin. quamobrem si Episcopus vel alius quispiam iurisdictioni delegati alias minime subiectus rebellus fuerit seu contumax in causa delegata, poterit secundum qualitatem facti, aut interdicto supponi aut suspensionis sententię ad obtemperandum compelli d. c. sane. §. i. nec potest ordinarius se se intromittere in his, quæ decreuerit delegatus. c. pastoralis. §. pręterea de offic. ordin. causa enim delegata intelligitur esse exépta. c. manibus ordinarii c. ii. de offic. legat.
6 Alibi statutum est ꝙ si ordinarius iudex præcepto delegati non obtéperauerit, veluti si sententiam ab ipso delegato prolatam executioni mittere noluerit, aut propter aliorum potentatum nequiuerit, iudex delegatus auctoritate Pontificia eā exequi poterit, & si qui sibi restiterint, séntentia ecclesiastica poterit eos cohercere, c. significasti de offi. deleg, & adeo tenetur ordinarius obtemperare delegato, ut non possit detractare quo minus exequatur sententiam delegat. etiam iniustam, & sic non poterit violenter resistere delegati mandato licet certū sit eū, qui est in possessionem beneficii mittendus, non canonice institutum. Sed pcibus hortari debet vt supersedeat, donec Summus Pōtifex de ea re certior

tior factus fuerit.c.si quando de offi.deleg.

7 Debet tamen delegatus secundum qualitatem negotii temperate procedere,& si cum Episcopo res agenda sit:illi aut ingressum ecclesiæ;aut Sacerdotale officium interdicere debet, aut etiam terram illius interdicto specialiter supponere.c.sane.in fi.de offic.deleg. & alibi dicitur dignitati eorum,qui cohercētur esse deferendū. Ideo si necessitate exigent superioribus personis negotium subdelegauerit sollicite prouidere debet, ut in coactionibus inferendis dignitati deferat, & personę c.pastoralis in princ.de offi.deleg.

8 Alibi ait canon. oportere ordinarium obsequi, seu obtemperare delegato, quamobrem si illi sententiæ executio à delegato fuerit demandata eam exequi debet,licet sciat esse iniquam c. pastoralis.§.quia uero sæpe.de offic. delag.habet etiam potestatem puniendi.d.c.pastoralis. §.vl. cum auctoritate Pontificali iurisdictionem habeat c. ex literis in princ. & etiam Patriarcha præcipere potest in pertinentibus ad causam d.c. ex literis, & ei quemadmodum iurisdictio commissa est, sic & cætera,sine quibus iurisdictio explicari non potest, concessa esse intelliguntur c.suspicionis in fin. de offi. delegat. & habet cohercionem sine qua iurisdictio elusoria uideretur, & propterea interdicti sententiā proferre potest aduersus eos,qui aut rescripti le ctionem impediunt aut sententiæ executionem d.ex literis in princ.de offic.deleg.

Et

Et licet legatus in prouincia gerat uices principis c. i. de offic. legat. tamen in causa alteri specialiter delegata se se intromittere non potest c. ii. de offic. legat. nisi ex dementia vel malitia delegata perseueret quis in peccato, tunc ordinarius loci potest supplere eius uices c. significauit de offi. ordin.

9 Potest etiam delegatus reum manifeste contumacem excommunicationis vinculo allegare, et actorem rei seruandæ causa in possessionē mittere c. pastorales. §. præterea de offic. ordin. & si quis excommunicatus a delegato fuerit non potest ab ordinario absolui, etiā post delegati mortem, nisi sit successor in delegatione, uel in mortis uersetur articulo d. c. pastoralis. §. præterea, de offic. ordin. nā inquit canon. delegatus quātum ad causam sibi commissam ordinario est maior d. §. præterea.

Et habet puniendi potestatem c. irrefragabili. §. i. de offi. ordin. & c. pastorales. §. i. de offi. deleg.

Aduocatum quoque dari potest litigatori non habenti, c. i. de offic. iudic.

10 Subdelegare etiam potest, & alteri vices suas cōmittere, ut parcetur laboribus, & impensis partium c. cum te de offic. delegat. c. super quæstionum, §. si uero c. quoniam in princ. de offic. deleg. & potest uel principium uel medium uel finem causæ sibi commissæ subdelegare, d. c. super quæstionum. §. intentionis, de offic. deleg.

Et subdelegando in alium iurisdictionem suam transfert. d. c. super quæstionum. §. porro.

Et sic potest aliquid sibi reseruare in causa, & reliquum alteri committere, d. §. porro. Ideo, & citationis officium mandare potest c. pastorales §. i. de offi. deleg. potest etiam totum subdelegare nihilo reseruato c. pastoralis. §. i. de offic. deleg. potest & causæ cognitionem, & testium examinationem sententia sibi reseruata subdelegare c. cum te de offic. deleg.

11 Sed in hoc est differentia, q. si nihil sibi reseruauit, appellatur ab ipso subdelegato ad Pontificē hoc est ad primum delegantem. c. super quæstionum. §. porro, de offic. deleg. Idem est, quando appellatur ab arbitris iuri. c. ab arbitris de offic. deleg. lib. vi.

Si vero non in totum delegauit, Sed articulum tantum aut partem causæ appellandum est ad ipsum subdelegātem, c. cum te de offic. deleg. c. & si delegatus eo. tit. lib. vi.

12 Fallit quando ex pluribus delegatis aliqui subdelegauerunt, nunc enim propter eum qui non subdelegauit appellatio tota deuoluitur ad summum Pontificem c. iii. de offi. deleg. lib. vi.

Fallit secundo quando mortuus est, vel excommunicatus subdelegans. tūc appellatur ad Summum Pontificem, c. si is, cui de offi. deleg. li. vi.

Fallit tertio si negetur subdelegantem habere iurisdictionem, c. si a subdelegato de offic. delegat. lib. vi.

13 Non tamen siue causa subdelegandi potestas est exercenda, sed ut parcatur sumptibus, & laboribus litigatorum.

Puta

Puta si infirmitate sit impeditus vel alia graui causa, c. si pro debilitate de offi. deleg.
Et necessitate cogente maxime quando subdelegat maioribus, c. pastoralis in princ. & d. c. si pro debilitate.
Alioquin nõ est permittendum, vt se malitiose exoneret, c. pastoralis in prin. de offic. deleg.

14 Si vero absit calumnia licitum est delegato vices suas alteri committere, quia Sedes Apostolica delegando non prospicit per cons. idest his, quibus fit delegatio, sed prospicit negotiis, c. quoniam. §. i. de offi. deleg. Item quia iudex a principe delegatus iudicis dandi habet potestatẽ l. a iudice. C. de iudic.
Item non omnibus nec indiscriminatim potest delegatus principis vices suas alteri committere, sed idoneo tantum.
Idonei autem intelliguntur constituti in dignitate ecclesiastica, c. statutum in princ. & in §. in nullo de rescript. lib. vi.

15 Item maior annis. xx. esse debet subdelegatus si tamen consentiant partes, sufficit ꝙ xviii. annũ attigerit. Item princeps minori delegari potest c. cum vicesimum de offi. deleg. l. quidam consulebant. ff. de re iudic. etiam maiori subdelegare potest, velut Patriarchæ c. ex literis in princ. de offic. deleg.
Et si non sit de iurisdictione subdelegantis. l. i. C. qui pro sua iurisdictio. iud. dare, & quod est, uerum in delegato principis secus in alio. Ideo Archiepiscop⁹ qui causam appellationis ad se

de

deuolutam vult alteri committere, non potest subdito suffraganei sui inuito demandare. c. pastoralis in princ. de offic. ordin.

Excommunicatus non erit idoneus, nec qui delegat, nec cui delegetur, c. i. de offic. Vicarius, lib. vi.

16 Nec item omnia passim subdelegari possunt nec ab omnibus.

Ideo conseruator non subdelegat, nisi citationem, aut denuntiationem sententiæ, c. vlt. §. i. de offi. deleg. lib. vi.

Item legatus non potest cuippiam committere ꝙ recipiat beneficiorum resignationem, & ea conferat, c. pen. §. prohibemus de offic. delegat. lib. vi.

Item executor datus ad prouidendum ecclesiæ de persona idonea cum inquisitione, si persona non sit certa, non potest subdelegare. Clem. i. de offic. deleg.

17 Item si graues sint causę ita ut sine præsentia delegati commode terminari non possint, alteri non dabit vices suas, c. si pro debilitate de offi. deleg.

Ideo non potest subdelegare causam cum clausula appellatione remota, c. super quæstionum de offi. deleg.

Item recusatus iudex non subdelegat c. iudex de offi. deleg. lib. vi.

Item Vicarius non dat substitutum generalem, potest tamen aliquã causam particularem committere. c. i. ubi glo. de offi. Vicar. lib. vi.

Item

Item non subdelegantur quæ ita commissa fuerunt, vt ea personaliter exequatur delegatus, intelligitur enim electa persona industria, c. quoniam. §. i. de offi. deleg.

18 Item cui commissum est prædicare crucem, is alteri vices suas committere non potest d. c. quoniam. §. vlt. de offi. deleg.

Idem est in eo, cui commissum est, vt excommunicet vel absoluat aliquem, & sic excommunicandi, & absoluendi potestas subdelegari non potest, d. c. quoniam Apostolica Idem est de eo qui iussus est dispensare cum irregularibus, vel pœnitétias iniungere, cuius rei ratio illa subijcitur, quia non iurisdictio. Sed certum ministeriũ fuit iniũctum, d. c. quoniam. §. vlt. de offi. deleg. cauetur tamen quia Vicarius potest habere coadiutorem in prædicationis officio, & in audiendis, confessionibus, & pænitentiis iniungendis, & in cæteris quæ ad animarum salutem pertinent, c. inter cætera de offi. ordin.

Item ordinarius potest demandare absolutioné ab excommunicatione. Si illi competat, c. vlt. de offic. ordin.

19 Item ex generali mandato iurisdictionis non transferuntur ea quæ non est uerisimile aliquẽ specialiter concessurum. Ideo constituto Vicario generali, non transit in eum inquirendi potestas, nec corrigendi, nec puniẽdi, nec beneficiis priuandi. Sed ad ea transferenda necessaria est specialis commissio, c. i. de offic. Vic. lib. vi. nec beneficiorum conferendorum potestas transit

ex generali mandato d. c. vltim. denique ea in quibus electa fuerit industria persona, non poterunt subdelegari, c. is, cui apostolica de offic. deleg. lib. vi.

20 Expirat iurisdictio delegata transacto tempore ad causam finiendam praestituto, nisi consensu partium fuerit prorogata, c. de causis in prin. de offi. deleg.

Item cum primu iudex delegatus per se uel per alium sententiam latam executioni mandauit, uel praecepit exequendam, eius auctoritas, & iurisdictio cessat, c. in literis, de offic. deleg.

Recusatione facta, & approbata tollitur iurisdictio delegati, c. causam de offic. deleg. nec potest subdelegare, c. iudex de offic. deleg. lib. vi.

21 Morae mandantis re integra expirat iurisdictio delegata, c. relatam, de offic. deleg. c. quoniam abbas, & c. licet eo. tit. adeo q etiam principis, delegatio eius morte expirat, d. c. relatum, & d. c. quoniam, si tamen fuerit contestata lis ante obitum delegantis non expirat mandatum per eius moram d. c. relatum.

Idem est si citatio facta fuerit, & hoc enim perpetuatur iurisdictio delegata, c. gratum de offi. deleg. c. vlt. de offic. legat.

Semel autem perpetuata iurisdictio durat usq; ad sententiae executionem, quae post sententia intra annum fieri potest, c. quaerente de offic. deleg.

22 Item finitur iurisdictio delegata per reuocationem mādatis a principe factam, iudicium solуitur

pitur.ff.de iudic.c, pastoralis. §.si vero de offic. deleg.

Si tamē subdelegatus uti cœperit iurisdictione, non potest amplius reuocari a subdelegante c. venerabili de offi.deleg.c. quamuis,eo. tit.li.vi. Item legatione finita expirat iurisdictio eius, quem legatus delegauit,nisi citatio præcesserit, c.vlt.de offic.legat.

23 Item gratia nō expirat morte Summi Pontificis,licet nondum fuerit executa,c.si super.de offic.delegat.lib.vi. Ideo executoris super gratia constituti potestas non expirat morte concedentis,d.c.si super.

Item conseruatoris officium, quo ad negotia non dicitur cœpta, morte concedentis expirat ipso iure c.vlt,§.i.de offic.deleg.lib.vi.

Item delegatio facta, dignitati transit in successorem,c.quoniam abbas de offic.deleg.

24 Si delegatus excommunicauerit eū, qui rei iudicatæ parere recusat,non dicitur functus officio. Ideo quandiu non fuerit paritum iudicato, retinet iurisdictionem, & interim poterit reum parere paratum absoluere, & durat iurisdictio usque ad annum intra quē potest exequi sententiam suā,c.quærenti de offi.dele.subdelegando transfert iurisdictionem suam in subdelegatum.c.super quæstionum.§.porro de offic. deleg.ex hoc sequitur ꝙ iurisdictione in totū subdelegata,& translata ipse carebit iurisdictione. Ex hoc euenit, ꝙ subdelegatus si uti cœperit iurisdictiōe,nō poterit remoueri.c. ven.d. of.del.

Recusatio-

Recuſatione falſa, licet ſuſpenſi ſit iuriſdictio tamen poteſt delegatus compellere arbitris ad cauſam ſuſpicionis terminãdam c. ſuſpicionis de offi c. deleg.

Vno ex pluribus delegatis mortuo expirat alterius iuriſdictio, niſi quilibet datus ſit in ſolidũ c. uir. de offi. deleg.

Legatione facta dicunt ſtatuta legat. c. vlt. de offic. legat. licet delegatio ab eo facta expiret re integra d. c. vltim.

CAMILLI PLAVTII

Iuriſconſ. Fontanellaten.

AD RVB.

Digeſtis de officio eius, cui mandata eſt iuriſdictio.

Liber Secundus.

INDEX.

CAP. I.

1 HActenus super prima parte glossatoris uersata est interpretatio nunc ad secundam me transfero in qua alio modo applicat seu adnectit hunc titulum ad præcedētes quæ sustinetur habita relatione ad materiā sub hoc titulo tractatā, vt hic per Alex. & alios sed verbis rubricæ parum cōgruit, & quicquid dicunt quidā approbatur ad doctoribus crebrius videlicet Bart. Alber. Ang. & Soc. & Alex. hoc loco. & Orian. & Iaco. Nig. col. 4. c. nud. nu. 8. & Sebast. Sap. & Alciat. hoc loco Bald. in rub. ff. de iurisd. om. iudic. dum ibi sequitur glo. illā, quam etiam eo loci sequuntur cōmuniter Doc.

vt

vt ibi per Ias. ubi ait teneas quamuis secundum Doct.

2 Quibus uerbis aperte significat quamlibet continuationē eo loci relatam, crebriore suffragio a Doctoribus esse approbatam, & Alex. hoc loco communem attestatur, & Claud. Seyssel. licet sibi non placeat, eam tamen reprobāt Paul. Cast. & Ius hoc loco, & Lancell. & Philipp. Dec. & Claud. Seyssel. & Mod. Bonon. & alii quidam, qui etiam attestantur communiter reprobari, sed errant.

3 Amplius non desunt qui opinentur hanc secūdo loco propositam applicationē non esse glossatoris opinionem. Sed priorem tantum eius sententiam esse. Cum enim vtatur verbo, alii, sentire videtur hanc posteriorem sententiam, non esse suam, quia verb. alii, excludit personā loquentis, Ias. in l. si Idē. §. vlt. ff. de iurisd. om. iud. secundo quia quando glo. retulit opinionē aliquam si postea aliam subiiciat, per hæc verba alii dicūt eo casu priorem sentētiam tantum approbare intelligitur, vt in terminis scribit Dec. in c. i. in prima lect. c. fin. extra de Constitution.

4 Aduerte. mihi videtur non magis unam quàm alteram esse glossatoris opinionē, sed arbitror vtramque esse alienam, nam mos & consuetudo gl. ea. est. vt semp referat opiniones alienas, raro quicquàm de suo addit Ideo Bart. in l. ii. ff. de cōcussione dicit nos habere paucas Accursii opiniones, & Paul. Cast. in auctēn. cessante. C. de legi. hæred. & Bollognin. in aucten. ha-

bita. C. ne fil. pro patre. col. 36. nu. 258. quia relatione opinionum alienarum contentus erat, secũdum Paul. Cast. in d. auctẽ. Cessante. C. de legit. hære. & Io. Neuiz. in Sylua nuptial. lib. v. nu. 35. in secunda ampliatione. vbi ait eũ in omnibus sequi solitum opiniones antiquorum.

5 ¶ Attenta igitur huiusmodi consuetudine, & more Accursii, dico neutram ex istis opinionibus hoc loco relatis esse suam, sed vtramq; alienam esse, quo admisso succedit conclusio. In dubio censeri opinionem vltimo loco relatam esse approbatam. l. qui filium. §. Sabinus. ff. ad Trebell. Bald. in auctẽ. ex testam. col. 2. C. de collatio. Ang. in l. si. Idem. §. vlt. ff. de iurisd. omn. iudi. Bollog. in auct. habita. num. 259. C. Ne fil. pro patre.

6 Accedat q pluribus in locis hæc posterior opinio approbatur a glo. Ideo eam magis amplectitur, & plures glo. uincunt vnam, Bald. in l. precibus col. xii. nu. 42. C. de impub. & aliis substitutio. Bollognin. in eadẽ auctẽ. habita nu. 258.

7 Non obstat quod scribit Dec. in d. l. in fi. de cõstitution. Respondeo illud habere locum quãdo glo. expresse approbat opinionem primam, non alias. Ita procedit glo. & quod ibi not. Bar. in l. i. C. qui & aduersus quos. vbi glo. in verb. non sit in fin. & glo. in rub. ff. si cert. pet. iuncta alia glo. in l. cert. condictio eo. tit. Ita in terminis declarat Dec. in d. l. si Idem. §. vlt. col. ii. nu. 7. & ibi Claud. Seyssel. in verb. si firmauerit. nu. 7. accedat etiam q hæc posterior opinio pluribus rationi

tionibus fulcitur per glo. Ideo eam intelligitur approbare secundum glo. in d.l. qui filium. §. Sabinus. ff. ad Trebellian. sed de his hactenus. nimis enim longo sermone super re tenui vsus mihi ipse videor.

I N D E X.

Fallit in canonicis.nu.16.

Fallit in causis profanis.nu.17.

Laico committi possunt causæ profanæ ab ecclesia num.17.

Correctio legum, & canonum vitanda est, nu.18.20.

CAP. II.

1 EX secũda parte glo.inter cætera colligitur sub hoc titulo non tractari de eo, cui fit delegatio, quæ conclusio ab omnibus reprobatur per tex. in l. & si prætor. inf. eod. vbi apparet prætori, & si habenti magistratum cum imperio, mandari posse iurisdictioné, sed & priuato mandari posse ostendit tex. in l. vlt. inf. eod.

2 Ex his colligit Alex. differentiam inter ius canonicum, & ciuile, nam secundum ius pontificiũ fit delegatio in dignitate constitutis tantum, c. statutum. de rescript. lib. vi. & in Cle. ii. eod. tit. Sed iure ciuili iurisdictio priuato mandari potest, d. l. vlt. inf. eo. & in l. præcipimus. C. de appell. & in Auct. eod. tit. §. illo,

3 Aduerte licet transeant Doct. cũ opinione ista, ꝙ iure ciuili non habeatur ratio dignitatis in delegationibus faciendis, tamen mihi videtur cõtrarium verius esse, & ꝙ Princeps regulariter deleget positis in dignitate aliqua. multis probatur exemplis, & iuribus. Pro qua sententia primo adduco tex. in l. i. C. de Sportul. vbi recensentur

ſentur illi, quibus princeps cauſas delegat, illuſtres ſcilicet, & ſpectabiles & clariſsimi, qua ex re apparet, etiam in iure noſtro dignitatis rationem haberi in delegationibus faciendis.

4 Obſtat tamen tex. in eadem. l. ſecunda in verbo alios cum enim recenſuiſſet clariſsimos, poſtea ſubiecit & alios, quo uerbo ſignificari videntur alii diuerſi a primis. Reſponde ſignificari quidem diuerſos tamē ſimiles his, de quibus proxime facta fuerat mentio, & ſic in aliqua dignitate conſtitutos qualis ſunt clariſsimi, & togati præfecturarum. nam uerb. alius proprie acceptum implicat ſimilia expreſsis glo. in l. ſi fugitiui. C. de ſeruis fugit. Bald. in l. conuenticulam col. v. uer & iſtud not. C. de Epiſcopis, & cleric. Bald. & Sal. in d. l. ſi fugitiui Fel. in c. Sedes. col. pen. circa med. nu. 6. de Reſcr. Soc. in cons. 300. li. ii. Ab. in c. officii de Pœnit, & rē.

5 Ad Idem eſt tex. in aucten. de appella. i. §. illud & §. illo. ubi Imperator conſtituit tres gradus iudicum. inter quos reponit ſuos delegatos, & omnis hi ſunt in dignitate conſtituti, de quibus etiam loquitur tex. in l. a proconſulibus. & in l. ſi quando. C. de appell. quibus in locis cum agere de Principis delegatis ſemper præſupponitur eos eſſe in aliquo gradu trium dignitatum ſupra memoratarum alioquin non recte diſtinxiſſet gradus iudicum, ſi aliquos inferiores clariſsimis eſſe ſenſiſſet, ex quibus patet etiam iure ciuili principem delegare cauſas perſonis in dignitate conſtitutis tantum.

6 Ad idem est tex. in l. vnic. C. qui pro sua iurisd. ubi præsupponitur delegatum principis habere aliquam iurisdictionem ordinariam, seu magistratum aliquem, dum vult, ꝙ etiam si causa delegata non pertineat ad suam iurisdictionem. i. ad magistratus sui iurisdictionem, tamen iudicem dare potest, & appellatio ad eum deuoluitur d. l. vnic.

7 Suffragatur etiam huic opinioni tex. in aucten. de iudicibus. §. i. & §. seq. ubi pedanei iudices constituuntur iuris periti, viri rerum gestarum vsu præclari: quibus princeps ipse, & magistratus alii causas delegent, & ex eis aliqui sunt maiores, scilicet illustres, alii minores, & sic erat duplex curia iudicum, scilicet maiorum, & minorum l. exemplo C. de Decurio. lib. x. qui tamen omnes in aliqua erant dignitate constituti.

8 Ad idem est tex. in aucten. de defensor. ciuit. §. interim ubi eliguntur ex incolis honoratiorib. ciuitatis defensores, & præcipitur Præsidi ut eis causas deleget. iidemque in ciuitatibus locũ iudicum obtinent, intellige scilicet selectorum & pedaneorum iudicum; hi enim in paruis sine speciali delegatione occupant locum iudicum, quos delegatos, seu pedaneos uocamus. §. nos igitur. eo. tit. & §. deinde ubi absolute iudicum obtinent ordinem, & in §. nulla. eo. tit.

9 Ad Idẽ est tex. in l. i. & l. iiii §. duas. ff. de dam. inf. ubi prætor delegat magistratibus, & inst. de Atti lian. tuto. §. sed hodie, ubi præcipitur magistratibus.

gistratibus, ut dent tutores vel soli interuenien te tamen præsidis iussu uel vna cum Episcopo, uel defensores id faciunt vna cum antistite, uel omnibus absentibus decuriones. l. vbi absunt. ff. de tuto. & curat. & sic delegatio huiusmodi, semper deuoluitur ad aliquem in dignitate con stitutum.

10 Ad idem est tex. in l. si quis aliquid. ff. de pœnis §. iudices, ubi pedanci iudices si deliquerint curia submouentur, igitur præsupponitur eos in curia fuisse, & constituisse curiam, & sunt quasi senatores curiæ. l. omnes. C. de Decurio. lib. x. horum curia erat duplex, maior scilicet, & mi nor d. l. exemplo C. de Decurio lib. x. quo exem plo Iustinianus iudices pedaneos, quos ipse cōstituit, bifariam diuisit, et alios maiores, alios mi nores fecit. Auctēn. de iudic. §. i. uers. quia vero.

11 Ex his manifeste dignoscitur Principem non facile committere causas personis nulla dignitate præditis, cui opinioni illud optime quadrat, quod in alio proposito scribit hoc loco Dec. & in c. sua nobis extra de appellatio. cum ait absur dum uideri ꝙ princeps uices suas uilibus perso nis committat, quod quemadmodum indignū arbitratur in Summo Pontifice eadem ratione ego idem existimo indignum in Imperatore, & propterea concludo solere Principem constitu tis in dignitate causas committere, cognoscendas, & terminandas, quicquid alii dixerint.

12 Non obstat tex. in l. vlt. inf. eo. in verb. priuato. Responde ibi agi de mandato iurisdictionis, quod

quod fit a magiſtratu quæſtio concepta eſt, de Principis delegatione.

Secundo reſponde uerb. priuato interpretandum eſſe ideſt non illuſtri, vel ſine magiſtratu, qui tamen dignitatem aliquam habet, ſic accipitur in l. præcipimus. C. de appell. in verb. priuato. ubi tex. exponit priuatum. ideſt minorem illuſtri, tamen non eſt ſine dignitate, ſed erit uel ſpectabilis uel clariſsimus, & ita interpretatur tex. in ead. l. in §. huic ibi priuato non illuſtri. Sic etiam intellige tex. in auctent. de appellat. §. illo. verſ. ita tamẽ ibi quibus, & ſi priuati ſint Imperialis Maieſtas cauſas iniunxerit, & intellige priuatos, ideſt ſine magiſtratu, non tamen ſine dignitate ut ibi exponit glo. & in l. iii. ff. de offi. præſid. ſic accipitur priuatus in d. l. vlt. inf. eo. ut intelligatur ſine magiſtratu, non tamen ſine dignitate.

Quandoque ſuper hoc non eſt facienda difficultas quia tex. ille de iuriſdictione mandata a magiſtratu loquitur; queſtio noſtra eſt cócepta de Principis delegatione.

13 Non obſt. l. ii. in verb. quibuſdã aliis C. de ſportulis, dic ꝙ uerb. aliis ſignificat ſimiles expreſsis Bald. in l. conuenticula C. de Epiſcopis, & cler. & in l. ſi fugitiui. col. vlt. C. de ſeruis fugit. Fel. in c. ſedes col. pen. circa med. n. vi. de Reſcript.

14 Hæc, quę hactenus ſcripta ſunt, pertinẽt ad ius ciuile, quo iure controuerſum eſt an princeps delegat priuato. Cæterum iure Pontificio res eſt magis expeditam. quod adeo pro explorato

habuit

habuit Alex. ut ſcripſerit, eo iure delegationem nemini eſſe faciendam, niſi qui ſit in dignitate conſtitutus per tex. in d.c. ſtatutum de reſcript lib. vi.

15 Quidam tamen eum reprehendũt, quia inquiunt, etiam canonicis cathedralis eccleſiæ delegari poteſt, ut exprimit tex. in d. c. ſtatutũ, qui tamẽ non ſunt in dignitate collocati ſecundum Doct. in d.c. ſtatutum. Tamen non fuit reprehẽſioni dignus Alex. niſi cauillemur, nam loquitur Alex. ſecundum terminos de quibus in d.c. ſtatutum. Ideo ſecundum illud debuit intelligi arg. not. per Bart. in l. non ſolum. §. liberationis. ff. de lib. leg. Adde ꝙ Alex. ipſe ſe declarat, & remittit ad traditã in d.c. ſtatutũ, & ſic intelligitur eadem dicere, quæ ſcripta ſunt in d.c. ſtatutum, quia relatum eſt in referente l. aſſe toto. ff. de hered. inſtituen. Sed hæc omittamus quæ leuia ſunt, quæq; uix digna relatu mihi uidentur, niſi ab his qui nodum in ſcyrpo quærunt.

16 Quod attinet ad principalem articulum fac regulam iure Pontificio approbatam, ꝙ delegatio fieri non debet niſi conſtitutis in dignitate eccleſiaſtica. d.c. ſtatutum, de reſcript. lib. vi. Cl. ii. eo. tit. fallit in canonicis cathedralis eccleſiæ uel habentibus perſonatum d.c. ſtatutum. §. i. & ibi Doct.

17 Fallit ſecundo in cauſis profanis, quæ laico committuntur. c. ſua nobis de appellat. & ibi Anto. But. & Ab. & alii quos eo loco recenſet Dec. & Nig. hic nu. 9.

Exi-

Existimat tamen Dec. tex. in d.c. sua nobis hodie non uigere, nec obseruandum esse quia abrogatus est per tex. in d. cle. ii. de rescript. & in d.c. statutum, & propterea limitationem istam nō admittit. Saltem iure nouo.

18 Mihi placet ut limitatio recipiatur, quæ crebriore Doctorum suffragio comprobata est, vt uitetur legum correctio. arg. l. præcipimus in fi. C. de appellation. cui sententiæ opitulatur tex. in c. te quidem. xi. q. iii. ubi præcipitur clericis ne se immisceant secularibus negotiis, ne ue iudices sint in causis prophanis. Ideo causæ huiusmodi recte delegantur laicis, ne clerici a diuinis auocentur.

19 Obstat tamen secundum Dec. quia indignum videtur Summū Pontificem a laico repræsentari d.c. sua nobis.

Responde absurditatem huiusmodi cessare, ex quo Pontifex ipse hoc constituit. hanc eandem sententiam comprobat Alex. in cons. lxxvii. li. ii. ubi subiicit hoc idem receptum esse a Doctoribus maioris auctoritatis.

20 Mihi tamen placet prior sententia, quæ frequētius est recepta, scilicet tex. in d.c. sua nobis nō esse abrogatum, semper enim uitanda est legū correctio d. l. præcipimus, in fi. C. de appellatio. l. sancimus C. de testam. nec per argumenta aut per subauditos, & tacitos intellectus inducenda est legum aut canonum correctio. glo. approbata in c. cupientes, §. q̃ si per xx. de electio. lib. vi.

Delegatus

INDEX.

CAP.

CAP. III.

1 QVæritur præterea an delegatus Principis sit dignior ordinario, quod plerisque visum est, & ob id in decretalibus tit. de offi. dele. fuit prælatus titulo de offi. ordin. hæc opinio crebriore suffragio comprobata est, ut hic per Alex. & alios communiter. In hac quæstione multa in vtramque partem adduci solent.

2 Pro communi primo adducitur tex. in c. vltim. xciii. dist. Vbi Diaconus Vicegerens Metropolitani omnibus præfertur.

Secũdo suffragatur tex. in c. nobilissimus xcvii. distinc. quæ de Regis legato loquitur, & dicit. Vos in illo honorantes, & sic in persona Legati seu vicegerentis honoratur princeps.

Tertio facit tex. in c. i. xciiii. distinct. ibi nostra per eum, cui præcipimus, repræsentatur auctoritas.

3 Quarto opitulatur tex. in c. ad hæc de offi. Archi. vbi archid. gerit uices Episcopi, & post illũ maior aliis habetur eadem ratione delegatus Principis cæteris omnibus honoratior est, prout princeps alios homines supereminet c. cuncta per mundum. ix. q. iii.

4 Quinto confert tex. in l. etiam eos C. de appell. ibi eos, qui imaginem principalis disceptationis accipiunt, appellationum adminicula accipere

necesse

necesse est, qui tex. magnifit a Moder. Bonon. quia secundum eos probat euidenter, ex eo ꝙ delegatus repræsentat mandantem. qua repræsentatione attenta uidetur cæteris omnibus dignior etiam absolute, & simpliciter, secundũ Decium, hic arg. c. cuncta. ix. q. iii.

5 Aduerte. ille tex. sæpissime inculcatus a Mod. Bon. nihil facit ad propositum, ibi quæstio proponitur de eo, cui causa fuerit commissa ad imaginem principalis disceptationis tractāda, idest secundum morem sacrarum conculcationum, hoc est absque ulla dierum fatalium obseruatione iuxta tex. in l. vlt. §. i. C. ubi Sena. uel clariss. & in aucten. de appell. & intra quæ temp. §. ad hæc, & hoc est, quod dicitur accipere imaginem principalis disceptationis, hoc est causa fuit cõmissa uentilāda eo modo, quo disceptatur apud principem, deinde quæritur nũquid ab eo possit appellari, qui causam, in eum modum suscepit disceptandam, & responsum est ꝙ sic, in d. l. etiam eos, sed ꝙ delegatus Principis repręsentet eius imaginem, hoc non dicit tex. ille, nec loquitur de imagine personę, sed de imagine disceptationis, quicquid dicant mod. qui magnã, ex eo tex. in hac materia uenantur gloriam.

Ad rem principalem reuertendo pro communi facit tex. in l. i. §. qui mandatam inf. eo. vbi delegatus fungitur uice delegantis, & eius iurisdictione. l. & si prætor, eo. tit. l. more & l. Solet. ff. de iur. om. iud. sane iurisdictio Principis omnes alios supereminet dignitate, & auctoritate

d. c

d.c. cuncta per mundum. ix. q. iii. ergo delegatus Principis alios supereminet.
7 Pro eadem opinione adducitur tex. in c. sane de off. del. ibi cum in illa causa superior est, & maior illis, quorum causam suscepit terminandã, & in c. pastoralis. §. quia uero eo. tit. vbi ordinarius tenetur obsequi delegato Pontificio, & in c. pastoralis. §. præterea de off. ordin. ubi expressum est delegatum Pontificium ordinario esse maiorem, quibus ex iuribus uidetur clare apparere delegatum ordinario digniorem esse.
8 ¶ Suffragatur regula, q. subrogatus nanciscitur naturam eius, in cuius locum subrogatur. l. si eũ §. qui iniuriarum ybi Ias. ff. si quis cautio. Bartho. in l. I. §. hæc actio ff. si quis testam. liber esse iuss. fuer. Delegatus subrogatur in locum principis. c. sane de offic. deleg. ubi delegatus Pontificis uices eius gerere dicitur, qui princeps omnium dignissimus est, vt dixi ergo & eius substitutus, dignissimus censendus est, per regulam de qua in d. §. qui iniuriarum.
9 Facit tex. in l. I. C. de offic. Vica. ubi Vicaria dignitas ipso nomine secum trahit præfecturæ portionem, & iudicationis principalis repræsentat reuerentiam.
Aduerte tex. iste in hac materia sæpe adductus nihil facit ad propositum, quia loquitur de Vicario præfecti, quem constituit princeps, ut in l. I. §. a præfecto ff. de leg. 3. & in l. ultim. C. vt dignit. ordo serue. & habet iurisdictionem ordinariam, non autem mandatam, di l. I. C. de offi. Vica.

d.l.vltim.in fi. C.vt digni ord.præterea,& d.l.i. colligitur eum,qui vices alterius gerit,minus dignum esse,agitur enim de præfecti Vicario,qui spectabilis est tantum,cum tamen præfectus sit illustris.l.viros. C. de Palatin. lib. xii.l.ii. C.de appe.pręfec. Vrb.eo.lib.l.præcipimus. C.de appell.l.de ordinario. C. de Præfec. præt. orien.l. vltim. C.de offi.com. Sacra largitio. l.non minus.C.de assesso. l. illustres. C.de mod. mult. Vicarius autem est spectabilis.l.eos. C.de app.

10 ¶ Facit quod scribit hoc loco Claud. nu.4. vbi concludit eum,qui principis delegatum offendit in suæ iurisdictionis exercitatione,Principé offendere censeri, quod etiam ante eum credidit Abb.in c.cum olim & in primo not. de offic.deleg.

11 Facit tex.in aucten.de defensor ciuit.§. nos igitur vbi quo quisque præstantioribus imperant, tanto ipse est honoratior, & in §. cognoscét.eo. tit.sané delegatus imperat ordinario.c. pastoralis.§.quia vero, & c.sanè de offi.deleg.c.pastoralis.§.præterea de offic.ordin.ergo &c.

Vltimo facit.l.nihil C.de Palatin.lib.xii. Iusdicentibus debetur reuerentia etiam a maioribus qui subsunt iurisdictioni eorum, ergo &c.hæc sunt quæ pro communi adduci solent, sequenti capite contrariæ opinionis fundamenta iaciam, ibi vide.

I N D E X.

CAP. IIII.

1 SVperest vt contrariæ opinionis fundamenta iaciantur, quibus nituntur hi, qui ordinarium magistratum de legato Principis digniorem esse arbitrantur, pro qua opinione Adducitur primo vulgatū illud, ꝙ iurisdictio ordinarii amplior est, seu latior, & plenior quā iudicis delegati: ergo & dignior iuxta. gl in c. in nono. xxxi. dist. gl. in c. i. de inuest. in marit. fact. & ibi Bal. not. & iuxta illud Salust. maximā gloriā in maximo Impio posuere.

2 Dec. respondet argumentum procedere quando vtraque iurisdictio ab eodem manat fonte, & sic terminis paribus: tunc enim amplitudo auget dignitatē aucten. de defensor ciuit. §. nos igitur. Aucten. constitutio. quæ de dignit. §. i. secus in casu nostro, in quo alter iurisdictionem a lege habet, alter a Principe, quamobrem delegatus Principis ex eius persona dignior est habendus. secundum Dec. per tex. in c. sane de offic. deleg. & in c. per tuas de maio. & obed.

3 Replicatur ad hoc, ꝙ uterque a Principe po-

testatem habet, ideo remanet argumentum illæsum, ꝙ autem ordinarius habeat a Principe iurisdictionem, probat tex. in l. i. ff. ad l. Iul. de ui. pub. vbi cura exercendorum magistratuum pertinet ad principem, & in c. i. quæ sint regul. & in l. vltim. C. vt dignit. ord. seruet. lib. xii & sic tollitur responsio Decii.

4 Alia ratione non procedit argumentum, quia non sequitur, quis habet amplum, & maximũ Imperiũ, ergo & dignitatem habet maximam; exemplum in proconsule qui plenissimam habet iurisdictionem. l. si in aliquam. §. vltim, & l. seq. ff. de offi. procon. Tamen est spectabilis tãtum. l. præcipimus. C. de app. & in auctẽ. De appell. §. illo & consul, qui paruam habet iurisdictionem, l. i. ff. de offi. con. longe eo dignior est l. i. C. de consulib. lib. xii.

5 Exemplum est etiam in præside, qui potest omnia l. iiii. & l. de omnibus, & l. seq. ff. de offic. præsid. tamen non habet æqualem dignitatem sed est clarissimus tãtum l. i. C. de priuat. carc. l. i. C. de ui. public. gl. in Rub. ff. de offi. præsid. ad hoc confert tex. in l. iii. in fi. cum l. seq. ff. de arb. ubi quis potest habere maximam dignitatem sine Imperio, & paret habenti Imperium, & est exemplum in. l. si quando C. de appell. & ex his tollitur argumentum, quod quibusdam visum est irrefragabile.

6 Secundo hanc opinionem fulcit, quia ordinarius gerit vices Principis, & per consequens etiam legis, quia princeps est lex animata in ter

ris

ris.§.vltim.in aucten.de consulib.est enim imperator lex uiua, a quo prouenient omnes dignitates, imo etiam repræsentat ipsum Principem, c.mandata de præsump.ubi ordinarius gerit vices Summi Pontificis in tota Sicilia, & in c.cum venerabilis de consuetu.ubi legatus, qui habet iurisdictionem ordinariam, gerit vices Papæ quibus in locis, de his agitur, qui vices Papę gerunt, & habent iurisdictionem ordinariam, vt ipsis perinde obediatur, ac Papæ, & hoc casu iurisdictionis augumento honoratur quis, aucten.de præsid. Pisid.§.quemadmodum, qua igitur ratione dignum reputamus delegatū Principis, quia scilicet repræsentat Principem, eadē ratione dignum reputabimus ordinarium, quia scilicet repræsentat Principem, qui dedit magistratum. & iurisdictionem.l.i.ff.ad l.Iul.de ambitu c.i.quæ sint.reg.l.vltim.in fin.C.ut dignū ord.seruet.

7 Dec.negat, ꝙ ordinarius repræsentet Principē, quia habet iurisdictionem a principe.l. & quia ff.de iuris.omn.iud.quod tamen negari non potest per tex.in d.c.mandata de præsump. & in c. cum venerabilis de consuetu.idē dico de Summi Pontificis legato, qui a latere nuncupatur, nam & is gerit vices Pontificis c.studuisti, & c. volentis de offic.leg.

8 Quarto ordinarius habet iurisdictionem propriam a lege.l. & quia.ff.de iuris.omn.iud.delegatus habet alienam l.i.§.qui mandatam infr. eo.l. & si prætor, eo.tit.sane dignior est, qui ex

persona sua fulget, q̃ qui ex aliena l. ii. ff. de Senato. l. quod Principi. ff. de leg. secundo cũ seq. Argumentum procederet, si vtriusq; par esset fulgor, secus si sit impar, vt hic præsupponitur. Secundo argumentum procedit in eo, cui mandata est iurisdictio, is enim habet alienam, ut supra quęstio est de delegato principis, qui habet iure suo, & immediate. l. & quia ff. de iurisdic. om. iud.

9 Quinto Illustris pōt ferre sententiã p ministrũ & hoc ex prærogatiua dignitatis. l. ii. C. de senten. ex breui. recit. c. vlti. de re iudic. li. vi. In delegato secus est l. vltim. C. de senten. breui. recit.

10 Sexto qualis sit dignitas cuiuspiam, dignoscitur ex regulis, quas tradit Bart. in l. i. C. de dignit. lib. xii. Abb. in c. de multa de præben. sane nulla regula dignitatum cõuenit delegato principis, nomen enim ipsius non est dignitatis nomen, nec loco dignitatis reputatur, sed potius officium dicitur, secundum Docto. in rub. de offic. deleg. & hic, & est officium temporale, non perpetuum c. in causis de offic. deleg. quibus rationibus secundum Bero. in d. rub. uidetur concludendum delegatum Principis nullã habere dignitatem, cum igitur nullam habeat dignitatem, frustra quæritur, an sit dignior altero, quia nõ entis nullæ sunt qualitates, l. ii. ff. de vsufruc. & ubi non est positiuum ibi non cadit comparatio, Bart. in l. legata inutiliter. ff. de leg. i. Bart. in l. si tibi pure ff. de leg. iii. & sic dici nõ potest eum esse digniorem ordinario.

11 Septimo ordinarius illustris litigat per procuratorem, ut honor illi conseruetur l. ult. C. ubi senten. uel claris.l. si quando C. de iniur. & in autcten. vt ab illustribus. §.i.l. quicumque C. de procu.l. tunc conuenit. C. de accu.

Delegatus autem per se litigat, nec sedet cum iudicibus, arg. no. per glo. in l. 2 diuo Pio ff. de re iudic.

Responderi potest priuilegium huiusmodi illustribus indiscriminatim datum esse, siue sint ordinarii, siue delegati siue etiam otiosi, ideo argumentum non procedit.

12 Octauo qualitas causæ non spectatur in delegato, sed dignitas, qua ipse fulget, & ta lis habetur l. præcipimus. C. de appell.l. si qua ndo eo. tit. igitur si nullam habeat dignitatem non erit habendus in consideratione dignitatis.

Negari deniq; non potest quin præfectus sit dignior quocũque delegato, quod sic ostenditur.

13 ¶ A sententia præfecti prætorio non appellatur l. a proconsulibus C. de appell. l. i. in fi. ff. de offic. præfec. præt. & hoc ex priuilegio dignitatis conceditur. d. l. i. in fi. a delegato omni appellatur. l. præcipimus C. de appell. l. etiã eos eo. tit. Aucten. de appell. §. illud, & §. illo ergó præfectus, qui ordinarius est, delegato est dignior.

Secundo probatur, quia præfecturæ dignitas cæteris omnibus antestat l. i. C. de offic. Vicar. l. i. C. de offi. præfec. vrb. ergo præfertur delegato, quia ante primum nihil est. §. in reliqua in proem. digest.

14 Tertio dignoscitur ex alio, appellatio ascendit a minori ad maius tribunal, aucten. de appella. §. illo, & l. præcipimus C. e. ti. sane si appellatur a principis delegato, qui non sit spectabilis, appellabitur ad Ducem, & ad proconsulem d. §. de illo, & d. l. præcipimus, ergo Dux, & procósul, & similes ordinarii digniores sunt delegato Principis.

15 Decimo facit c. pastoralis in princ. in uerb. superioribus de offic. deleg. vbi delegatus Pontificius potest subdelegare etiam superioribus, & dicitur ibique si uelit superiores cogere ad suscipiendum mandatum, debet in cautionem inferenda eorum dignitati deferre, ac personæ, glo. ibi intelligit superiores eos, qui dignitate sunt, maiores, & sic delegatus est potentior imperio, sed inferior dignitate ordinario, cui committit causam exequendam facit. l. iii. in fi. & l. seq. ff. de arb.

Et ex his optime probatur delegatum etiam quando exequitur iurisdictionem suam minus dignum ordinario esse, nam exequendo defert eius dignitati, & sic exequendo illum honorat, & colit, ut est expræssum in d. c. pastoralis.

16 Vndecimo facit l. si quãdo C. de appell. ex quo apparet ꝙ delegatio non auget dignitatem, sed qualis erat in magistratu ante delegationem, talis censetur post delegationem d. l. si quando & in aucten. de appell. §. illo vbi Duci fuit facta delegatio, appellabitur ab eo tamquam a Duce ad præfectum illustrem, ad quem etiam appellare-

tur, si iure ordinario sententiam tulisset, igitur delegatio nō auxit dignitatem Ducis, alioquin appellandum erat ad Principem d.l. præcipimus, cum itaque delegatio non augeat dignitatem multo minus dabit non habenti.

17 ¶ Vltimo pedanei iudices, qui sunt Principis delegati, habent inferius subsellium Auċten t. de iudicibus. in princ. l. vlt. C. de ped. l. Imperatores. §. i. de appella. ergo minus digni. per l. i. C. de offic. præfec. urb. vbi inferior gradus meritum superioris debet agnoscere l. i. C. de offic. Vicar.

18 ¶ Denique dignior est primo loco ponendus qui illustrem peregerit admistrationem. l. ii. in princ. C. ut digni. ordo. seruet. Administratores autem dicuntur hi, quibus princeps aliquid ordinariæ iurisdictiōis iniunxerit, d. l. ii. §. & inter C. ut digni. ord. seruet. in quo aduerte ꝙ is, cui princeps aliquid indulserit extraordinariæ iurisdictionis, non intelligitur esse in numero administratorum, d. l. vltim. Item si dignitas commissa, non sit illustris, non sedebit in primo loco, sed secundum ordinem, de quo in d. l. ii. ex hoc sequitur, ꝙ delegatus, qui extraordinarius est, l. si quando C. de dil. non autem administrator, nec illustris non erit primo loco ponendus, & per consequens non erit dignior aliis, qui ordinariam habent iurisdictionem, & sic transeo cum hac opinione, licet Doctor. communiter teneant contrarium, superest ut tollantur ea, quæ pro communi adducta fuerunt, quæ in caput

put subsequens examinanda reiicio satietatis vitandæ gratia.

I N D E X.

C A P.

C A P. V.

1 RETENTA opinione ꝙ ordinarius sit dignior iudice delegato Principis, superest, vt respondeatur ad contraria, quibus sublatis, firma manebit conclusio nostra; itaque non obstat tex. in c. vlt. xciii distinc. & c. i. xciiii. distinc. & d. c. nobilissimus. xcvii. distinct. Ad hæc dabitur responsum paulo infra quando de regula subrogati agetur,

2 Non obst. d. c. ad hæc de offi. archi. Respon. decisionem illam procedere in archidiacono, qui est a lege substitutus, seu Vicarius factus, & habet ordinariam iurisdictioné perpetuam, Dec. in rub. extra eo.

Sane qui habet ordinariam iurisdictionem dignitate nõ caret, d. l. vlt. circa fi. C. vt digni. ord. seruet. lib. xii. maxime si sit perpetua, ut per Bart. in l. i. C. de Digni. lib. xii. quæstio nostra est concepta de iudice delegato, qui nullam habet dignitatem, nisi aliunde, q̃ ex delegatione eam nactus fuerit, d. l. si quando. C. de appell.

3 Non obst. l. i. §. qui mandatam infra eo. cum ait, ꝙ fungitur vice mãdantis, & sic gerit vices eius intellige hoc procedere respectu iurisdictionis, seu auctoritatis eum enim repræsentat, a quo iurisdictionem habet, sed quo ad dignitatem secus est, quia non est substitutus in dignitate, & sic limitata causa substitutionis limitatum producit effectum. l. cancellauerat, ff. de his quæ

in

in test. delen. Dec. in consi. cccxciiii. col. ii. vers. quantum autem ad alia Paris. consi. xli. col. penul. nu. 77. lib. iii. Tiraquel. in tract. causa cessante par. i. nu. 147.

¶ Secundo respōdetur q tex. in d. l. i. §. qui mādatam cum simil. loquitur de eo, cui mandata est iurisdictio, qui habet tribunal mandantis c. Romána de appell. lib. vi. quæstio est concepta de Principis delegato, qui non habet idem tribunal, prout facile dignosci potest ex ordine appellationum.

4 Non obst. c. sane de offic. deleg. & c. pastoralis & §. præterea de offic. ord.

Respondetur secundum Mod. delegatum censere maiorem respectu causæ delegatæ, & hoc nemo negat, quia in causa sibi commissa sit maior omnibus magistratibus, & dignior, & in hoc non cadit comparatio ulla secundum Mod. sed respectu causarum, quæ ordinario competunt, non dicitur dignior etiam in causa commissa, ita resident Mod. Bono. col. xvii. circa med. nu. 23.

5 Mihi videtur q etiam respectu illius causæ nō sit dignior, quia nullā habet dignitatem ex delegatione, vt sæpe dixi. per l. si quando C. de appell. & non entis nullæ sunt qualitates l. ii. ff. de Vsufruc. & non cadit comparatio, ubi non est positiuum, Bart. in l. legata inutiliter. ff. de leg. primo Bart. in l. si tibi pure de leg. iii.

6 Non obstat q sit maior vel superior istud est respectu Imperii, non dignitatis, quod esse potest

l. iii.

l.iii. in fin. ff. de arbi. c. pastoralis in princip. in rub. superior de offic. deleg. probat. tex. in c. si- gnificasti in verb. auctoritate nostra de offic. de- leg. & in d.c. pastoralis. §. præterea de offic. ord. delegatio appellatur onus, nisi habeat magistra tum, quia bene dicitur habere honorem,
7 Non obstat ꝙ delegatus gerit vices Principis, & eum repræsentat c. sane de offic. deleg. l. etiã C. de appell.
Respondeo idem esse in ordinario c. mandata de præsump. c. cum uenerabilis de consuet. l. i. ff. ad l. Iul. de amb. & tunc maior administratio auget dignitatem ordinarii. §. quemadmodum in auctẽ. de præside Pisid. in nouell. & in au- ctẽ. de defensor. §. i.
8 Secundo Dic ꝙ repræsentatio ista est limitata, & numquam est integra, sed est respectu pote- statis tantum, non autem dignitatis respectu, di citur gerere vices, & ea, quæ pertinent ad aucto- ritatem, seu ad potestatem, nihil faciunt ad quę- stionem propositam, in qua de dignitate agi- tur.
Tertio respondetur, procuratori, aut tutori, aut curatori numquam exhiberi eundem hono- rem, qui domino solet exhiberi. l. sed & si hac §. vltim. ff. de iniur. uersand. l. licet. §. vltim. ff. de obse. liber. cui optime quadrat textus in l. i. C. de offic. Vicar. ubi Vicarius præfecti, qui ordinarius est, & repræsentat præfectum, imo etiam repræsentat reuerentiam iudicationis Principis, tamen quo ad dignitatem non est

aequalis

æqualis præfecto,ut ibi ait tex.& in l.a procós. C.de appell.& l.præcipimus eo.tit.

9 Non obstat regula de subrogato. Respõde eum locum non habere, nisi omnino & in totũ fiat subrogatio, Paul. Cast.& Alex.& Imol.in l.i.ff. de leg.i. Ita procedit tex.in c.vlt.xciii.distinct.et c.i.xciiii.distinct.& in c.nobilissimus xcvii. distinct.cum simil.in terminis nostris fit subrogatio particularis,quo ad iudicandum, nõ autem quo ad dignitatem,ideo recte dici potest,ꝙ limitata subrogatio limitatum producat effectum.l. in agris. ff. de acq. rerum dom.l. cancellauerat ff.de his,quę in testam.delen.& de limitata causa substitutionis loquitur Dec.in cons.cccxciiii. col.ii.& Paris.cons.xli.col.penult.nu.11.lib.iii.

10 Non obstat l.i. C.de offi. Vic.
Primo dic ꝙ ille est ordinarius secũdũ Docto. Secundo retorquetur ille tex. ibi uide, non obstat ꝙ offendens delegatum offendit Principé. Respondeo posito ꝙ hoc sit uerum,idem est in eo,qui magistratũ offendit l.i.ff.ad l. Iul.maiest. Non obstat.l. nihil C. de Palatin.lib. xii. & in aucten.de defens.ciuit.§.nos igitur & §.cognoscent.

11 Respõde procedere in magistratibus, hi enim qui habent ordinariam iurisdictionem habent & dignitatem.l. vltim.in fi. C.vt digni.ord.seruet.& dicitur habere honorem,c. pastoralis.§. præterea de offic.deleg.sed delegato etiam imperanti & exequenti commissionem sibi datam, non exhibetur honor, sed ex aduerso ipse delegatus,

gatus, etiam quando exequitur, & coertione vtitur, superiori dignitati tribuit, seu defert, vt est expressum in c. pastoralis in princ. De offic. deleg. quod cum in circularibus disputationibus agitaretur, memini displicuisse Reuerendo Melagonellæ canonico Pisano; cui Summus Pontifex ob eruditionem non uulgarem, & integritatem causas committit iudicandas.

12 Ne tamen cuiquam nimium hoc uideatur libuit subiicere exemplum rude, & uulgare, Hostiariũ cubiculi Principis Ianuæ præpositum esse, q quos placet intra cubiculũ admittit, alios reii cit, si forte ad eum accedat iurisconsultus, aut eques ad Principem ingressurus, is statim obuiam se offert, & detecto capite ac venerabundus eos admonet, vt abstineant ab ingressu, si forte quis ex his equitibus ita sit parum sani capitis, vt eo inuito velit ingredi, hostiarius eum reiicit, & ui adhibita contumeliis, & verberibus affectum arcet a cubiculo, & castigat petulantem hominẽ, & sic hostiarius; qui dignitatẽ inferior est equitibus, & iurisconsultis, eis quidem honorem exhibet.

13 ¶ Tamen nimis sibi arrogantes castigat, ex quo facile apparet fieri posse, vt quis scit auctoritate maior, dignitate tamen inferior, ut est expræssũ in l. iii. in fin. & l. seq. ff. de arb. quod & in delegato facile admitti potest, & est verisimile, ꝙ si forte delegationis prætextu canonicus quispiam Reuerendissimũ Archiepiscopum coercere velit, id uenerabundus faciet, cum enim

adibet; & detecto capite rogabit, ut pareat mandatis Pontificalibus, alioqui ignoscat sibi officium suum exequenti, & ita petendo veniam; & se excusando coercebit, quod ego seruari uidi, & hoc mihi probat, tex. in d.c. pastoralis in princ. de offic. deleg. patet etiam ex aucten. ut omnes obed. iudicibus per totum.

I N D E X.

C A P.

CAP. VI.

1 ALia suboritur quæstio an scilicet iudex ordinarius sit maior, & potentior, ac firmiorem habeat iurisdictionem, quam Principis delegatus, hæc quæstio eam affert vtilitatem, ut intelligamus quales, & quantæ sint differentiæ inter delegatum Principis, & iudicem ordinarium, Docto. communiter tenēt ꝙ iurisdictio ordinarii magistratus sit maior; & firmior, vt hic per Alex. & alios.

¶ Aduerte non est dubium eum maiorem esse, & potentiorem respectu magnitudinis, & multitudinis causarum, quæ competunt ordinario magistratui, sed quo ad causam illam maior est, & superior delegatus, habet enim plenam potestatem c. præterea de offic. deleg. & est superior, & maior cæteris, c. sane in princ. de offi. delega. & ordinarios iudices coercere potest c. significasti eo. tit. c. ex literis eo. tit. adeo ut nec legatus possit in ea se intromittere, c. ii. de offic. leg. quia delegatus est maior ordinario quantum ad causam sibi commissam, c. pastoralis. §. præterea de offic. ordin.

2 Quod intelligo durante delegatione, & in his tantum, quæ causam, ipsam spectant, & hæc nō est proprie comparatio a non ente ad ens, exempta est enim causa a manibus ordinarii, & sic nullam habet in ea potestatem, d. c. ii. de offic. leg. & est improprie comparatio, si tamen quæ-

ramus, an præſuppoſito ꝙ cauſa nulli ſit delegata, ſit potentior in ea quam ſit delegatus tem pore, quo ſimilis cauſa delegabitur, & vter eorũ habeat firmiorem iuriſdictionem, patebit ex differentiis inter utrũque explicandis, quaru m cognitio non erit inutilis, ideo eas ſubiicere placuit.

3 Differunt primo in hoc, ꝙ iudex ordinarius, qui tulit ſententiam inualidam, iterum poteſt utiliter iudicare, delegatus non poteſt, de ordinario eſt tex. in l. ſi præſes. C. quomodo & quã do iud. ubi pręſes qui cauſam appellationis cõtra minores indefenſos circũduxit, quaſi deſer tam. i. cancellauit, iterum aditus notionem ſuã exhibet, & ſic iterum cognoſcit, & in l. iiii. C. de accuſ. ubi præſes qui reum criminis accuſatore non citato, cauſa non cognita abſoluerat, iterum de eodem crimine cognoſcere poteſt, hoc idem tradit Bald. in l. ſi ut pręponas. C. quo modo & quando iudex.

4 De iudice delegato, ꝙ iterum iudicare non poſſit eſt tex. in. d. l. ſicut proponas, vbi iudex delegatus ſententiam tulit die feriato abſente parte, laudatur præſes, qui negotium huiuſmodi alterius iuriſdictioni terminãdum commiſit, ex quo tex. facile, apparet ſecundum Docto. iudicem datum, qui ſemel iudicauit nulliter, non poſſe amplius iudicare, quia ſemel functus eſt officio ſuo, ideo amplius non iudicat. l. iudex poſtea quam. ff. de re iud. & ibi glo. & Bart. qui tex. locum habet in quocumque iudice dato etiam

etiam si a Principe delegatus fuerit; simpliciter enim loquitur de iudice dato, nec distinguit a quo datus fuerit. Iccirco intelligemus eam decisionem habere locum in quibuscũque iudicibus datis secundum Alex. hoc loco, & ibi Bald. & hoc admittunt communiter Docto.

5 Ratio illa adducitur, quia iudex datus, posteaq̃ tulit sentẽtiam, definit, esse iudex, siue bene, siue male iudicauerit, est. n. functus officio suo, d. l. iudex, ex qua differentia apparet firmiorem esse iurisdictionem ordinarii, quam iudicis delegati, Lancell. Dec. negat hanc differentiã probari ex d. l. si ut proponis. C. quomodo, & quãdo iud. quia text. ille secundum eum loquitur de iudice, quem præses dedit, non autem de eo, quem princeps delegauit, & hoc ostendunt verba legis, cum ait denuo commisit. i. rursus cõmisit præses quo sensu recepto, apparet etiam primam commissionem a præside factam fuisse, tollit deinde obiectum idem Lãcel. & ait uerb. denuo referri ad commissionem, nõ autem ad præsidem, & sic hæc est secunda commissio causæ, non tamen ambæ a præside factæ sunt.

6 Hæc interpretatio reiicienda est, quia si dicimus, ꝙ denuo commisit, fateri oportet præsidẽ denuo commisisse, quia uerbum commisit ad præsidem refertur, & sic tam prima quàm secũda uice pręses commisit causam, Melius dic verbũ denuo referri debere ad uerb. terminãdam, & sic præses commisit negotium denuo terminandum, quo sensu admisso non potest appare-

re,a quo fuerit datus primus iudex, & sic poterit intelligi etiã de eo, quem princeps dederit.

7 ¶ Aduerte tamẽ impossibile esse quod intelligamus de iudice à Principe delegato, quia in causa per Principem delegata, non potest ordinarius se intermittere. Auth. de iudicibus. §. si quis auth. c. i. de offic. deleg. facit tex. in l. aduersus, C. si aduersus rem iud. Roman. cons. cccxxxv. Dec. in c. ult. nostrum in primo not. De appell. vbi enim princeps manuum apposuit, causa nõ potest ad inferiorem reuerti, sine permissu principis, ne alioqui eius potestas illudatur c. bonæ memoriæ ii de postulan. prælat. Nig. hic col. 8. ante med. nu. 16. & ꝙ de iudice per ordinarium dato loquatur tex. ille putat Ang. in d. l. postq̃. & ita concludendum est tex. in d. l. si ut proponis loqui de iudice, quem præses dederit, non autem de eo quem princeps delegauit, Alex. tamen alio argumento defendit conclusionem.

8 ¶ Nã (inquit) ratio, quæ militat in iudice dato a præside, militat etiam in iudice, quem princeps delegauerit, nec potest adduci ratio differentiæ, secundum Alex. & sic decisum in iudice dato a magistratu, habebit etiam locum in eo, quem princeps delegauit secundum Alex. Ratio autem propter quam iudex datus, qui semel iudicauit, amplius non iudicat, ea assignatur, quia definit esse iudex, siue bene, siue male iudicauit d. l. iudex posteaq̃. ff. de re iudic. quæ ratio militat etiam in delegato Principis, nam ipse quoq; habet iudicãdi facultatem, l. vlt. C. ubi, & apud

quem

quem. Ideo cum primum iudicauit dicitur functus officio, & propterea amplius non se intromittit.

9 Dec.in c.in litteris de offic. deleg. col.2.nu.5.aliter intelligit hunc tex. nam admittit ꝙ in d.l.si ut proponis, iudex primus amplius se nõ intromittat, non ea ratione quia functus fuerit officio suo, sed quia præses alteri delegauit, & sic trãstulit in alium potestatem primo iudici datam, iuxta tex.in l.iudicium soluitur ff. de iudic. cæterum inquit, Dec.si non fuisset causa alteri delegata, non negat tex. quin potuerit primus iudex iterum iudicare, quare autem fuerit adẽpta hæc potestas explicat hoc loco ante, & putat illi ademptam fuisse facultatem iudicandi, quia factus fuit suspectus, ob id ꝙ absentem habuit pro contumace, qui nõ erat, & spreta legũ auctoritate die feriato sententiam protulit contra l.dies festos C.de feriis.

10 Quod non admittunt hoc loco Mod. Bon. nu. 30.quia(inquit)etiam sine causa potuit præses primo iudici adimere facultatem iudicandi.l.iudicium soluitur. ff. de iudic.ideo frustra ibi fuit dubitatum, an subesset iusta causa abrogandi iudicem, & alium substituendi. Puto ego eo loco tractari de causa adimendi facultatem primo iudici, & hoc mihi significat tex.in d.l.si ut proponis in uerb. non immerito, quo ex uerbo apparet ex causa iusta fuisse ademptam primo iudici potestatem iudicandi & in aliũ fuisse translatã.

11 ¶ Cum itaque dicat tex. non immerito fuisse

alterum iudicem substitutum, clare patet ibi dubitatum fuisse, an illa imperitia iudicandi iustam præbuerit causam dandi nouum iudicem, alioqui uerba non immerito superfluunt, & ociosa sunt.

12 Non obstat. quod ex aduerso dicitur posse scilicet ex arbitrio, & sine causa, adimi iudici dato facultatem iudicandi, per tex. in d. l. iudicium soluitur ff. de iud. nam hoc ego non admitto, equidem fateor ꝙ uetante eo, qui iudicem dedit, soluitur iudicium d. l. iudicium: tamen sine causa non debet uetare, arg. l. solent, §. sicut. ff. de offi. procons. Accedat ꝙ hoc est munus publicum ꝙ ciues etiam inuiti obire tenentur. l. ult. §. iudicandi. ff. de mune. & hon. l. munus proprie. ff. de verb. signifi. Ideo non debet munus istud sine causa abrogari, & alteri imponi. l. nullus C. de decurio. lib. x. l. prætor. ff. de vacatio. mune. facit tex. in l. a iudice. C. de. iudic. & sic non est in mero prætoris arbitrio iudicem, quem dedit, abrogare, ne alioqui sit etiã in prętoris arbitrio munus publicum, quod mihi obuenit, alteri imponere, contra l. nullus C. de Dec. lib. x.

13 An autem hic accident iusta causa remouendi iudicem, de hoc non est dubitandum; cum lex ipsa expresse dicat hoc non immerito factum fuisse, & recte nam qui contra præcepta legum iudicat, legem offendit. l. non quicquid. §. iudex ff. de iud. Ideo submoueri potest l. iii. C. de offi. præfec. præ. & etiam aliter puniri si deliquerit aliquid. l. si quis aliquid. §. iudices. ff. de pœn. li-

quet ex his iudicem primo loco datum fuisse a munere iudicandi summorum iusta ex causa. Iccirco mirum nemini uideri debet, si iudex ille amotus abstinuit a iudicando.

14 Quid ergo si pręses eum non amouerit, an poterit iterum iudicare, hoc non determinat ille tex. Doc. tamen putant ꝙ non quasi functus sit officio d.l. iudex posteaquàm. Mihi uidetur ꝙ sic, quia adhuc durat iudex, per tex. in l. ii. C. de iudic. vbi acceptus iudex generaliter super administratione tutelæ simpliciter iudicauerat, tamen, quia non omnia fuerãt in iudicio agitata, poterit iterum adiri iudex idem, qui super reliquo iudicauerat, & aduerte, ꝙ ille erat iudex delegatus, tamen non dicitur functus officio.

15 Non obstat. l. iudex posteaq̃. ff. de re iud. procedit enim quando valide iudicauit, ut patet ab exemplis ibi propositis, quæ declarant, in quibus terminis lex loquatur, l. i. §. quod uulgo ff. de ui. & ui. arm. Sed si nulliter pronũciauerit potest dici ꝙ pro non iudicato habeatur, quia sententia nulla non est sententia, & actus inualidus non est actus. l. Paulus respondit. ff. de verb. signifi. & actus appellatione de ualido intelligimus l. iiii. §. condemnatam ff. de re iud. l. ii. §. i. ff. quemadmodum tex. aper. & paria sunt non esse, uel esse nulliter, l. non dubium C. de legib. c. Imperiali xxv. q. ii. cle. i. de immen. eccl. l. quoties. ff. qui satisd. cog. l. de ætate. §. quod ait prætor ff. de interro. actio. l. i. in fi. cum l. seq. ff. de auctor. tut. l. i. §. penu. ff. quod cuiusq;. uni-

 uersit. c.

uerit. c.ii. de translat.præl. & sententia nulla nullum producit effectum,d.l.iiii.§. condemna tum ff.de re iudi.& actus nullusnullum de iure præstat impedimentum.c. quæ contra & c. non præstat de reg.iur.lib.vi.ad quod propositum multa cumulat Mod.in tract. De nulli.sub Rub.quoties & intra quod nu.16. cum mult. seq.ubi vide.

16 Optime quadrat id,quod uulgo dicitur scilicet ꝙ per sententiam inualidam iudex non facit litē suam glo.in l.vlt.ff.de uar.& extraord.cogn. Ex his potest impugnari communis opinio, & defendi ꝙ iudex datus,qui nulliter tulit senten tiam potest iterum iudicare antequam remoueatur a præside,cogita tamen quia communis est in contrarium.

I N D E X:

C A P. VII.

1 S Ecunda differentia inter iudicē ordinarium,& delegatum resultat ex l.iii.§.si quis ad pedaneum ff.nequis eum quī in ius uoc.vbi qui in ius uocatum a magistratu ui eximit,incidit in edictum, de quo in l.i. & l. pen.§.i.eod.tit.si vero quis in ius vocatus fuerita

rit a pedaneo Iudice, & ui exemptus fuerit, qui ui exemerit pœnam edicti non sustinet d.l.iii.§. si quis ad pedaneũ ratio illa adduci potest quia pedaneus non habet potestatem cogendi ad cõparendum coram se, & sic potest impune non ire uocatus, ideo non mulctatur, qui eximit eũ qui parere non tenebatur, & iudex iste non habet coercendi potestatem l. ait prætor ff. de re iud.l.properandum.§.sin autem reus.C.de iudi.& auctẽn.de testib.§. si uero quidam ignoti, & in l. vltim. C. vbi & apud quem ita procedit text.in d.l.iii.§.si quis ad pedaneũ.ff.ne quis eũ qui simpliciter loquitur de pedan.Iudic.nec di-
2 stinguit unum ab altero. ¶ Ideo comprehendet quemlibet pedaneum, etiam a principe constitutum, nam & Princeps dat pedaneos iudices, ut in auctẽ. de iudicib.§.iudices & §.sedebũt, hoc tamen non admittit Bal.in Rub. de off. de leg. ubi ait tex. in d. l.iii.§. si quis, loqui tantum de pedaneo ordinarii, sequitur Io. Fab. in.§.item aduersus Inst.d. actio:& Ante hos Inno. probat in capitul.1. de offic.delegat. qui dicit delegatum Principis posse coercere illum, qui ui exemerit ũocatum in ius a se, quod etiam probare uidetur Pau. Cast. in dict. l.i. in princ.nu. 2. ff. ne quis eumqui in ius uocã. postea tamen concludit ꝙ delegatus principis non potest infligere pœnam ex illo edicto, licet alioqui possit impediẽtes suam iurisdictionem coercere.
3 ¶ Cæterũ Claud. Seyssel.hic nu. 4. sequitur sententiam Bald. nam inquit offendens principis

delega

delegatam iurisdictionem exercentem censetur offendere Principem ipsum, quod etiam probat abb. in c. cũ olim. 2. in primo not. de offi. deleg. Igitur multo magis plectendus erit ille, qui ui eximit vocatum in ius a delegato Principis, & sic pœna edicti, de qua in d. l. iii. §. si quis ff. ne quis eum, habet locum in eo, qui uocatum in in ius a pedaneo Principis ui exemerit.

4 Quod mihi nõ placet per tex. in d. §. si quis, qui de pedan. omn. loquitur, depẽdet tamẽ ab alio articulo, an. s. Delegatus principis mulctare possit, de quo uide, quæ ego late scripsi in l. unic. in prin. nu. 117. & seq. ff. si quis Ius. dic. nõ obtẽper. vbi ego teneo quod non licet cõmunis sit in cõtrarium, idem ego teneo de pedaneo iudice, vt non possint mulctare in d. l. unic. nu. 76. & 77. ibi uide Ideo nec etiam punire poterit eum qui vocatum in ius ui exemerit, quod sine dubio verum est de iure ciuili.

I N D E X.

Difficilius toleratur quod quis totã causam deleget quam partem.nu.8.

Iudex dari non potest causis grauibus.nu.9.

CAP. VIII.

1 IN alio differunt Iudex ordinarius & delegatus Principis nam ordinarius potest partem causæ delegare reseruata sibi sententiæ ferendæ potestate, delegatus autem tenetur omnino totam causam ipse cognoscere, & terminare, & sic quando reseruat sibi iudicandi facultatem, non potest cognitionem causarum alteri delegare, & in hoc deterioris est conditionis delegatus Principis, q̃ ordinarius iudex, ut probatur in auctẽ. ut defunc seu funẽ §. illud & §. vltim. & in auctẽ. ad hæc. C. de iudicib. vt hic per Alex. quod etiam probat Sal. in d. aucte. ad hæc Rimin. idem admittit, subiicit tamen subesse rationem differentiæ qua diuersitatis ratione stante ius varium statuitur, scribit itaque fuisse permissum præsidibus, & cæteris magistratibus ut particulam causæ cognoscendã cõmittere possint, quia (inquit) hi sunt occupati publicis negotiis, quæ occupationes cessant in delegato, qui vnicam habet causam cognoscendam, Iccirco solus eam cognoscere, & terminare debet, hanc rationem exprimit tex. in d. auctẽ. ut defunc. seu fune. §. sancimus.

2 Aliter scribit Nig. hoc loco, qui ideo uetitum fuisse

fuisse delagato ait, ne particulam causæ cognoscendam committit, quia Princeps delegando eligit industriam personæ, & ob id non fuit illi permissa delegatio per regulam de qua in l.i. in princ. infra eo, quod nugatorium est, quia delegatus Principis subdelegare potest l. a iud. C. de iudic.

Secundo respondet Nig. ꝙ tex. ille locum non habet in delegato Principis, & sic poterit delegatus Principis iudicem dare tex. autem in d. auct. ad hæc loquitur de delegato Ordinariorum

3 Hæc responsio est contra tex. in §. illud eo. tit. ibi alios, qui ex nostris iussionibus causas audiunt.

Aduerte melior est ratio, quam exprimit tex. in d. auctent. vt defunct. seu func. §. sancimus, qui eam adducit rationem quia delegatus otiosus est, magistratus autem negotiis publicis est implicitus, qua ratione contenti esse debemus, cũ lex eam exprimat.

4 Aduerte præterea quòd tex. in d. §. sancimus ui detur abrogare tex. in d. l. a iudice. C. de iud. ꝙ si intellexeris posse totam causam delegari, particulam non posse, prout Docto. intelligunt. tunc non quadrat ratio ociositatis aut deliciarum adducta, in d. §. sancimus nec solis solida pótest adduci ratio quare magis tota causa delegari possit, quàm particula. Imo si rectè intuemaur verba legislatoris, in d. §. sancimus, aperte sentiunt, facilius tollerari quòd particula cognolcenda delegari posit q̃ tota causa.

Idcirco-

5 ¶ Idcirco uerior est sensus ꝙ tex. ille loquitur de causis indelegabilibus, de quibus in l. ii. versicu. quod non ita. C. de Pedan. Iudicib. ¶ Et hoc sentit glo. in d. §. sancimus, cum exponit agitatur idest agitari debent, & perseuerat in hoc, ꝙ causæ illæ delegari non possint cuipiam, possunt tamen assessores & consiliarii magistratuum cognoscere causas huiusmodi dum tamen ordinarius ter audiat causam, & reuideat processum & demũ ipse iudicet, sed assessor delegati hoc non potest, vt ibi tex. autem in d. l. a iudice. C. de iudic. loquitur de causis delegabilibus & eas principis delegatus subdelegare potest, sed causas dignas magnitudine forensi, de quibus in l. 1. C. de defenso: quęque iurisdictionem requirunt, & a præsidum auctoritate pendent, de quibus in aucte 1t. de defen. ciuita. §. nulla in uersicul. oportet, & in l. ii. §. quod non ita. C. de ped. iud. nõ potest delegatus principis vel alius quisquã subdelegare d. l. ii. ꝙ non ita nec etiam potest delegatus iste per assessorem eas cognoscere, quia ociosus est d. aucten. vt defunc. seu func. §. vltimo.

6 Aduerte tamen quia non potest negari, quin delegatus principis, in hoc sit deterioris conditionis, q̃ ordinarius, nam prætor, seu iudex ordinarius potest assessori suo particularem cognitionem causæ huiusmodi sine decisione committere, quod delegatus non potest d. auctent. vt defunct. seu func. §. sancimus & §. vltim. ꝙ si quispiam rationem differentiæ perquirat, quare liceat

ceat magiſtratibus per aſſeſſorem cauſas indele gabiles cognoſcere, delegare autem non liceat, Reſpondebo eũ, qui per aſſeſſorem facit, per ſe ipſum facere videri, nam omnia acta in perſonã magiſtratus concipiuntur, nõ autem in perſonã aſſeſſoris, & videtur ipſe magiſtratus cognoſcere
7 Quod non eſt in delegato, nam ipſe delegatus iudicat. l. vlti. C. vbi & apud quem in verb. iudicãdi facultatem. Et omnia ſuo nomine facit, & ab eo appellatur ad delegantem lege prima in principio ff. quis & a quo appel. lege vltima eodem titulo lege Imperatores. §. i. ff. de appell. & ſic ſunt diuerſi iudices, & diuerſa ſubſellia ſed aſſeſſore cognoſcente dicitur ipſe magiſtratus cognoſcere, auctent. de iudicibus. §. i. ubi aſſeſſores magiſtratuum occupatione ſupplent, & propterea dicitur ꝙ magiſtratus iudiciarias partes aſſeſſorum ſuorum ſupplent præſentia, d. §. i. Iccirco facilius tolleratur ꝙ magiſtratus aſſeſſorem habeat, q̃ ꝙ deleget cauſas graues.
8 Ratio autem habendi aſſeſſorem ceſſat in delegato, ideo oportet ꝙ ipſemet totam cauſam cognoſcat. d. §. ſancimus. Caue etiam ne credas in terminis de quibus in d. §. ſancimus, auctent. vt defunct. ſeu fune. licere delegato totam cauſam ſubdelegare, eſt enim ridiculum, quòd totã posſit, particulam non poſsit ſubdelegare.
9 Ego dico cauſas, de quibus ibi agitur, eſſe graues, & dignas magnitudine forenſi, de quib. in l. i. C. de defen. ciui. & quæ a ſola præſidum auctoritate pendent aucten. de defen. ciui. §. nulla
uerſi

uersi oportet, & propterea in his iudicem dari non posse,nec a magistratu,nec a delegato Principis, sed in cognitione præsidum retinendas esse.l.ii.§.quod non ita. C.de Ped.iudic.quarum delegatio omnibus est interdicta,d.§.quod non ita, tamen propter occupationes publicas,quibus magistratus assidue destinatur,ipsis permissum est, ut per assessorem possint causas huiusmodi cognoscere;delegato Principis, qa ut plurimum ociosus esse solet, non fuit permissum, d.§.sancimus,& §.ultim.in aucten. ut defunct. seu fune. quæ omnia nota, quia non sic a Doct. intelliguntur.

I N D E X.

L.aper-

L.apertissimi.C.de iud.numer.8.

Cap. IX.

1 QVARTA differentia est inter ordinarium, & delegatum principis, nam magistratus potest perpetuo executioni mandare sententiam suam, delegatus intra annum tantum hoc facere potest, vt videtur expræsum in c.quærēti de offi.del. ibi est casus quo de legatus Pontificius contumacem, & rei iudicatæ parere recusantem excommunicauit, postea qui damnatus fuerat paratus erat rei iudicatę parere, & absolui cuipiebat, quæsitum fuit, an delegatus absoluere possit.

2 Videbatur dicendum quod non quia semel functus officio suo fuerat, & sic iurisdictione priuatus uidebatur, c.in literis de offic. deleg.l.iudex posteaquam. ff. de re iud.cap.etsi clerici in fin. de iud.cum primum enim sententiam executioni mandauit, uel exequendam præcepit, cessat eius auctoritas quia ut dixi functus est officio suo, d.c.in literis de offic.deleg. Alii arbitrantur durare iurisdictionem, donec sententiæ paritū fuisset cum effectu d.c.in literis.& c.relatum de cler.non residen. Pontifex rem temperat, & concludit reum esse admittendum ad parendū sententiæ, & parendo absolui posse a delegato post sententiam intra annum.d.c.quærenti.

Ex eo tex.duo probantur secundum Docto.primum

mum ꝙ delegatus Principis ſententiam ſuam exequi poteſt, ſecundum ꝙ poteſtas exequendi anno tantum durat ꝙ ad ſecundum attinet non eſt dubitandum, quin poteſtas huiuſmodi exequendi ſententiam, ſi competat, anno terminetur & in hoc differt delegatus ab ordinario, vt per Alex. & alios hoc loco.

3 Circa primũ maior verſatur difficultas, nec videtur probari ex. d.c. quærenti de off. deleg. poteſt enim intelligi de eo, cui ſpecialiter fuit commiſſa poteſtas exequendi, & ſic non probat, ꝙ quilibet Principis delegatus ſententiam ſuam exequi poſsit, ſed conceſſa exequẽdi poteſtate, oſtendit quamdiu duret huiuſmodi poteſtas, & ait anno finiri, hoc mihi ſignificãt illa verba, iuriſdictionem ſibi commiſſam ad exequendã ſententiam, quibus ex verbis apparet datã fuiſſe iuriſdictionem ſpecialiter ad exequendum, & ſic eam non habuiſſet, niſi ſpecialiter fuiſſet commiſſa ſuper quo cogitabis quia Doc. tenẽt contrarium.

4 Secundo contra commune vrget tex. in l. properandum. §. ſin autem. C. de iud. ibi ſententia ad effectum perducatur, & per res & per facultates fugientis victori ſatisfiat, ſiue ipſe iudex ex ſua iuriſdictione hoc facere poteſt, ſiue per relationem ad maiorem iudicem referatur, & ex eo contra res contumacis uia aperiatur, quibus ex verbis liquido patet, ꝙ delegatus non per ſe, ſed per relationem ad maiorem iudicem ſententia exequitur.

5 Tertio delegatus se se intromittere nō potest, nisi in his quæ sunt in delegatione expressa.c. cū olim .i. c.cū l.& c. de causis desi. deleg. quia delegatio est stricti iuris nec extēditur c.cū dilecta de rescrip. & fines mandati diligenter sunt custodiendi, l.diligenter.ff.mand. Ideo ad potestatem exequendi non extenditur potestas iudicādi, simile est in procuratore, qui post latam sententiam pro se non potest eius executionem petere. l. hoc iure ff. de solu. Ias. in l. a Diuo Pio in prin c.nu.9.ff.de re.iud.

6 Quarto suffragatur tex.in l.a Diuo Pio in prin. ubi iudices dati non exequuntur sententias suas, sed illi, a quibus datę sunt, exequūtur, quia tex. habet ēt locum in delegato principis, quia exequantur, nisi in casibus specialiter expressis, aucten.de exhib.reis.§.si uero ēt glo.in d.l.a diuo Alex. hic num.9. Inter quos casus speciales iste non reperitur ergo &c.

Quinto Delegatus principis habet tantum iudicādi facultatem l.vlt. C.vbi & apud quem. Icc i reo cum primum iudicauit, functus est officio.l. iudex posteaquā ff.de re iud. & sic non superest facultas exequendi, ergo &c.

5 Contrarium ꝙ Immo delegatus Principis sententiam suam exequi possit, tenent Bart. Ang. Imo & Alex. & alii in d. l. a diuo Pio in princ. ff.de re iudic.

Pro qua opinione cōmuni, adduci solet tex.in l. vltim. C.de iudic. Alex.tamen contra Bart.dicit ꝙ tex.ille non probat, & recte, Ias quoque in d.

l.a diuo

l. a diuo nu. x. idem dicit: quia loquitur de ali executore, ex his scilicet, qui ad executiones faciendas erant deputati, & sic delegatus ibi non exequitur, sed executor, si recte perpendantur uerba legis, accedat q tex. ille loquitur etiam de iudice dato a magistratu, adeoq si recte exin deprobari posset, sententiam per delegatum executioni mitti posse. Id procederet etiam in delegato ordinarii, quod tamen nemo admittit: ideo nihil probat secundum Ias. in d. l. a diuo Pio nu. x. & recte; quia loquitur de quibusdam executoribus ad hoc deputatis secundum communem vt ibi Ias. tradit.

6 Secundo pro communi Bart. adducit text. in auctên. De exhiben. reis. §. si vero quidam uer. igitur ubi latitante reo etiam delegatus de causa cognoscit, & actorem mittit in possessionem secundum mensuram debiti declarati.

7 Adducitur ille text. secũdum Ias. in d. l. a diuo Pio nõ suffragatur communi, nam executio illa fit per eum, qui iudicem dedit, non autem ab ipso iudice dato qui nihil facere potest, & loquitur tex. ille de delegato ordinarii, qué clarum est secundum omnes sententiam suam exequi non posse, Iccirco super eo non potest fundamentũ fieri, & dato q possit defendi tex. illum de Principis delegato, verba facere, tamen negari non potest quin etiam de iudice dato a magistratu, loquatur, & ibi uterque delegatus pari passu ambulat. Dic tamen q ibi est casus specialis contra periurum, & illa non est proprie executio,

alterum iudicem substitutum, clare patet ibi dubitatum fuisse, an illa imperitia iudicandi iustam præbuerit causam dandi nouum iudicem, alioqui uerba non immerito superfluunt, & ociosa sunt.

12 Non obstat. quod ex aduerso dicitur posse scilicet ex arbitrio, & sine causa, adimi iudici dato facultatem iudicandi, per tex. in d. l. iudicium soluitur ff. de iud. nam hoc ego non admitto, equidem fateor ꝙ uetante eo, qui iudicem dedit, soluitur iudicium d. l. iudicium; tamen sine causa non debet uetare, arg. l. solent, §. sicut. ff. de offi. procons. Accedat ꝙ hoc est munus publicum, ꝙ ciues etiam inuiti obire tenentur. l. ult. §. iudicandi. ff. de mune. & hono. l. munus proprie. ff. de verb. signifi. Ideo non debet munus istud sine causa abrogari, & alteri imponi. l. nullus C. de decurio. lib. x. l. prætor. ff. de vacatio. mune. facit tex. in l. a iudice. C. de iudic. & sic non est in mero prætoris arbitrio iudicem, quem dedit, abrogare, ne alioqui sit etiā in prętoris arbitrio munus publicum, quod mihi obuenit, alteri imponere, contra l. nullus C. de Dec. lib. x.

13 An autem hic accident iusta causa remouendi iudicem, de hoc non est dubitandum, cum lex ipsa expresse dicat hoc non immerito factum fuisse, & recte nam qui contra præcepta legum iudicat, legem offendit. l. non quicquid. §. iudex ff. de iud. Ideo submoueri potest l. iiii. C. de offi. præfec. præ. & etiam aliter puniri si deliquerit aliquid. l. si quis aliquid. §. iudices. ff. de poen. li-

quet

quet ex his iudicem primo loco datum fuisse a munere iudicandi summorum iusta ex causa. Iccirco mirum nemini uideri debet, si iudex ille amotus abstinuit a iudicando.

14 Quid ergo si preses eum non amouerit, an poterit iterum iudicare, hoc non determinat ille tex. Doc. tamen putant ꝙ non quasi functus sit officio d.l. iudex posteaquàm. Mihi uidetur ꝙ sic, quia adhuc durat iudex, per tex. in l. ii. C. de iudic. vbi acceptus iudex generaliter super administratione tutelæ simpliciter iudicauerat, tamen, quia non omnia fuerāt in iudicio agitata, poterit iterum adiri iudex idem, qui super reliquo iudicauerat, & aduerte, ꝙ ille erat iudex delegatus, tamen non dicitur functus officio.

15 Non obstat. l. iudex posteaq̃. ff. de re. iud. procedit enim quando valide iudicauit, ut patet ab exemplis ibi propositis, quæ declarant, in quibus terminis lex loquatur, l. i. §. quod uulgo ff. de ui. & ui. arm. Sed si nulliter pronūtiauerit potest dici ꝙ pro non iudicato habeatur, quia sententia nulla non est sententia, & actus inualidus non est actus. l. Paulus respondit. ff. de verb. signifi. & actus appellatione de ualido intelligimus l. iiii. §. condemnatam ff. de re iud. l. ii. §. i. ff. quemadmodum tex. aper. & paria sunt non esse, uel esse nulliter, l. non dubium C. de legib. c. Imperiali xxv. q. ii. cle. i. de immen. eccl. l. quoties. ff. qui satisd. cog. l. de ætate. §. quod ait prætor ff. de interro. actio. l. i. in fi. cum l. seq. ff. de auctor. tut. l. i. §. penu. ff. quod cuiusq; uni-

uerit. c. ii. de translat. prael. & sententia nulla nullum producit effectum, d. l. iiii. §. condemnatum ff. de re iud i. & actus nullus nullum de iure praestat impedimentum. c. quae contra & c. non praestat de reg. iur. lib. vi. ad quod propositum multa cumulat Mod. in tract. De nulli. sub Rub. quoties & intra quod nu. 16. cum mult. seq. ubi vide.

16 Optime quadrat id, quod uulgo dicitur scilicet ꝙ per sententiam inualidam iudex non facit litẽ suam glo. in l. vlt. ff. de uar. & extraord. cogn. Ex his potest impugnari communis opinio, & defendi ꝙ iudex datus, qui nulliter tulit sententiam potest iterum iudicare antequam remoueatur a praeside, cogita tamen quia communis est in contrarium.

I N D E X.

A pedaneo uocatum eximẽs non mulctatur nu 1. et si a Princpe datus sit. nu 2. & 4.

C A P. VII.

1 SEcunda differentia inter iudicẽ ordinarium, & delegatum resultat ex l. iii. §. si quis ad pedaneum ff. ne quis eum quĩ in ius uoc. vbi qui in ius uocatum a magistratu ui eximit, incidit in edictum, de quo in l. i. & l. pen. §. i. eod. tit. si vero quis in ius vocatus fuerit a

rit a pedaneo Iudice, & ui exemptus fuerit, qui ui eximerit pœnam edicti non sustinet d.l.iii.§. siquis ad pedaneũ ratio illa adduci potest quia pedaneus non habet potestatem cogendi ad cõparendum coram se, & sic potest impune non ire uocatus, ideo non mulctatur, qui eximit eũ qui parere non tenebatur, & iudex iste non habet coercendi potestatem l. ait prætor ff. de re iud.l.properandum.§.sin autem reus.C.de iudi.& auctẽ.de testib.§.si uero quidam ignoti, & in l. vltim. C. vbi & apud quem ita procedit text.in d.l.iii.§.si quis ad pedaneũ.ff.ne quis eũ qui simpliciter loquitur de pedan.Iudic.nec di-
2 stinguit unum ab altero. ¶ Ideo comprehendet quemlibet pedaneum,etiam a principe constitutum,nam & Princeps dat pedaneos iudices, ut in auctẽ. de iudicib.§.iudices & §.sedebũt, hoc tamen non admittit Bal.in Rub. de off. de leg. ubi ait tex. in d. l.iii.§. si quis, loqui tantum de pedaneo ordinarii, sequitur Io. Fab. in.§.item aduersus Inst.d. actio:& Ante hos Inno. probat.in capitul.1. de offic.delegat. qui dicit delegatum Principis posse coercere illum, qui ui exemerit uocatum in ius a se, quod etiam probare uidetur Pau. Cast. in dict. l.1. in princ.nu. 2. ff. ne quis eum qui in ius uocã. postea tamen concludit q̃ delegatus principis non potest infligere pœnam ex illo edicto, licet alioqui possit impediẽtes suam iurisdictionem coercere.
3 ¶ Cæterũ Claud. Seyssel.hic nu.4. sequitur sententiam Bald. nam inquit offendens principis

delega

delegatam iurisdictionem exercentem censetur offendere Principem ipsum, quod etiam probat abb. in c. cũ olim. 2. in primo not. de offi. deleg. Igitur multo magis plectendus erit ille, qui ui eximit vocatum in ius a delegato Principis, & sic pœna edicti, de qua in d. l. iii. §. si quis ff. ne quis eum, habet locum in eo, qui uocatum in in ius a pedaneo Principis ui exemerit.

4 Quod mihi nõ placet per tex. in d. §. si quis, qui de pedan. omn. loquitur, depẽdet tamẽ ab alio articulo, an. s. Delegatus principis mulctare possit, de quo uide, quæ ego late scripsi in l. unic. in prin. nu. 117. & seq. ff. si quis Ius. dic. nõ obtẽper. vbi ego teneo quod non licet cõmunis sit in cõtrarium, idem ego teneo de pedaneo iudice, vt non possint mulctare in d. l. unic. nu. 76. & 77. ibi uide Ideo nec etiam punire poterit eum qui vocatum in ius ui exemerit, quod sine dubio verum est de iure ciuili.

I N D E X.

 Difficilius

Difficilius toleratur quod quis totā causam delegct quam partem.nu.8.

Iudex dari non potest causis grauibus.nu.9.

CAP. VIII.

1 IN alio differunt Iudex ordinarius & delegatus Principis nam ordinarius potest partem causæ delegare reseruata sibi sententiæ ferendæ potestate, delegatus autem tenetur omnino totam causam ipse cognoscere, & terminare, & sic quando reseruat sibi iudicandi facultatem, non potest cognitionem causarum alteri delegare, & in hoc deterioris est conditionis delegatus Principis, q̃ ordinarius iudex, ut probatur in auꝯten. ut defunc seu fune §.illud & §.vltim. & in auꝯten. ad hæc. C. de iudicib. vt hic per Alex. quod etiam probat Sal. in d.aucte.ad hæc Rimin. idem admittit, subiicit tamen subesse rationem differentiæ qua diuersitatis ratione stante ius varium statuitur, scribit itaque fuisse permissum præsidibus, & cæteris magistratibus ut particulam causæ cognoscendā cōmittere possint, quia (inquit) hi sunt occupati publicis negotiis, quæ occupationes cessant in delegato, qui vnicam habet causam cognoscendam, Iccirco solus eam cognoscere, & terminare debet, hanc rationem exprimit tex. in d.aucten. ut defunc. seu fune. §. sancimus.

2 Aliter scribit Nig. hoc loco, qui ideo uetitum fuisse

fuisse delagato ait, ne particulam causæ cognoscendam committit, quia Princeps delegando eligit industriam personæ, & ob id non fuit illi permissa delegatio per regulam de qua in l. i. in princ. infra eo, quod nugatorium est, quia delegatus Principis subdelegare potest l. a iud. C. de iudic.

Secundo respondet Nig. ꝙ tex. ille locum non habet in delegato Principis, & sic poterit delegatus Principis iudicem dare tex. autem in d. auct. ad hæc loquitur de delegato Ordinariorum

3 Hæc responsio est contra tex. in §. illud eo. tit. ibi alios, qui ex nostris iussionibus causas audiunt.

Aduerte melior est ratio, quam exprimit tex. in d. auctent. vt defunct. seu func. §. sancimus, qui eam adducit rationem quia delegatus otiosus est, magistratus autem negotiis publicis est implicitus, qua ratione contenti esse debemus, cũ lex eam exprimat.

4 Aduerte præterea quòd tex. in d. §. sancimus uidetur abrogare tex. in d. l. a iudice. C. de iud. ꝙ si intellexeris posse totam causam delegari, particulam non posse, prout Docto. intelligunt. tunc non quadrat ratio ociositatis aut deliciarum adducta, in d. §. sancimus nec solis solida potest adduci ratio quare magis tota causa delegari possit, quàm particula. Imo si rectè intuemaur verba legislatoris, in d. §. sancimus, aperte sentiunt, facilius tollerari quòd particula cognoscenda delegari posit q̃ tota causa.

Idcirco-

5 ¶ Idcirco uerior est sensus ꝙ tex. ille loquitur de causis indelegabilibus, de quibus in l. ii. versicu. quod non ita. C. de Pedan. Iudicib. ¶ Et hoc sentit glo. in d. §. sancimus, cum exponit agitātur idest agitari debent, & perseuerat in hoc, ꝙ causæ illæ delegari non possint cuipiam, possunt tamen assessores & consiliarii magistratuum cognoscere causas huiusmodi dum tamen ordinarius ter audiat causam, & reuideat processum & demū ipse iudicet, sed assessor delegati hoc non potest, vt ibi tex. autem in d. l. a iudice. C. de iudic. loquitur de causis delegabilibus & eas principis delegatus subdelegare potest, sed causas dignas magnitudine forensi, de quibus in l. I. C. de defenso: quęque iurisdictionem requirunt, & a præsidum auctoritate pendent, de quibus in aucte it. de defen. ciuita. §. nulla in uersicul. oportet, & in l. ii. §. quod non ita. C. de ped. iud. nō potest delegatus principis vel alius quisquā subdelegare d. l. ii. ꝙ non ita nec etiam potest delegatus iste per assessorem eas cognoscere, quia ociosus est d. aucten. vt defunc. seu func. §. vltimo.

6 Aduerte tamen quia non potest negari, quin delegatus principis, in hoc sit deterioris conditionis, q̄ ordinarius, nam prætor, seu iudex ordinarius potest assessori suo particularem cognitionem causæ huiusmodi sine decisione committere, quod delegatus non potest d. auctent. vt defunct. seu func. §. sancimus & §. vltim. ꝙ si quispiam rationem differentiæ perquirat, quare liceat

ceat magiſtratibus per aſſeſſorem cauſas indelegabiles cognoſcere, delegare autem non liceat, Reſpondebo eũ, qui per aſſeſſorem facit, per ſe ipſum facere videri, nam omnia acta in perſonã magiſtratus concipiuntur, nõ autem in perſonã aſſeſſoris, & videtur ipſe magiſtratus cognoſcere
7 Quod non eſt in delegato, nam ipſe delegatus iudicat.l.vlti. C.vbi & apud quem in verb.iudicãdi facultatem. Et omnia ſuo nomine facit, & ab eo appellatur ad delegantem lege prima in principio ff.quis & a quo appel.lege vltima eodem titulo lege Imperatores. §. i. ff. de appell. & ſic ſunt diuerſi iudices, & diuerſa ſubſellia· ſed aſſeſſore cognoſcente dicitur ipſe magiſtratus cognoſcere, auctent. de iudicibus.§.i.ubi aſſeſſores magiſtratuum occupatione ſupplent, & propterea dicitur ꝙ magiſtratus iudiciarias partes aſſeſſorum ſuorum ſupplent præſentia, d.§. i. Iccirco facilius tolleratur ꝙ magiſtratus aſſeſſorem habeat, q̃ ꝙ deleget cauſas graues.
8 Ratio autem habendi aſſeſſorem ceſſat in delegato, ideo oportet ꝙ ipſemet totam cauſam cognoſcat.d.§. ſancimus. Caue etiam ne credas in terminis de quibus in d.§.ſancimus, auctent. vt defunct. ſeu fune. licere delegato totam cauſam ſubdelegare, eſt enim ridiculum, quòd totã poſſit, particulam non poſsit ſubdelegare.
9 Ego dico cauſas, de quibus ibi agitur, eſſe graues, & dignas magnitudine forenſi, de quib. in l.i. C.de defen.ciui. & quæ a ſola præſidum auctoritate pendent auctẽ.de defen.ciui. §. nulla

nersi oportet, & propterea in his iudicem dari non posse, nec a magistratu, nec a delegato Principis, sed in cognitione præsidum retinendas esse. l. ii. §. quod non ita. C. de Ped. iudic. quarum delegatio omnibus est interdicta, d. §. quod non ita, tamen propter occupationes publicas, quibus magistratus assidue destinatur, ipsis permissum est, ut per assessorem possint causas huiusmodi cognoscere; delegato Principis, qa ut plurimum ociosus esse solet, non fuit permissum; d. §. sancimus, & §. ultim. in aucten. ut defunct. seu fune. quæ omnia nota, quia non sic a Doct. intelliguntur.

INDEX.

L. aper-

mum ꝙ delegatus Principis sententiam suam exequi potest, secundum ꝙ potestas exequendi anno tantum durat ꝙ ad secundum attinet non est dubitandum, quin potestas huiusmodi exequendi sententiam, si competat, anno terminetur & in hoc differt delegatus ab ordinario, vt per Alex. & alios hoc loco.

3 Circa primũ maior versatur difficultas, nec videtur probari ex. d.c. quærenti de off. deleg. potest enim intelligi de eo, cui specialiter fuit commissa potestas exequendi, & sic non probat, ꝙ quilibet Principis delegatus sententiam suam exequi possit, sed concessa exequẽdi potestate, ostendit quamdiu duret huiusmodi potestas, & ait anno finiri, hoc mihi significãt illa verba, iurisdictionem sibi commissam ad exequendã sententiam, quibus ex verbis apparet datã fuisse iurisdictionem specialiter ad exequendum, & sic eam non habuisset, nisi specialiter fuisset commissa super quo cogitabis quia Doc. tenẽt contrarium.

4 Secundo contra commune vrget tex. in l. properandum. §. sin autem. C. de iud. ibi sententia ad effectum perducatur, & per res & per facultates fugientis victori satisfiat, siue ipse iudex ex sua iurisdictione hoc facere potest, siue per relationem ad maiorem iudicem referatur, & ex eo contra res contumacis uia aperiatur, quibus ex verbis liquido patet, ꝙ delegatus non per se, sed per relationem ad maiorem iudicem sententia exequitur.

5 Tertio delegatus se se intromittere nó potest, nisi in his quæ sunt in delegatione expressa. c. cũ olim. i. c. cũ l. & c. de causis desi. deleg. quia delegatio est stricti iuris nec extéditur c. cũ dilecta de rescrip. & fines mandati diligenter sunt custodiendi, l. diligenter. ff. mand. Ideo ad potestatem exequendi non extenditur potestas iudicãdi, simile est in procuratore, qui post latam sententiam pro se non potest eius executionem petere. l. hoc iure ff. de solu. Ias. in l. a Diuo Pio in prin c. nu. 9. ff. de re. iud.

6 Quarto suffragatur tex. in l. a Diuo Pio in prin. ubi iudices dati non exequuntur sententias suas, sed illi, a quibus datę sunt, exequũtur, quia tex. habet ét locum in delegato principis, quia exequantur, nisi in casibus specialiter expressis, aucten. de exhib. reis. §. si uero ét glo. in d. l. a diuo Alex. hic num. 9. Inter quos casus speciales iste non reperitur ergo &c.

Quinto Delegatus principis habet tantum iudicãdi facultatem l. vlt. C. vbi & apud quem. Ideo cum primum iudicauit, functus est officio. l. iudex posteaquã ff. de re iud. & sic non superest facultas exequendi, ergo &c.

5 Contrarium ꝙ Immo delegatus Principis sententiam suam exequi possit, tenent Bart. Ang. Imo & Alex. & alii in d. l. a diuo Pio in princ. ff. de re iudic.

Pro qua opinione cõmuni, adduci solet tex. in l. vltim. C. de iudic. Alex. tamen contra Bart. dicit ꝙ tex. ille non probat, & recte, Ias quoque in d.

l. a diuo

l.a diuo nu. x. idem dicit: quia loquitur de ali executore, ex his ſcilicet, qui ad executiones faciendas erant deputati, & ſic delegatus ibi non exequitur, ſed executor, ſi recte perpendantur uerba legis, accedat ꝙ tex. ille loquitur etiam de iudice dato a magiſtratu, adeoꝙ ſi recte exin de probari poſſet, ſententiam per delegatum executioni mitti poſſe. Id procederet etiam in delegato ordinarii, quod tamen nemo admittit: ideo nihil probat ſecundum Iaſ. in d.l.a diuo Pio nu.x. & recte; quia loquitur de quibuſdam executoribus ad hoc deputatis ſecundum communem vt ibi Iaſ. tradit.

6 Secundo pro communi Bart. adducit text. in auten. De exhiben. reis. §. ſi vero quidam uer. igitur ubi latitante reo etiam delegatus de cauſa cognoſcit, & actorem mittit in poſſeſsionem ſecundum menſuram debiti declarati.

7 Adducitur ille text. ſecũdum Iaſ. in d. l. a diuo Pio nõ ſuffragatur communi, nam executio illa fit per eum, qui iudicem dedit, non autem ab ipſo iudice dato qui nihil facere poteſt, & loquitur, tex. ille de delegato ordinarii, quẽ clarum eſt ſecundum omnes ſententiam ſuam exequi non poſſe, Iccirco ſuper eo non poteſt fundamentũ fieri, & dato ꝙ posſit defendi tex. illum de Principis delegato, verba facere, tamen negari non poteſt quin etiam de iudice dato a magiſtratu, loquatur, & ibi uterque delegatus pari paſſu ambulat. Dic tamen ꝙ ibi eſt caſus ſpecialis contra periurum, & illa non eſt proprie executio,

ſed' misſio in poſſesſionem rei ſeruandę cauſa & ſic non probat, re uera ille text. loquitur de executione facienda per ordinarium iudicem, & expreſſe colligitur ibi, ꝙ delegatus nihil facere poteſt ante litis conteſtationem.

8 Tertio adducitur tex.in l. apertisſimi. C.de iudic.qui non probat,nam iudex ille non exequitur, ſed per ordinarium iudicem, vt exequatur curat,& ſic ipſe eſt inſtigator,& ſollicitator, nō autem executor, alioqui etiam delegatus a magiſtratu,de quo ille tex.loquitur, exequi poſſet, quod nemo admittit,

9 Ex his patet ſtricto iure diſputandi defendi non poſſe,communem ſententiam:& ſic verius videtur Delegatum Principis ſententiam ſuam exequi non poſſe, niſi illi expreſſe fuerit commiſſa exequendi poteſtas

Hæc procedunt ſecundum tenorem iuris ciuilis, maius dubium eſt, quid iure Pontificio ſit ſtatuendum,quo iure delegatus principis habenas latiores habet & ampliorem Iuriſdictionem, qua in ſpecie, communis eſt ꝙ ſic de qua ſequenti capite tractabitur.

INDEX:

Dele-

CAP. X.

1 EGo semper existimaui Delegatum Pontificis sentētiam exequi non posse stricto iure disputādi, nam fines mandati diligēter sunt custodiendi.l. diligenter ff. man. & limitatum tempore, finitur eo lapso. c. de causis in princ. de offic. deleg. & formam sibi prestitutam seruare debet delegatus, c. ex parte de offic. deleg. Idcirco, delegatus ad cognoscendum de iure præsentandi non potest instituere c. super eo. tit. item qui executor datus est, non potest esse cognitor. c. pastoralis. §. quia uero sæpe de off. deleg. Ergo eadem ratione cognitor datus non potest executionem facere, sic ēt uidemus q̄ limitata iurisdictio ad certas personas, non prorogatur c. Petro de off. deleg. Item limitata causa limitatum producit effectum. l. in agris ff. de acq. rer. dom. Ideo limitata delegatio limitatam producit iurisdictionem atque po- 1

4 Quod autem delegatus possit exequi sententiam suam, videtur probare tex. in c. quęrenti de off. deleg. vbi est casus de eo qui excommunicauit nolentem parere iudicato. & tamen nōdum functus dicitur officio suo, sed intra annū post latam sententiam potest exequi d. c. quærenti. Respōderi potest ꝙ ibi datus fuerat iudex cum potestate exequendi, & ideo ibi quæritur, quandiu durat hæc potestas, non autem quæritur, an competat, sed pro constanti supponitur competere, igitur præsupponam casum habilem. l. qui testamento ff. de testamen. & sic intelligam potestatem exequendi fuisse delegatam, deinde fuisse quæsitum, quandiu potestas hæc duret.

5 Adducitur etiam tex. in c. pastoralis. §. quia uero sæpe de offic. deleg. qui ait sæpe contingere, vt executio sententiæ ordinario mandetur, quamobrem si hoc euenerit, quia ordinarius delegato obtemperare tenetur, oportebit eum executionem sibi commissam peragere, tametsi sententiam iniustam esse intelligat, quia executor datus est, non cognitor.

6 Responderi potest non per hoc concludi ꝙ delegatus simpliciter datus ad cognoscendum, & iudicandum habeat exequendi potestatem, præsupponendus est igitur casus habilis idest quo sibi fuerit mandata potestas exequendi quod quia plerumque fieri solet, ideo ait sæpe contingere, vt executio mandetur ordinario.

7 Ad idem confert tex. in c. ex litteris in princ. de offi. deleg. ubi proponitur summi Pontificis de

legatũ ex iu. ac potestate delegatiõis iurisdictionem habere eamq; alteri, etiam si sit Patriarcha, posse mandari, quo ad executionem faciendam sententiæ, qui tex. plurimum urget pro hac opinione, infert enim ꝙ ex quo habet iurisdictioné etiam potestatem subdelegandi, quo ad executionem.

8 Amplius dicit tex. ille ꝙ subdelegatus ad senté tiam exequendam habet coercionem, quia inquit alioqui elusoria esset iurisdictio in subdelegatum translata, si coercionem ullam non haberet, quamobrem sententiam interdicti aduersus eos, qui executionem impediunt, proferre potest d. c. ex litteris in princ.

9 Adde tex. in c. suspicionis. in fi. de offic. deleg. qui generaliter dicit iudici deleg. & iurisdictionem, & cætera sine quibus explicari iurisdictio non potest, intelligi esse commissa.

10 Ad idem facit tex. in c. pastoralis. §. præterea de offi. ordina. quo continetur posse delegatum excommunicare reum contumacem, & actorem rei seruandæ causa in possessionem mittere, quę ad executionem iudicii pertinere uidentur, item Delegatus maior ordinario est, d. §. præterea, ideo quemadmodum ordinarius, ita etiam delegatus sententiam exequi potest.

11 Ad idem est text. in c. si delegatus de off. deleg. lib. vi. ubi executio sententiæ subdelegari potest ergo delegatus habet potestatem exequendi, alioqui iurisdictionem, quam non habet nemo alteri mandare potest. l. obseruare. §. ultim. ff. de offi.

offi.procon.

12 Respondéri potest ad hæc omnia præsupponi casum habilem, in quo scilicet competat huiusmodi potestas exequendi, & tunc subdelegari potest. l. a iudice. C. de iudic. l. unica. C. qui pro sua iurisdictio. capitul. quoniam ii in Princip. ff. de offic. deleg. hæc dico de iuribus quæ loquuntur de executione facienda, vel subdeleganda, cætera quæ contingunt exercenda ante sententiam, hæc alia ratione cõpetunt, uidelicet per regulam, de qua in l. ii. ff. de iuris. om. iud. text. est expressus in c. prçterea de off. deleg. facit tex. in c. i. eo. tit. & in c. de causis, & in c. sane eo. tit. & est expressum in c. suspicionis in fi. & in c. ex literis in princ. eo. tit.

13 Ex his puto veriorem primam opinionem, scilicet ꝙ delegatus Summi Pontificis sententiam exequi non possit, nisi expresse sibi commissa fuerit, vt supra fallit in casu speciali in subsidium de quo in c. significasti de offic. delega. Fallit etiam in his, quæ occurrunt exequenda ante diffinitiuam sententiam vt supra.

Fallit quando expresse fuit commissa potestas exequendi c. quærenti de offic. deleg. & ita hodie solent fere omnia rescripta Pontificia concipi, vt executionem comprehendant, aut in specie aut verbis generalibus.

IN-

I N D E X.

C A P. XI.

1 QVinta est differentia inter delegatum Principis et ordinarium, nā magistratus, qui habet Imperiū, iubere potest, vt apprehendatur reus contumax, & ad se perducatur. l. consentaneum. C. quomodo, & quando iud. vbi expræssum est præsidem posse reum ter. citatum, si contumaciter sui præsentiam facere neglexerit, uel cogere eum, vt sese repræsentet, vel possessionem bonorum, cui incumbit, ad petitorem transferre, & aduersarium constitue rę petitorem, vel auditis defensionibus partis, id quod iuris ratio exegerit statuere.

2 Idem probat tex. in §. si vero etiam iurati. in authen. de exhiben. reis vbi delegatus hanc potestatem non habet, sed illi iniungitur, vt referat ad eum, a quo datus fuit iudex, vt ab eo reus latitans apprehendatur, & sic delegatus ipse non apprehendit, & intellige ibi agi etiam de Principis delegato, & hunc sensum sequitur Cy. & Bal. in d. l. consentaneum, & Sal. & Fulg. in l. ii. ff.

ii.ff. de iurif. omn. iud. & oftendunt illa verba ex facra forma datis, aut iusfione, & gl. exponit facras formas. i. Imperiales. §. hæc igitur omnis & §. quia verifimile in auct en. de alien. aut permut. reb. eccle. quo fenfu recepto fateri oportet tex. in auct en. de exhiben. reis §. fi vero, loqui de Principis delegato, & communiter approbant Docto.

3 ¶ Tenent tamen ꝙ etiam ex eo. probetur delegatum Principis poffe iubere, vt apprehẽdatur reus contumax, fed reuera nullo modo probat nam in §. igitur, ne latente, verb. iudex refertur ad fuperiora, & fic ad ordinarium, qui delegauit, nec aliter põt intelligi falua ratione recti fermonis, alioqui fuperfluit, aut corrigitur totus ille verf. ad illum renuntiare &c.

4 Secundo pro cõmuni adducitur tex. in auct en. de litigio, in §. omnem, qui tex. nihil probat, quia non loquitur de apprehenfione perfonæ, fed in illo cafu fpeciali conceditur, ꝙ iudex procedat per ædicta contra actorem, qui præfentauerit refcriptũ, deinde aufugerit Iaf. in l. ii. nu. 22. ff. de iurif. omn. iud. Et fic facio conclufionẽ ꝙ delegatus Principis iubere non poteft, vt apprehendatur reus contumax, ꝙ intelligo ante litem conteftatam quia tunc moliri nihil poteft auct en. de exhiben. reis. §. fi vero non adminiftret forte lite conteftata. id poterit. argumẽ. l. ii. ff. de iurifdict. omn. iudic. & ita concordantur opiniones.

INDEX

I N D E X.

Cap. XII.

1 SEXTUM, est discrimẽ inter iudicẽ ordinariũ, & delegatũ Principis, ꝙ delegatus mulctare non potest, dixi in l. i. ff. si quis iusdicen. non obtemper. in vlti. limit. num. 115. ordinarius potest mulctas infligere l. vltim. C. de modo mulctan. d. l. 1. Ratio in delegato ea est, quia non reperitur concessa huiusmodi potestas, quæ alioqui nemini competit, nisi cui nominatim a lege data est. l. ii. in fin. ff. de iudic.

2 Aduerte communiter tenetur, delegatum posse mulctare. ita Docto. in d. l. i. in prin. quæ opinio mihi non videtur uera, ideo vide quæ latissime scripsi in d. l. i. num. 115. cum mult. seq. ad quem locum lectorem reiicio.

3 Præsuppoſito tamen quòd delegatus Principis posſit

pofsit mulctare, fatentur oẽs, eum leuius mulctare poſſe, & debere, quàm ordinarium magiſtratum, & ſic in hoc differunt, ꝙ autem leuiores mulctas tantum poſsit infligere, manifeſtatur ex his, quę habentur in l.ii. C. de ſportu. ubi clariſsimus mulctam duarum unciarum, auri. imponit. Proconſul & comes orientis ſex unciarum mulctam infligere poſſunt, cæterum ſpectabiles iudices, & vicepręfecti vſque ad tres uncias mulctare poſſunt, d.l.vltim. delegatus autẽ Principis, etiam ſi ſit illuſtris mulctam ſex aureorum tantum imponere poteſt. l.ii. C. de ſportul. & ſic delegatus Principis, etiã ſi ſit illuſtris, minorem mulctam imponere debet, quàm ordinarius ſpectabilis, vel claiſsimus ſecundum Alex. hoc loco ita tranſeunt Riminal. hoc loco & Nig. nu. 15.

4 Hæc iure ciuili uera ſunt cæterum iure Poutificio quo aucta fuit delegati auctoritas, delegatus Principis eaſdem mulctas imponere poterit, quas ordinarius poteſt, vt videtur exprę∫ſum in c. de cauſis. & ibi Dec. no. de offic. delega. Idem ibi tenet Anto. Butr. qui arbitratur delegatum Principis graues mulctas infligere poſſe, nam arbitrio ſuo poteſt coercere contumacc s. d. c. de cauſis.

5 Mouetur Antonius ea ratione, quia delegatus Principis eſt de numero maiorum iudicum ſecundum Specul. in titu. de iuriſd. om. iud. uerſi. ſunt & alii per tex. in c. ſtuduiſti & in c. paſtoralis de offi. deleg. & in c. paſtoralis. de offi. ordin.

Imol.hoc reprehendit in d.c.de causis, ut hoc loco scribit Alex.per tex.in l.ii. C.de sportul. cuius immemor fuit Anto. & sic licet habeat arbitrium mulctandi, illud tamen regulandum est secundum terminos iur. communis, de quo in d.l.ii. C.de sportul.
Dec. defendit Anto. But. distinguendo ius canonicum, a iure ciuili, & Nig.hic num.18.quæ sententia videtur uera& probatur in d.c.de causis.§.i.de offi.deleg.
6 Limitatur ergo hæc conclusio ut procedat de iure can.d.c.de causis, secus est de iure ciuili ut dictum est.
Secundo limitatur ut procedat tantum in delegato summi Pontificis, is enim arbitrio suo potest mulctare, secus est in aliis delegatis, ut alias scripsi in d.l.i.in prin.nu.116. ff. si quis ius dicẽ.
Tertio limitatur ut procedat ẽt in delegato proconsulis, is enim mulctare potest, ut præ se fert tex.in l.ii.ff.si quis & à quo appel.& quia summa mulcta irrogandæ illi non præscribitur, forte defendi poterit eum mulctare posse eatenus, quatenus proconsul potest cuius vices.gerit.l.i. §.qui mandatam. infr. eo. tutius tamen est, ut non maiores infligant, quàm præses.& hoc procedit etiam iure ciuili.
Fac regulam ex iure ciuili, quòd delegatus mulctare non potest nec quidem in parua quantitate, l.ii.in fi.ff.de iudic. l.aliud in uerb.permissũ ff.de uerb.signi fi.
Fallit in legato Procõs. l.ii. ff. q̃s & a quo app.
Fallit

Fallit in executore qui mulctari potest a delegato leuiter tamen. l. ii. C. de sportul.
Fallit in aduocato litem protellāte per malitiā. qui duabus libris auri mulctari potest per quē cumque iudicem. l. properādum. §. illo. C. de iudic. cætera uide quæ scripsi de materia mulctarum in l. unic. in prin. ff. si quis iusdicenti non obtemperat.

I N D E X.

Mandatam habens iurisdictionem habet iudicis dandi potestatem nu.10.

CAP. XIII.

1 SEptimo discrimine distinguitur Delegatus principis a magistratu ordinario, nã iudex ordinarius iurisdictionẽ potest mandare cum potestate dandi iudicem l.more ff.de iuris.omn.iud. Doc, in l.a iudice. Nig.hic nu.19.

Delegatus non potest mandare gl.sing. in c.super quæstionem. §. porro in uerb.transfert. totam.ff.de offic.deleg. & Ioan.in c.15.cui de offi. deleg.lib.vi.in nouell.

2 Contrarium ꝙ Imo delegatus Principis,& ipse possit potestatem subdelegandi transferre tenuit Abb. in c.cum Bertoldus de re.iud.& Ias. in d.l.a iudice & Nig.in d.l.more & sic hac in re secundum eos pari passu ambulant Delegatus Principis, & iudex ordinarius, obstat ratio adducta per Nig. quia inquit potestas dandi Iudicem subdelegatum competit in priuilegiũ personę,ideo non egreditur personam eius,cui fuit concessa c. priuilegium de reg.iur.lib.vi. Barb. ita sensit in c.super quæstionum §. porro de offic.deleg.qua ratione stante potestas dandi iudicem,specialiter concessa delegato Principis, nõ potest transferri in alium,vt hic ait Nig.

3 Aduerte, ratio ista militat etiam in ordinario, nam illi data est specialiter & nominatim facul-

tas

tas huiusmodi, quæ nemini cõpetit, nisi specialiter fuerit tributa. l. cum prætor. §. i. ff. de iudic. ex hoc sequitur ꝙ nec prætor ipse poterit hanc facultatẽ transfere, & hoc mihi videtur verius, scilicet ꝙ neuter possit dandi iudicem potestatem in alium transferre, quicquid dicãt Docto. ¶ Obstat tamen quia videmus legato proconsulis potestatem huiusmodi competere. l. cum prætor. §. i. ff. de iudic. l. legatus. ff. de offic. proconsul. ergo videtur translata in eum ex mandato iurisdictionis d. l. legatus.

4 Respond. hanc facultatem legato competere, non quia illi fuerit mandata, sed quia illi fuit nominatim data a lege, vt est expressum in d. l. cũ prætor. §. i. ff. de iudi. Nec videatur nouum, nã legatus iste, post mandatam iurisdictionem, habet aliquid proprium a lege datum, l. legati. ff. de offic. proconsul. potest enim mulctare l. ii. ff. quis & a quo appell. quæ potestas nemini competit, nisi cui a lege nominatim concessa fuerit l. ii. in fi. ff. de iudic. potest & tutorem dare l. penul. ff. de offic. proconsul. quæ potestas ex constitutione Principis sibi fuit data l. i. §. legatus ff. de tuto. & curat. dat. ab. cum alioqui hoc ius dandi tutorem his solis competat, quibus a lege nominatim datum est, l. muto. §. tutoris ff. de tutel. & sic legatus proconsulis habet aliqua propria a lege data propter mandatum iurisdictionis non ex iurisdictione mandata d. l. legati ita in proposito ius ius dãdi iudicẽ habet ex lege. quãobrem dici nõ potest, ꝙ procõsul illud

transtulerit mandando iurisdictionem.

5 Obstat rursus tex. in l.i.§. damus.ff. de suspec. tut.ubi mandata iurisdictione totum iurisdicendi officium transit,in quo inest iudicis dādi potestas l.i.ff.de iuris omn.iudi.ergo &c.

Responde ꝙ ius istud non continetur in iurisdictione,quæ solet mandari, sed est de his, quæ specialiter sunt tributa d.l.cum prætor §.i.ff. de iudic.& hæc mandari non possunt l.1. in princ. in eo.fateor tamen ꝙ mandata iurisdictione generali a proconsule transit ius istud, quasi a lege datum,vt dixi,non autem ex mandato iurisdictionis.

6 Obstat etiam tex.in l. Imperium in fin.ff.de iuris.omn.iud. Vbi iudicis dandi licentia est iurisdictio,ergo transit cum iurisdictione d.l.i.§. damus ff.de suspec.tuto.

Dic ꝙ iurisdictio est, non tamen simplex sed qualis est illa,quæ inest Imperio mixto, ita loquitur tex.in d.l. Imperium;est igitur mixti Imperii dandi iudicis facultas,quod sic ostenditur, in d.l. Imperium, dum loquitur de mixto Imperio, proponitur exemplum dandæ bonorum possessionis,quod est exemplum Imperii mixti,cui iurisdictio inest,deinde subiicit, ꝙ licentia quoque dādi iudicis est iurisdictio,illud verbum quoque implicatiuum,& pendet a præcedentibus,& sic loquitur semper de iurisdictione quæ inest Imperio.

7 ¶ Iccirco quando subiicit,ꝙ etiam licentia iudicis dandi est iurisdictio, vult dicere, ꝙ est talis

iurisdictio,

iuriſdictio, qualis ea eſt, de qua paulo ante facta fuerat mentio hoc eſt quæ imperio ineſt, ex quo ſequitur ꝙ iudicis dandi licentia eſt iuriſdictio coercens imperio, & per conſequens eſt mixti imperii, non autem eſt iuriſdictio ſimplex, & ꝙ ſit mixti imperii patet in eo, quod ait lex oportere eum qui iudicare iubet, eſſe magiſtratum cum imperio. l. eum qui. ff. de iuriſd. om. iudi. & ſic iudicis dandi licentia eſt mixti imperii, non autẽ ſimplicis iuriſdictionis, ita intelligitur tex. in d. l. imperium. Denique eſt talis iuriſdictionis, quæ ſpecialiter, & nominatim datur a lege d. l. cũ prætor. §. i. ff. de iud. Ideo reſultat, ꝙ tranſferri non poteſt, per regulam de qua in l. i. in eo. quicquid dicant alii.

8 Concludo ex his ꝙ nec delegatus Principis, nec ordinarius poteſt iudicis dandi poteſtatem in alium transferre, etiam ſi nominatim, & in ſpecie delegauerit.

Obſtat etiam tex. in l. i. C. qui pro ſua iuriſ. Iud. ibi nullo habito cauſarum tractatu.

9 Reſpon. ꝙ intelligitur in caſu habili, dummodo cauſæ ſint delegabiles, ſane ſpecialiter tributa non trãſeunt, d. l. i. infra eo. nec ad pedaneos iudices transferuntur ea, quę pendent ab auctoritate præſidum, l. ii. uerſi. quod non ita C. de peda. iud. auctẽn. ut defun. ſune. §. ultim.

10 Quod dictum eſt de delegato proconſulis, ut illi competat ius dandi iudicem, utpote a lege datũ, puto traduci poſſe etiã ad alium, cui forte a prætore, uel a præſide uniuerſa iuriſdictio fuerit mã

data, & hoc mihi probat tex. in d.l. cum prætor. §.i. ff. de iudic. qui generaliter dicit eum, cui mandata fuerit iurisdictio, habere ius dādi iudicem ex lege. Deinde exemplificat in legato proconsulis, quod exemplum non restringit l. i. §. quod vulgo ff. de ui & ui arma. Ideo eadem potestas competere dicetur ei, cui prætor uel præses uniuersam iurisdictionem mandauerit, facit tex. in d.l.i.§.damus ff. de suspec. tu.

11 Caue autem ne credas ius dandi iudicem ad eū transire, quasi aliquid contentum in mandato, nec quasi aliquid proprium proconsulis sed quasi aliquid sibi a lege datum specialiter, d. l. cum prætor. §.i. ff. de iudic.

12 Aduerte præterea, quia licet legatus proconsulis mandata iurisdictione habeat potestatem dādi iudicis ut dixi, tamen non habet potestatem mandandi iurisdictionem etiam in specie una: quia nemo potest mandare iurisdictionem nec in genere, nec in specie, nisi eam habeat iure proprio, non autem alieno beneficio l. more ff. de iuris. omn. iud. quod nota, idem dico de Principis delegato quanquam enim iudicem dare potest. l. a iudice C. de iud. tamen iurisdictionem mandare non potest, quia nemo eam mandat nisi qui habet iure magistratus l.i. in prin. infra eo. ergo delegatus qui non habet magistratum, etiā non mandabit, licet alii aliter sentiant.

Plures aliæ differentiæ inter iudicem delegatum & ordinarium referuntur ab Alexandro quas omitto quia leuis sunt momenti. & hæc sufficiant

ciant quo ad hanc Rub. cætera, quæ in hac materia desiderabuntur, in commentariis ad l. i. eo.tit.reperientur.

FINIS.

Imprimatur si Videtur etiam R. P. Magistro Sacri Palatij.

A.Vicesg.

Ex commissione admodum R. Patris Fratris Gabrielis Martinet Sanctissimi Domini nostri Papæ Pœnitentiarii, magistrique Sacripalatii vicesgerentis vidi & accurate perlegi hos duos commentariorum libros ad Rub. ff. de officio eius, cui mãdata est iurisdictio, Camilli Plautii I.C. profiteorque illos esse Catholicos, dignosque qui typis mandentur in publicam iurisconsultorum utilitatem: cum nihil in illis deprehenderim, quod religioni nostræ, bonis moribus, dignitati & auctoritati principum, præsertim pontificiæ aduersetur.

Im. Fr. Alfonsus Ciacon.

Quoniam hoc opus nihil de fide, aut catholica religione pertractat Concedimus licentiam ut Florentiæ imprimi possit Nos Guido Seruid. Præp. ac Vic. Generalis Floren. Dec. Kal. Octob. MDLXXI.

REGISTRVM.

* A B C D E F G H I K

Omnes ſunt quaterniones, pręter *
& K duerniones.

FLORENTIAE.
Apud Iuntas. 1571.